

WÓJT GMINY RABA WYŻNA

Załącznik nr 1
do uchwały nr .....
Rady Gminy Raba Wyżna
z dnia .....

**ZMIANA
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY RABA WYŻNA**

– nowa edycja –

WARSZAWA 2012

NAZWA OPRACOWANIA:

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Raba Wyżna

ZLECENIODAWCA:

Urząd Gminy Raba Wyżna

WYKONAWCA:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04-390 Warszawa, ul. gen. Ludwika Kickiego 26B/10
Tel. 22 870 42 62, 22 870 42 74
Fax. 22 870 42 62, e-mail: budplan@vp.pl
BGKII O/Wwa 7411301020030000000035599
NIP 527-11-07-422, REGON 011909443
KRS 0000103293, K.Z. 50 000,00 PLN

ZESPÓŁ AUTORSKI:

<u>główny projektant:</u>	mgr inż. Anna Beres członek OIU z siedzibą w Warszawie – WA-355
<u>zastępca głównego projektanta:</u>	mgr inż. arch. Anna Olbromska-Matusiak członek OIU z siedzibą w Warszawie – WA-395
<u>zagospodarowanie przestrzenne:</u>	mgr Edyta Kozicka mgr Ewelina Skirzyńska mgr inż. Ewelina Zajac
<u>środowisko przyrodnicze:</u>	mgr inż. Magdalena Jankiewicz mgr inż. Magdalena Smoczyńska
<u>infrastruktura techniczna:</u>	inż. Rafał Dziuba inż. Tomasz Jedynak
<u>komunikacja:</u>	inż. Monika Nasiłowska

**ELEMENTY OPRACOWANIA STANOWIĄCE ZAŁĄCZNIKI DO UCHWAŁY
RADY GMINY RABA WYŻNA W SPRAWIE UCHWALENIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RABA WYŻNA**

Następujące składniki opracowania pt.: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raba Wyżna” stanowią załączniki do uchwały Rady Gminy Raba Wyżna nr ..... z dnia .....

Załącznik nr 1 – tekst – Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego

Załącznik nr 2 – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – rysunek w skali 1:10 000

Załącznik nr 3 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego – rysunek w skali 1:10 000

**POZOSTAŁE ELEMENTY OPRACOWANIA NIE STANOWIĄCE ZAŁĄCZNIKÓW DO UCHWAŁY
RADY GMINY RABA WYŻNA W SPRAWIE UCHWALENIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RABA WYŻNA**

- Uwarunkowania i kierunki środowiska przyrodniczego – zasoby – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania i kierunki środowiska przyrodniczego – zagrożenia – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego – komunikacja
– rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna
– rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego – dziedzictwo kulturowe
– rysunek w skali 1:10 000

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RABA WYŻNA	8
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	9
II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	9
II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.....	9
II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego	9
III. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ	10
III.1. Położenie i charakterystyka	10
III.2. Historia gminy.....	11
III.3. Demografia	12
III.4. Sieć osadnicza i zasoby mieszkaniowe.....	15
III.5. Usługi publiczne.....	15
III.6. Kultura i sport	17
III.7. Rolnictwo i leśnictwo	18
III.8. Gospodarka.....	19
III.9. Turystyka.....	19
IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	21
IV.1. System przyrodniczy gminy	21
IV.2. Ochrona przyrody i krajobrazu	22
IV.3. Ukształtowanie powierzchni	24
IV.4. Budowa geologiczna	25
IV.5. Wody powierzchniowe	26
IV.6. Wody podziemne	27
IV.7. Tereny leśne	28
IV.8. Gleby.....	30
IV.9. Złoże surowców naturalnych.....	30
IV.10. Środowisko atmosferyczne	31
IV.11. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.....	32
V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	34
V.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego	34
V.2. Zasoby archeologiczne	46
V.3. Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011.....	47
VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	48
VI.1. Układ drogowo – uliczny oraz kolejowy	48
VI.2. Analiza ruchu	49
VI.3. Układ komunikacji zbiorowej	50
VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ..	50
VII.1. Zaopatrzenie w wodę	50
VII.2. Odprowadzanie ścieków	50
VII.3. Gospodarka odpadami	51
VII.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	51
VII.5. Zaopatrzenie w gaz.....	52

VII.6. Ciepłownictwo	52
VII.7. Telekomunikacja.....	53
VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW	53
IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	55
X. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY RABA WYŻNA.....	56
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	60
XI. POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY RABA WYŻNA	60
XI.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej gminy Raba Wyżna	60
XI.2. Kształtowanie struktury przestrzenno – funkcjonalnej gminy w odniesieniu do struktur administracyjnych.....	64
XII. KIERUNKI OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	69
XII.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu	69
XII.2. Polityka ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.....	72
XII.3. Polityka ochrony terenów leśnych i zadrzewień	74
XII.4. Polityka ochrony gleb	75
XII.5. Polityka eksploatacji surowców i rekultywacji	76
XII.6. Polityka ochrony środowiska atmosferycznego i ochrony przed hałasem.....	76
XIII.KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	78
XIII.1. Zasady ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.....	78
XIII.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych	81
XIII.3. Ustalenia Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011.....	82
XIV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	83
XIV.1. Układ drogowo – uliczny oraz kolejowy.....	83
XIV.2. Zasady kształtowania parametrów podstawowej sieci drogowo – ulicznej i sytuowania obiektów budowlanych przy drogach	84
XV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	87
XV.1. Zaopatrzenie w wodę	87
XV.2. Odprowadzanie ścieków	87
XV.3. Gospodarka odpadami	88
XV.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	89
XV.5. Zaopatrzenie w gaz.....	89
XV.6. Ciepłownictwo	90
XV.7. Telekomunikacja.....	90
XVI. KIERUNKI WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW.....	90
XVII. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA WYODRĘBNIONYCH TERENÓW	91
XVII.1. Tereny zabudowy mieszkaniowej – M	92
XVII.2. Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej – ML.....	92
XVII.3. Tereny o dominującej funkcji mieszkaniowej z dopuszczeniem funkcji usługowej – MU .93	
XVII.4. Tereny o dominującej funkcji usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej – UM .93	
XVII.5. Tereny usług – U	94

XVII.6. Tereny usług publicznych – UP.....	95
XVII.7. Tereny usług sportu i rekreacji – US.....	95
XVII.8. Tereny przemysłu, składów, magazynów i usług – PU.....	95
XVII.9. Tereny cmentarzy – ZC.....	96
XVII.10. Tereny zieleni urządzonej – ZP.....	96
XVII.11. Tereny ekosystemów leśnych – ZL.....	97
XVII.12. Tereny rolnicze w ramach połączeń środowiskowych – Rł.....	97
XVII.13. Tereny rolnicze – R.....	97
XVII.14. Tereny kolejowe – tereny zamknięte – KK.....	98
XVIII. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	98
XIX. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	98
XX. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	99
XXI. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	99
XXII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	99
XXIII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	100
XXIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	101
XXV. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	101
XXVI. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	101
XXVII. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	103
XXVIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH	103
XXIX. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	103
XXX. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	103
XXXI. ZABEZPIECZENIE WARUNKÓW OBRONNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ	103
XXXII. INTERPRETACJA ZAPISÓW STUDIUM.....	104
XXXIII. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	105
XXXIV. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM	106

ZESTAWIENIE SCHEMATÓW

Lp.	Tytuły schematów	Umiejscowienie za stroną
1.	Podział administracyjny a. Gmina Raba Wyżna na tle województwa małopolskiego b. Gmina Raba Wyżna – podział na sołectwa	10
2.	Środowisko przyrodnicze a. Zasoby środowiska przyrodniczego b. Zagrożenia środowiska przyrodniczego	32
3.	Dziedzictwo kulturowe a. Zasoby dziedzictwa kulturowego	46
4.	Komunikacja a. Schemat połączeń komunikacyjnych	48
5.	Infrastruktura techniczna a. Schemat sieci wodociągowej b. Schemat sieci kanalizacyjnej c. Schemat sieci elektroenergetycznej d. Schemat sieci gazowej	52

ZESTAWIENIE TABEL

Tabela 1. Struktura użytkowania terenów gminy Raba Wyżna w latach 1998, 2005

Tabela 2. Struktura ludności gminy Raba Wyżna w latach 1988 – 2011

Tabela 3. Struktura ludności gminy Raba Wyżna w poszczególnych sołectwach w 2011 r.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności w latach 1988 – 2009

Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej w osobach w latach 1988 – 2009

Tabela 6. Struktura wiekowa wg podstawowych grup wiekowych w % w 2009 r.

Tabela 7. Podstawowe dane o szkołach podstawowych w gminie Raba Wyżna w 2009 r.

Tabela 8. Podstawowe dane o szkolnictwie gimnazjalnym w gminie Raba Wyżna w 2009 r.

Tabela 9. Pomniki przyrody w gminie Raba Wyżna

Tabela 10. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Raba Wyżna

Tabela 11. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Tabela 12. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Raba Wyżna

Tabela 13. Podstawowe dane o wodociągach z 2009 r.

Tabela 14. Podstawowe dane o oczyszczalniach ścieków z 2009 r.

Tabela 15. Podstawowe dane o sieci kanalizacji z 2009 roku

Tabela 16. Podstawowe dane o sieci gazowej z 2009 r.

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RABA WYŻNA

Podstawę sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raba Wyżna stanowi Uchwała Nr XL/349/2009 Rady Gminy Raba Wyżna z dnia 29 października 2009 r. w sprawie: przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna. Niniejszy projekt jest realizacją tej uchwały.

Zgodnie z powyższą uchwałą zmiana Studium ma obejmować teren zawarty w granicach administracyjnych gminy Raba Wyżna. Zmiana dotyczy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna, przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/188/2000 Rady Gminy Raba Wyżna z dnia 30 listopada 2000 roku.

Zmian w Studium dokonano w zakresie aktualizacji części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz przystosowano zapisy kierunków zagospodarowania przestrzennego do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 647). Rysunek zmiany Studium został uzupełniony o nowo wyznaczone tereny inwestycyjne wynikające z napływających wniosków osób prywatnych oraz zaobserwowanego zapotrzebowania w poszczególnych miejscowościach na tereny o danej funkcji.

Tereny, które uległy zmianie w zakresie podstawowego przeznaczenia w stosunku do obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zostały wskazane na załączniku graficznym. Zmianą objęte zostały przede wszystkim tereny rolne, które uzyskały w poniższym studium m.in. funkcje mieszkaniowe, usługowe i przemysłowe.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zastępująca ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 ze zmianami), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną, powodują zasadność przystosowania zapisu Studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych, jednak w/w ustawa z 2003 roku jednoznacznie stwierdza w art. 9 ust. 4 „Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych”, a w art. 20 ust. 1 „Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium...”

Cytowana ustawa podnosi, więc znacznie rangę Studium jako aktu kierownictwa wewnętrznego w stosunku do zapisu ustawy z 1994 roku, według której wymagano jedynie spójności pomiędzy Studium a planem miejscowym.

Zasadność dokonania zmiany Studium wynika z:

- 1) wprowadzenia Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233);
- 2) wprowadzenia Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 164, poz. 1587);
- 3) potrzeby posiadania przez Radę Gminy aktualnej wersji Studium, służącej jako podstawa do opracowywania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy lub jego fragmentów w zgodności z aktualną wersją Studium.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, przyjęta przez Sejm RP w październiku 2005 r., jako elementy stabilizujące przestrzeń kraju i województwa wymienia systemy osadnictwa, infrastruktury technicznej oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Najważniejsze zadania w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej obejmują m.in. rozwijanie sieci autostrad i dróg ekspresowych, program wzmocnień nawierzchni dróg na drogach obciążonych intensywnym ruchem samochodów ciężarowych, program budowy obejść miejscowości, z zachowaniem rezerw terenu i wyłączeniem ich spod zabudowy, modernizację odcinków dróg krajowych pod kątem poprawy bezpieczeństwa ruchu.

Zgodnie z zasadami wynikającymi z założeń zrównoważonego rozwoju, uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe powinny stanowić podstawę do kształtowania funkcji rozwojowych struktur przestrzennych, sieć powiązań przyrodniczych składająca się z systemu obszarów chronionych, w tym obszarów europejskiej sieci Natura 2000 i korytarzy ekologicznych stanowi podstawę do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. W razie wystąpienia ewentualnych sprzeczności interesów i konfliktów należy kierować się zasadą dobra wspólnego i prymatu rozwiązań mniej obciążających środowisko przyrodnicze.

Rozwój systemu osadnictwa powinien zmierzać w kierunku dążenia do komasacji osadnictwa na terenach wiejskich, ponieważ jego rozproszenie poważnie utrudnia racjonalną obsługę siedlisk przez sieci infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej.

II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą Nr XV/174/03 w dniu 22 grudnia 2003 r. Jest zgodny z Koncepcją polityki przestrzennego zagospodarowania kraju i Strategią rozwoju województwa małopolskiego na lata 2007-2013 uchwaloną przez Sejmik Województwa Małopolskiego dnia 30 stycznia 2006 r. (uchwała Nr XLI/527/2006).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- 1) jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- 2) w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Za istotne uwarunkowania dla rozwoju gminy Raba Wyżna, szczególnie dla jej przestrzennego zagospodarowania, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uznano:

- 1) w zakresie położenia i powiązań komunikacyjnych:
  - a) położenie przy drodze krajowej nr 7 (międzyregionalnej) przebiegającej w kierunku północno – południowym, relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne,
  - b) położenie przy drodze krajowej nr 47, relacji Rabka-Zdrój – Zakopane,
  - c) położenie przy drodze wojewódzkiej nr 958 relacji Chabówka – Zakopane;

- 2) w zakresie środowiska przyrodniczego:
  - a) przez gminę przepływają dwie rzeki karpackie –Skawa i Raba, które mają bardzo duże znaczenie dla gospodarki wodnej Polski (m.in. kształtują zasoby wodne górnej Wisły) oraz należą do sieci korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym,
  - b) na terenie gminy projektowany jest zbiornik małej retencji – „Bielanka” (o pojemności 198 000 m³),
  - c) graniczenie z obszarem ochrony uzdrowskiej Rabka-Zdrój;
- 3) w zakresie środowiska kulturowego:
  - a) ochrona obiektów wchodzących do wojewódzkiego rejestru zabytków;
- 4) w zakresie sfery gospodarczej:
  - a) położenie gminy w południowej strefie przyrodniczo-ekonomicznej (podgórska i górską) o znacznych walorach krajobrazowych, lecz trudnych warunkach do produkcji rolniczej, cechującej się rozdrobnieniem gospodarstw i dużym znaczeniem dochodów nierolniczych;
- 5) w zakresie wyposażenia powiatu nowotarskiego w infrastrukturę techniczną:
  - a) przebieg przez teren gminy istniejących i projektowych linii wysokiego napięcia 110 kV i zlokalizowanie projektowanej stacji GPZ 110 kV na terenie gminy.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego sprowadzają się do:

- 1) wskazań w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- 2) ochrony obszarów o specjalnych walorach,
- 3) kierunków rozwoju osadnictwa,
- 4) określenia ogólnych warunków działalności inwestycyjnej.

Kierunki rozwoju w odniesieniu do gminy Raba Wyżna:

- 1) realizacja drogi krajowej nr 7: Rabka-Zdrój – Chyżne – Granica Państwa;
- 2) w celu poprawy bezpieczeństwa użytkowników ruchu, wzrostu przepustowości ciągów drogowych, poprawy dostępności terenów i rozwoju gospodarczego proponuje się potrzebę realizacji obwodnicy Skawy (wskazuje się rezerwy pod obwodnicę Skawy według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna);
- 3) wyposażenie aglomeracji Raba Wyżna w system kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnię ścieków w latach 2014-2015, zgodnie z „Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych”;
- 4) ustanowienie nowej formy ochrony zasobów kulturowych takiej jak park kulturowy na terenie gminy Raba Wyżna – propozycja lokalizacji parku kulturowego ma dotyczyć najcenniejszych zachowanych zespołów zabudowy oraz układów urbanistycznych wraz z zabudową;
- 5) proponuje się utworzenie trasy rowerowej o znaczeniu wojewódzkim przechodzącej przez gminę Raba Wyżna tzw. Trasa nad Skawą: Kraków, Jordanów, Raba Wyżna (częściowo wzdłuż linii kolejowej).

III. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ

III.1. Położenie i charakterystyka

Gmina Raba Wyżna jest gminą wiejską, położoną w południowej części województwa małopolskiego, w zachodniej części powiatu nowotarskiego. Zajmuje powierzchnię 8 828 ha (tj. 88 km²). W jej skład wchodzi 8 sołectw: Bielanka, Bukowina Osiedle, Harkabuz, Podsarnie, Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Skawa. Centrum administracyjno – usługowym gminy jest wieś Raba Wyżna. Najliczniejsze powierzchnie gruntów należących administracyjnie do gminy Raba Wyżna zagospodarowane są przez osoby fizyczne, drugą wielkość stanowią grunty Skarbu Państwa.

Gmina graniczy:

- od strony północnej – z gminą Lubień (powiat myślenicki) i gminą Jordanów (powiat suski),
- od strony północno – zachodniej z gminą Spytkowice,
- od strony północno – wschodniej z gminą Rabka-Zdrój,
- od strony południowo – wschodniej z gminą Nowy Targ,
- od strony południowej z gminą Czarny Dunajec,
- od strony zachodniej z gminą Jabłonka,

Obszar gminy stanowi przestrzeń o zróżnicowanym użytkowaniu. Główne formy użytkowania terenu to użytki rolne, łąki i pastwiska oraz lasy. Pozostałe formy użytkowania terenu stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa zwarta oraz rozproszona, zabudowa usługowo – produkcyjna, drogi, linie kolejowe oraz wody powierzchniowe. W północnej części gminy przeważają użytki rolne, a w południowej tereny leśne. W ciągu 7 lat (od 1998 r., kiedy gmina otrzymała swój obecny kształt i powierzchnię, po utworzeniu gminy Spytkowice), główne zmiany w użytkowaniu powierzchni gminy przebiegają w kierunku zwiększania powierzchni gruntów zainwestowanych kosztem użytków rolnych oraz zwiększania powierzchni łąk kosztem gruntów rolnych (Tabela 1).

Tabela 1. Struktura użytkowania terenów gminy Raba Wyżna w latach 1998, 2005

	1998		2005	
użytki rolne (ha), w tym:	5285	59,8%	4799	54,4%
grunty orne	4176	47,3%	1506	17,1%
sady	45	0,5%	10	0,1%
łąki	491	5,5%	2720	30,8%
pastwiska	573	6,5%	563	6,4%
lasy i grunty leśne (ha)	3149	35,7%	3124	35,4%
pozostałe grunty i nieużytki (ha)	394	4,5%	905	10,2%
razem	8828	100%	8828	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Raba Wyżna

Najważniejsze powiązania komunikacyjne gminy z regionem tworzą;

- droga krajowa nr 7 (relacji Gdańsk – Kraków – Chyżne),
- droga krajowa nr 47 (relacji Rabka-Zdrój – Zakopane),
- droga wojewódzka nr 958 (relacji Rabka-Zdrój – Zakopane),
- linia kolejowa nr 98 (Sucha Beskidzka – Chabówka),
- linia kolejowa nr 99 (Chabówka – Zakopane).

III.2. Historia gminy

Pierwsza wzmianka o wsi Raba Wyżna została zamieszczona w rejestrach poborowych Królestwa Polskiego z 1581 r. Miejscowość należała do dóbr kasztelana krakowskiego Spytka Jordana. Zagrody lokowane były przy drodze wijącej się w dolinie jak łańcuch, każdy osadnik miał własną drogę dojazdową do swojego pola – nazwiska pierwszych osadników gospodarujących na danej roli były przyjmowane na określenie jej nazwy. W 1580 r. mieszkańcy zbudowali drewniany kościółek, a w 1616 r. świątynia otrzymała pełne prawa parafialne. W tym samym roku postawiono budynek dla szkoły parafialnej, natomiast pierwszy murowany kościół zbudowano w 1665. r. W 1841 r. rozpoczęto budowę obecnego kościoła w Rabie Wyżnej, który został konsekrowany w 1843 r. W II połowie XIX w. na cmentarzu parafialnym rodzina miejscowych dziedziców zbudowała kaplicę murowaną na planie krzyża greckiego, w której znajdują się grobowce rodziny Bzowskich i Zduniów. Pod koniec XIX w. wzniesiono kaplicę III Upadku Pana Jezusa. Wszystkie wymienione obiekty wpisane są do rejestru zabytków województwa małopolskiego.

W 1899 r. otwarto linię kolejową Chabówka – Zakopane, co pozytywnie wpłynęło na rozwój gospodarczy wsi. Pierwsza połowa XX wieku była okresem znacznego ożywienia gospodarczego i kulturalnego dla Raby Wyżnej – we wsi działały młyny, tartaki, warsztaty tkackie, olejarnie. Z tym okresem wiąże się działalność ostatnich dziedziców – Zduniów, Głowińskich. W 1902 r. dla Jana Zdunia został zbudowany pałac w stylu secesyjnym, który następnie poprzez małżeństwo przeszedł w ręce Głowińskich. Po wojnie majątek należał do Ministerstwa Rolnictwa, w latach 90-tych został odkupiony przez dawnych właścicieli. Wpisane do rejestru zabytków obiekty (pałac wraz z parkiem i zabudowaniami folwarcznymi), będące jednymi z najważniejszych zabytków gminy, są jednak obecnie w bardzo złym stanie technicznym.

W 1973 r. Raba Wyżna stała się gminą, w skład której weszły następujące miejscowości: Bielanka Sieniawa, Podsarnie, Bukowina Osiedle, Harkabuz, Spytkowice, Skawa i Rokiciny Podhalańskie. W 1998 r. Spytkowice utworzyły samodzielną gminę, odłączając się od gminy Raba Wyżna. W ciągu ostatnich 10 lat ważnymi dla gminy wydarzeniami była budowa Gimnazjum nr 1 w rabie Wyżnej im. Ojca Świętego Jana Pawła II, budowa Domu Opiekuńczo-Leczniczego im. Błogosławionej Siostry Faustyny Kowalskiej, postawienie na Ziębówce Krzyża Jubileuszowego, otwarcie „Drogi Solidarności”.

Na terenie gminy, ważne z punktu widzenia jej historii i kultury miejsca, znajdują się również w innych miejscowościach. W Rokicinach Podhalańskich w 1925 r. założono klasztor Sióstr Urszulanek (wraz z parkiem wpisanym do rejestru zabytków), który często odwiedzał ks. Kard. Karol Wojtyła i ks. Stanisław Dziwisz. W Sieniawie w XVII w. miejscowy dziedzic wybudował dwór i zabudowania folwarczne, a w 1748 r. ukończono budowę drewnianego kościółka, znajdującego się obecnie na Szlaku Architektury Drewnianej. Obydwa obiekty są również wpisane do rejestru zabytków. Natomiast Podsarnie, leżące w dolinie potoku Orawka, zwane w dokumentach historycznych Orawką Średnią lub Orawką pod Sarną, jest jedną z najstarszych miejscowości na górnej Orawie.

Z gminą Raba Wyżna związanych jest wiele osób wybitnie zasłużonych i powszechnie znanych, m.in.:

- z miejscowości Raba Wyżna:
  - Ksiądz Kardynał Stanisław Dziwisz – wieloletni osobisty sekretarz Ojca Świętego Jana Pawła II,
  - Wanda Czubernat – poetka i pisarka,
- z miejscowości Bielanka:
  - prof. Julian Ciuruś – wybitny znawca zagadnień związanych z owczarstwem górskim, założyciel Stacji Owczarstwa Górskiego w Bielance (zmarł w 2011 r.),
  - Ryszard Orski – artysta rzeźbiarz tworzący w Polsce i w USA,
  - Władysław Szepelak – poeta, pisarz, były więzień obozów hitlerowskich z czasów drugiej wojny światowej,
  - Stanisław Kaleciak – nieżyjący, jeden z pierwszych działaczy „Solidarności” Powiatu Nowotarskiego,
- z miejscowości Skawa:
  - Stanisław Gosin – snycerz żyjący w XVII w., autor zespołu figuralnego „Ukrzyżowanie” znajdującego się w drewnianym kościele w Rabce-Zdroju,
  - współcześnie działający amatorski kabaret „Truteń”.

III.3. Demografia

Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego w 2009 roku (wg stanu na 31 XII) w gminie Raba Wyżna na stałe było zameldowanych 14 019 osób, jednak faktyczna liczba osób zamieszkujących ten obszar wynosiła 13 972. Według informacji z Urzędu Gminy Raba Wyżna w 2011 roku w gminie na stałe zameldowanych było 14 310 osób a 177 osób zameldowanych było czasowo.

Tabela 2. Struktura ludności gminy Raba Wyżna w latach 1988 – 2011

Wyszczególnienie	Stan na 31.XII w osobach (struktura w %)						
	1988 r.	1997 r. (31.XII)	1998 r. (1.I)	2000 r. (31.XII)	2005 r. (31.XII)	2009 r. (31.XII)	2011 r.
Ogółem	15 081 (100,0%)	16 747 (100,0%)	12 881 (100,0%)	12 966 (100,0%)	13 518 (100,0%)	13 972 (100,0%)	14 310 (100,0%)
Mężczyźni	7 441 (49,3%)	8 390 (50,1%)	6 433 (49,9%)	6 443 (49,7%)	6 734 (49,8%)	6 987 (50,1%)	7175 (50,1%)
Kobiety	7 640 (50,7%)	8 357 (49,9%)	6 448 (50,1%)	6 523 (50,3%)	6 784 (50,2%)	6 985 (49,9%)	7135 (49,9%)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych – 1988-2009, na podstawie danych UG Raba Wyżna – 2011

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące potencjał demograficzny gminy Raba Wyżna wskazują, że:

- do końca lat 90-tych liczba ludności gminy Raba Wyżna zmniejszała się, natomiast od 2000 roku zauważalny jest wzrost liczby ludności,
- w ostatnich kilku latach udział mężczyzn w ogólnej populacji ludności gminy zbliżał się do 50%, a w 2009 roku przekroczył tę wartość (50,1 %).

Średnia gęstość zaludnienia gminy na 1 km² w 2011 roku wyniosła 160 osób (średnia dla województwa małopolskiego to 217 osób).

Tabela 3. Struktura ludności gminy Raba Wyżna w poszczególnych sołectwach w 2011 r.

Sołectwo	Bielanka	Bukowina Osiedle	Harkabuz	Podsarnie	Raba Wyżna	Rokiciny Podhalańskie	Sieniawa	Skawa
Ogółem	452 (100,0%)	236 (100,0%)	569 (100,0%)	820 (100,0%)	4333 (100,0%)	1560 (100,0%)	1961 (100,0%)	4379 (100,0%)
Mężczyźni	224 (49,5%)	115 (48,7%)	298 (36,4%)	413 (50,4%)	2129 (49,1%)	787 (50,5%)	987 (50,3%)	2182 (49,8%)
Kobiety	228 (50,5%)	121 (51,3%)	271 (47,6%)	407 (49,6%)	2204 (50,9%)	773 (49,5%)	974 (49,7%)	2197 (50,2%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Raba Wyżna, 2011

Tabela 3 przedstawia strukturę ludności gminy Raba Wyżna w podziale na poszczególne sołectwa. Wynika z niej, że najwięcej osób zamieszkuje sołectwa Skawa i Raba Wyżna, natomiast najmniej sołectwo Bukowina Osiedle. Udział mężczyzn i kobiet w ogólnej populacji ludności w poszczególnych sołectwach kształtuje się podobnie i nie zauważalne są duże dysproporcje. Wyjątkiem jest sołectwo Harkabuz, w którym widoczna jest duża przewaga kobiet w ogólnej populacji ludności sołectwa i wynosi 11,2%.

Jednym z ważnych elementów oceny stopnia rozwoju gminy jest tempo rzeczywistego przyrostu demograficznego (rzeczywisty przyrost ludności dotyczy tylko ludności zameldowanej na pobyt stały). Na przyrost ten składają się dwa podstawowe czynniki kształtujące liczbę ludności. Są to:

- przyrost naturalny – będący różnicą pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów,
- saldo migracji – różnica między napływem a odpływem ludności.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności w latach 1988 – 2009

Wyszczególnienie	1988 r.		1997 r.		2005 r.		2009 r.	
	w osobach	na 1000 ludności	w osobach	na 1000 ludności	w osobach	na 1000 ludności	w osobach	na 1000 ludności
Urodzenia żywe	320	21,0	282	16,6	129	9,5	178	12,8
Zgony	129	8,5	134	7,8	79	5,8	100	7,2
Przyrost naturalny	191	12,5	146	8,2	50	3,7	78	5,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2005 r., 2009 r.

Porównanie przedstawionych w tabeli 2 mierników wskazuje na zahamowanie tempa rozwoju naturalnego ludności gminy do 2005 roku. Na sytuację tą rzutował przede wszystkim obserwowany w ostatnich latach spadek urodzeń. Efektem tych przekształceń było obniżenie się wskaźnika przyrostu naturalnego z 12,5 ‰ w 1988 r. do 8,2 ‰ w 1997 r. i 3,7 ‰ w 2005 r.

Nieco inaczej zaczęła kształtować się sytuacja po 2005 roku. Liczba urodzeń zaczęła wzrastać, co przyczyniło się do niewielkich zmian w przyroście naturalnym (przyrost naturalny zwiększył się z 3,7 ‰ w 2005 r. do 5,6 ‰ w 2009 r.).

Drugim czynnikiem wpływającym na tempo przyrostu rzeczywistego ludności gminy są przepływy migracyjne. Przedstawione w tabeli 4 porównanie sald migracyjnych w latach 1988 – 2009 wskazuje na zjawisko odwrócenia gminnego trendu migracyjnego: w latach poprzednich saldo minusowe, obecnie dodatnie. Niemniej trzeba tu jednak zaznaczyć, że skala przepływów migracyjnych w gminie do 2005 roku była praktycznie rzecz biorąc znikoma, co dawało podstawę do wnioskowania, że podstawowym czynnikiem przyrostu rzeczywistego był przyrost naturalny miejscowej ludności (w 1997 r. przyrost rzeczywisty +149 osób z tego przyrost naturalny +146 osób a napływ migracyjny +3 osoby, w 2005 r. przyrost naturalny wynosił +50 osób, saldo migracji +2 osoby czyli przyrost rzeczywisty wynosił +52 osoby). W 2009 roku sytuacja zaczęła się zmieniać – przyrost naturalny i saldo migracji zaczęły się zwiększać (przyrost rzeczywisty w 2009 r. wyniósł +128 osób z tego przyrost naturalny +78 osób, a napływ migracyjny +50 osób).

Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej w osobach w latach 1988 – 2009

Wyszczególnienie	Ogółem	saldo migracji	
		wewnętrznej (krajowej)	zewnętrznej (zagranicznej)
1988 r. ogółem	- 4	- 6	+ 2
1997 r. ogółem	+ 3	+ 5	-2
2005 r. ogółem	+ 2	- 1	+ 3
2009 r. ogółem	+ 50	+ 36	+ 14

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2005 r., 2009 r.

Analiza struktury wiekowej ludności gminy wg podstawowych grup wiekowych – tabela 6 wskazuje na nieco korzystniejszy układ strukturalny i to zarówno w porównaniu do średnich struktur województwa małopolskiego jak i wartości ogólnokrajowych. Świadczy o tym stosunkowo niski odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym – szczególnie w relacji do wartości ogólnokrajowych.

Tabela 6. Struktura wiekowa wg podstawowych grup wiekowych w %

Wiek *	Polska	województwo małopolskie	gmina Raba Wyżna (2009)	gmina Raba Wyżna (2011)
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100
przedprodukcyjny	19,0	16,0	19,1	19,5
produkcyjny	64,5	67,6	67,5	67
poprodukcyjny	16,5	16,4	13,4	13,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r., na podstawie danych UG Raba Wyżna, 2011

* Podstawowe grupy wiekowe:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym – 0-14 lat (2009), 0-15 lat (2010);
- ludność w wieku produkcyjnym – 15-59 lat kobiety(2009) i 15-64 lat mężczyźni (2009), 16-60 lat kobiety (2011) i 16-65 lat (2011);
- ludność w wieku poprodukcyjnym – od 60 lat kobiety (2009) i od 65 lat mężczyźni (2009), pow. 60 lat kobiety (2011) i pow. 65 lat mężczyźni (2011).

III.4. Sieć osadnicza i zasoby mieszkaniowe

Sieć osadniczą gminy tworzy 8 sołectw. Centrum administracyjnym jest Raba Wyżna, gdzie znajduje się Urząd Gminy Raba Wyżna oraz koncentrują się usługi komercyjne i publiczne. Poza miejscowością Raba Wyżna największą liczbę ludności posiada Skawa. W większości miejscowości przeważa zabudowa zwarta występująca wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Zasoby mieszkaniowe gminy Raba Wyżna obejmują:

- zabudowę jednorodziną – występującą w całej gminie, lecz o największej intensywności w miejscowości Raba Wyżna,
- zabudowę zagrodową – rozproszoną na terenie całej gminy, z wyraźną przewagą w miejscowościach Skawa, Podsarnie, Harkabuz i Bukowina Osiedle.

W 2007 r. w gminie Raba Wyżna istniało 4 718 mieszkań. Liczba ta systematycznie zwiększała się, od 2000 r. przybyło 1 317 lokali (m.in. w związku z migracją z terenu sąsiednich miast (Rabka-Zdrój, Nowy Targ). W zasobie mieszkań największy udział przypadają na lokale osób fizycznych – 81,1%, do spółdzielni mieszkaniowych należało 12,3% lokali, zasoby Towarzystwa Budownictwa Społecznego stanowiły 3,4% mieszkań, gmina dysponowała 1,8% lokali, natomiast 0,6% mieszkań pozostawało w rękach innych podmiotów. Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosiła 84 m², natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę wynosiła 22,5 m² (dane: GUS).

III.5. Usługi publiczne

Na terenie gminy działają przedszkola oraz szkoły podstawowe i gimnazja. Szkoły zawodowe oraz szkoły średnie (również wyższe) są dostępne w pobliskich ośrodkach miejskich takich jak Rabka-Zdrój, Nowy Targ, Jordanów. Obiekty użyteczności publicznej są w większości w dobrym stanie technicznym, po termomodernizacjach, wyposażone w kolektory słoneczne i kotłownie gazowe.

Przedszkola

Przedszkola gminne są zlokalizowane w Rabie Wyżnej, Rokicinach Podhalańskich, Sieniawie i Skawie. Budynki wykorzystywane do tych celów w dwóch przypadkach stanowią własność gminy, a w pozostałych dwóch lokali używa Ochotnicza Straż Pożarna.

W 2002 roku działało 6 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 102 dzieci, w 2009 roku liczba przedszkolaków wzrosła do 274 dzieci.

Wskaźniki dostępności usług z zakresu opieki przedszkolnej wskazują, że sytuacja w tym zakresie w gminie Raba Wyżna jest gorsza niż średnia dostępność tych usług w kraju jak również w samym powiecie nowotarskim. Dotyczy to zarówno udziału dzieci objętych opieką przedszkolną (32% w gminie w stosunku do 47% w skali kraju), oraz liczby dzieci przypadających na jedną placówkę przedszkolną, która jest przeszło dwukrotnie wyższa niż średnia w pow. nowotarskim.

Szkoły podstawowe

Na terenie gminy Raba Wyżna zlokalizowanych jest 8 szkół podstawowych, które znajdują się w miejscowościach: Bielanka, Harkabuz, Podsarnie, Rokiciny Podhalańskie, Raba Wyżna, Sieniawa, Skawa (Szkoła Podstawowa Nr 3 oraz Szkoła Podstawowa Nr 1 wchodząca w skład Zespołu Szkół w Skawie). Najbardziej liczne są szkoły w Skawie i Rabie, najmniej dzieci uczęszcza do szkół w Harkabuzie i Bielance.

Najważniejsze wskaźniki dotyczące szkolnictwa podstawowego w 2009 roku na terenie gminy Raba Wyżna przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podstawowe dane o szkołach podstawowych w gminie Raba Wyżna w 2009 r.

	2009
liczba szkół podstawowych na terenie gminy	8
liczba uczniów w szkołach podstawowych:	
- ogółem	1054
- mężczyzn	539
- kobiet	515
pomieszczeń szkolnych ogółem	117
liczba pracowni komputerowych	7
liczba komputerów przeznaczonych do użytku uczniów (z dostępem do Internetu)	126 szt.
liczba uczniów przypadająca na 1 komputer (z dostępem do Internetu)	8,37 osoby

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

Gimnazja

Dostępność usług oświatowych na poziomie szkoły podstawowej wykazuje zdecydowaną poprawę poczynając od roku 2000. Wynika to po pierwsze z ogólnego zmniejszenia się ilości młodzieży w wieku szkoły podstawowej, a po drugie odejścia młodzieży z klas 7 i 8 do nowo powstających gimnazjów. Gmina Raba Wyżna posiada na swoim terenie dwa gimnazja: Gimnazjum Nr 1 w Rabie Wyżnej oraz Gimnazjum Nr 2 w Skawie wchodzące w skład Zespołu Szkół w Skawie.

Ilość młodzieży jest wystarczająca aby zorganizować dwa gimnazja (minimalna ilość uczniów w gimnazjum to 150 osób), wymagająca, przy założeniu pracy jednozmianowej, dwóch budynków o łącznej ilości ok. 20 sal lekcyjnych, nie licząc pracowni przedmiotowych oraz pełnowymiarowych sal gimnastycznych.

Najważniejsze wskaźniki dotyczące szkolnictwa gimnazjalnego w 2009 roku na terenie gminy Raba Wyżna przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Podstawowe dane o szkolnictwie gimnazjalnym w gminie Raba Wyżna w 2009 r.

	2009
liczba szkół gimnazjalnych na terenie gminy	2
liczba uczniów w gimnazjach:	
- ogółem	547
- mężczyzn	299
- kobiet	248
pomieszczeń szkolnych ogółem	32
liczba pracowni komputerowych	3
liczba komputerów przeznaczonych do użytku uczniów (z dostępem do Internetu)	77 szt.
liczba uczniów przypadająca na 1 komputer (z dostępem do Internetu)	7,1 osoby

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

Urząd Gminy

Na terenie miejscowości Raba Wyżna siedzibę ma Urząd Gminy zajmujący w budynku pomieszczenia o pow. ok. 900 m². Budynki stanowią własność komunalną gminy Raba Wyżna. Budynek zlokalizowano na działkach gruntowych o pow. 1 900 m². Urząd Gminy wykorzystuje 24 pomieszczenia, zatrudniając ok. 40 osób. Dla pracowników oraz interesantów utworzony jest parking o pow. 100 m².

Policja

Stan bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy w odczuciu mieszkańców jest w miarę zadowalający. Teren Raby Wyżnej podlega Komisarjatowi Policji w Rabce-Zdroju, który jest jednostką podległą Komendy Powiatowej Policji w Nowym Targu. Teren gminy Raba Wyżna podlega trzem dzielnicowym, w miejscowości Raba Wyżna znajduje się również posterunek Policji.

Straż Pożarna

W zakresie ochrony przeciwpożarowej teren gminy Raba Wyżna podlega Zawodowej Straży Pożarnej w Nowym Targu. Jednak we wszystkich wsiach na terenie gminy funkcjonują remizy Ochotniczych Straży Pożarnych. Budynek remizy są w dobrym stanie technicznym, a posiadany przez Ochotniczą Straż Pożarną sprzęt i wyposażenie zapewnia bezpieczeństwo gminy w zakresie zagrożenia pożarami.

Służba zdrowia i pomoc społeczna

Usługi medyczne na terenie gminy świadczą Samodzielny Publiczny Wiejski Ośrodek Zdrowia w Rabie Wyżnej, Samodzielny Publiczny Wiejski Ośrodek Zdrowia w Skawie oraz Samodzielny Publiczny Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sieniawie. Są to placówki, świadczące usługi medyczne w zakresie podstawowym (lekarze ogólni oraz specjaliści). W zakresie leczenia szpitalnego oraz badań specjalistycznych usługi mieszkańcom gminy świadczą przede wszystkim placówki w Rabce-Zdroju oraz Nowym Targu. W gminie działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który zajmuje się przyznawaniem świadczeń z pomocy społecznej i rozwijaniem niezbędnej infrastruktury socjalnej.

Administracja kościelna

Struktura administracji kościelnej Kościoła Rzymsko – Katolickiego dzieli gminę Raba Wyżna na obszary należące do dwóch dekanatów Archidiecezji Krakowskiej. W dekanacie Rabka funkcjonują parafie św. Stanisława BM w Rabie Wyżnej (do parafii należy również miejscowość Bielanka), Miłosierdzia Bożego w Rokicinach Podhalańskich, Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Sieniawie i MB Wspomożenia Wiernych w Skawie, natomiast w dekanacie Jabłonka – parafia Błogosławionego Jana Pawła II w Podsarniu – Harkabuzie, parafia św. Rozalii w Podzsklu (do parafii należy miejscowość Bukowina – Osiedle).

III.6. Kultura i sport

Na terenie Raby Wyżnej funkcjonuje 1 biblioteka gminna, zlokalizowana w Gimnazjum nr 1 im. Ojca Świętego Jana Pawła II, posiadająca filie w Skawie i Sieniawie. Biblioteki te w 2009 roku dysponowały księgozbiorem liczącym 47 072 woluminów. W tym samym roku zarejestrowano 1 905 czytelników i 47 529 wypożyczeń na zewnątrz. Zatem na terenie gminy w 2009 roku (GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.):

- 1 biblioteka przypada na 4 657 mieszkańców,
- na 1000 mieszkańców przypada około 3 369 woluminów,
- na 1000 mieszkańców przypada 137 czytelników bibliotek publicznych,
- na jednego czytelnika przypada około 25 wypożyczeń księgozbioru.

Czytelnicy bibliotek stanowią ok. 13,5 % mieszkańców gminy. Biblioteki, w ramach prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej wśród mieszkańców gminy, organizują lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, konkursy czytelnicze i plastyczne.

W Rabie Wyżnej funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Powierzchnia użytkowa przeznaczona na działalność kulturalną wynosi ok. 20 m², w tym sala przeznaczona dla imprez „masowych” licząca 120 m², wraz z zapleczem gastronomicznym. Jest to jednak sala niewystarczająca na potrzeby działalności kulturalnej w gminie. Planowana jest budowa (dokończenie) sali widowiskowej w Rabie Wyżnej.

Gmina jest animatorem bardzo rozbudowanej działalności kulturalnej mieszkańców, skupiającej się na kultywowaniu i propagowaniu miejscowych tradycji. Rocznie odbywa się na terenie gminy ok. 75 imprez, w tym w znacznej części są to imprezy odbywające się cyklicznie. W gminie działa ok. 20 regionalnych zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych, chórów oraz teatrów. Prowadzona jest wymiana międzynarodowa (Francja, Słowacja) w tym zakresie. Zwraca uwagę fakt, że w tzw. orawskiej części gminy (miejscowości Harkabuz, Podsarnie, Bukowina Osiedle) nie funkcjonuje żadna biblioteka, stosunkowo najstabilniej rozwinięta jest tam też działalność kulturalna.

W zakresie sportu w czterech wsiach na terenie gminy istnieją boiska sportowe, gdzie działają amatorskie kluby sportowe piłki nożnej oraz siatkówki zrzeszające łącznie ok. 120 osób. Są to następujące wsie:

- Raba Wyżna – Ludowy Klub Sportowy "Orkan" (sekcja piłki nożnej i siatkowej),
- Sieniawa – Ludowy Klub Sportowy "Janosik" (sekcja piłki nożnej),
- Rokiciny Podhalańskie – Klub Sportowy "Szarotka" (sekcja piłki nożnej),
- Skawa – Klub Sportowy "Skawianin".

We wszystkich tych miejscowościach funkcjonują boiska piłkarskie zlokalizowane na działkach będących własnością gminy. Tylko boisko w Rabie Wyżnej ma zaplecze socjalne. W miejscowościach Raba Wyżna, Skawa oraz Sieniawa zlokalizowane są również boiska do koszykówki i siatkówki. W latach 2008-2009 w Rabie Wyżnej zrealizowano zespół boisk w ramach programu „Orlik 2012”.

III.7. Rolnictwo i leśnictwo

Rolnictwo w gminie cechuje wyraźna specjalizacja, podporządkowana przede wszystkim hodowli bydła mlecznego i opasowego. Jest to wynik niekorzystnych układów przyrodniczych ograniczających możliwości rozwoju innych kierunków produkcji rolnej, a przede wszystkim produkcji zbóż. Produkcja roślinna w gminie bazuje na uprawach roślin zbożowych, okopowych (z przewagą ziemniaków), roślin pastewnych i warzyw. Większość produkcji roślin pastewnych, okopowych i zbóż jest podporządkowana produkcji zwierzęcej (szczególnie hodowli bydła mlecznego i opasowego). Uprawa warzyw zajmuje podrzędną pozycję w produkcji roślinnej gminy. Istotną rolę intensyfikującą produkcję roślinną spełnia duży odsetek powierzchni gruntów pod trwałymi użytkami zielonymi (łąki i pastwiska).

Zatem uznać należy, iż kierunek typowo hodowlany – z dominacją hodowli bydła mlecznego i opasowego – pozostanie w najbliższym czasie podstawą rolnictwa w gminie. Dalszy rozwój produkcji zwierzęcej, a w szczególności hodowli drobiu, zwierząt futerkowych uzależniony będzie od kształtowania się popytu lokalnego i chłonności innych rynków zbytu. Wydaje się zatem, iż podjęcie działań w kierunku zwiększenia różnorodności produkcji zwierzęcej może wygenerować szereg alternatywnych rozwiązań gospodarczych i złagodzić możliwość wystąpienia sytuacji kryzysowych na rynku pracy.

W kontekście restrukturyzacji gminnego rolnictwa, można spodziewać się uwolnienia siły roboczej z przeludnionych indywidualnych gospodarstw rolnych. Szczególnie istotną rolę może w tym zakresie odegrać stymulacja funkcji turystycznych i wypoczynkowych w gminie. Ta forma zagospodarowania może uaktywnić miejscowy drobny przemysł przetwórstwa produktów rolnych i usług oraz stworzyć nowe miejsca pracy dla miejscowej ludności.

W odniesieniu do gospodarki leśnej na obszarze gminy trudno jest (ze względu na krajobrazotwórczą i wodochronną funkcję lasów) przewidywać możliwości i perspektywy jej rozwoju inne od obecnie istniejących. Tym niemniej możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku, mogą wygenerować inną – typowo gospodarczą (i nie konfliktogenną z zasadami ochrony środowiska naturalnego) funkcję

obszarów leśnych gminy. Użytkowanie lasów znajdujących się w granicach gminy jest stosunkowo mało zróżnicowane. Wynika to z funkcji tych obszarów jakie spełniają w aspekcie całokształtu elementów środowiska naturalnego.

III.8. Gospodarka

Na koniec 1998 r. w gminie Raba Wyżna zarejestrowanych było w systemie Regon 482 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W większości były to małe podmioty, głównie osoby fizyczne, zatrudniające co najwyżej 5 osób (ogółem 469 podmiotów – to jest ponad 97%). Pozostałe podmioty w liczbie 13, stanowiło 10 jednostek zatrudniających od 6 do 20, oraz 3 jednostki o załodze liczącej od 21 do 100 osób.

Na koniec 2009 roku w rejestrze Regon na 10 tys. ludności zarejestrowanych było 520 jednostek gospodarczych. Wykreślonych z rejestru zostało 31 jednostek. W 2009 roku było 101 nowo zarejestrowanych w rejestrze Regon podmiotów gospodarki narodowej (wszystkie z sektora prywatnego), z czego 96 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 2 – spółki handlowe i 2 – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

W 2010 r. w gminie Raba Wyżna zarejestrowanych było 598 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Wśród ważnych dla gminy branż działalności gospodarczej należy wymienić przemysł związany z tartacznictwem, przeróbką i handlem drewnem.

Najliczniej reprezentowane były jednostki sprzedaży detalicznej towarów prowadzonej na straganach i targowiskach – ogółem 100 firm. Ponadto liczne są firmy zajmujące się wykonywaniem robót ogólnobudowlanych (75 firm) i wykonywaniem konstrukcji i pokryć dachowych (68 firm), 55 firm zajmuje się transportem drogowym, 54 firmy sprzedają detaliczną w niewyspecjalizowanych sklepach, a 50 firm produkcją wyrobów stolarskich i ciesielskich.

Pozostałe podmioty gospodarcze nie tworzą większych grup o jednolitym charakterze, licznie reprezentowana jest jeszcze produkcja obuwia (43 firmy), konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych (31 firm), sprzedaż części i akcesoriów do pojazdów samochodowych (21 firm), sprzedaż detaliczna odzieży (24 firmy). Zwraca uwagę fakt, że ruch turystyczny – rekreacyjny w gminie opiera się w większości o działania nieprofesjonalne. Zajmują się tą dziedziną raczej jednostki mające charakter rodzinny. Wyrazem tego jest fakt, że w Rabie Wyżnej istnieje tylko 28 firm zajmujących się gastronomią, a żadna nie działa w branży hotelarskiej.

III.9. Turystyka

Warunki przyrodnicze: rzeźba terenu, klimat, wody, szata roślinna, krajobraz gminy są korzystne z punktu widzenia rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Specyfika przyrodnicza terenu daje możliwość wyznaczenia tras turystyki pieszej i górskich tras rowerowych. Główne czynniki atrakcyjności tras turystycznych i rekreacyjnych to:

- łagodność form i urozmaicenie rzeźby terenu umożliwiające prowadzenie licznych tras dla wielu form czynnej rekreacji, pozbawionych znaczących trudności terenowych,
- różnorodność form pokrycia terenu (lasy, łąki, pola, potoki) zapewnia urozmaicenie tras, dużą liczbę miejsc wypoczynku, ciągów i punktów widokowych,
- przeważnie łagodne trasy łączące z terenami osiedleńczymi – potencjalną bazą turystyczną.

Na terenie gminy znajdują się cenne przyrodniczo i kulturowo obszary. Południowa część gminy objęta jest Południowomałopolskim Obszarem Chronionego Krajobrazu, na jej terenie znajdują się cenne drzewa uznane za pomniki przyrody oraz liczne obiekty zabytkowe – ujęte w rejestrze

zabytków i gminnej ewidencji zabytków. Największe szanse wykorzystania dla turystyki mają zasoby zachowane w jak najlepszym stanie oraz zlokalizowane w najbliższym sąsiedztwie elementów środowiska przyrodniczego możliwych do wykorzystania turystycznego. O możliwościach rozwoju funkcji turystycznych decydują również: baza usług handlowych, gastronomicznych, telekomunikacyjnych, służby zdrowia, dobra dostępność komunikacyjna. Gmina posiada dobrą dostępność komunikacyjną, zarówno drogową jak i kolejową, zlokalizowana jest stosunkowo blisko znacznych ośrodków miejskich (Kraków, Nowy Targ, Rabka-Zdrój), co ma szczególne znaczenie w rozwoju turystyki, nie tylko weekendowej i świątecznej. Na terenie gminy organizowane są cykliczne i okazjonalne imprezy kulturalne, które przyczyniają się do propagowania miejscowej kultury, tradycji i zwyczajów. Podejmowane są również działania związane z poprawą jakości przestrzeni publicznych, np. budowa chodników dla pieszych, oświetlenia, parkingów w ramach odnowy centrum wsi.

Charakterystyczna dla rolnictwa gminy specyfika górską z dużym udziałem nieuprzemysłowionej hodowli w małych gospodarstwach, jest atrakcyjną podstawą dla rozwoju agroturystyki. Głównym czynnikiem niekorzystnym z punktu widzenia rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej jest jednak charakter sieci osiedleńczej gminy, w tym:

- chaotyczny sposób zagospodarowania większości terenów osiedleńczych,
- rozproszenie zabudowy, silnie obniżające walory krajobrazowe,
- niedostatki infrastrukturalne,
- nieliczne tereny rekreacji zieleni przydomowej,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i zaśmiecenie terenu,
- brak informacji turystycznej.

Na obszarze gminy występuje minimalne trwałe zainwestowanie turystyczne – obiekty bazy gastronomicznej i noclegowej. W większości miejscowości można znaleźć miejsca noclegowe związane z bazą agroturystyczną. Przez teren gminy prowadzą piesze szlaki turystyczne w kierunku na Turbacz i Babią Górę oraz sieć szlaków spacerowych im. Ks. Kardynała Karola Wojtyły i im. Ojca Świętego Jana Pawła II, które prowadzą drogami i ścieżkami, którymi wiele lat temu wędrował ks. Kard. Karol Wojtyła w towarzystwie swojego sekretarza ks. Stanisława Dziwisza. Realizowany przez Urząd Gminy Raba Wyżna w 2010 r. projekt „Szlakami historii i kultury, czyli polsko-słowackie wędrowki rowerowe obejmujące miejsca historyczne i kulturalne” wyznaczył również szlaki rowerowe, na których trasie znajdują się ważne, z punktu widzenia historii i kultury gminy, obiekty. Znajdujące się na szlaku obiekty historyczne zostały oznakowane tabliczkami informacyjnymi. Wytyczone szlaki piesze i rowerowe, nieoznakowane, pozbawione przypisanej instytucjonalnej opieki oraz infrastruktury towarzyszącej, nie są jednak zauważane przez turystów.

Niski stopień zainwestowania turystyczno – wypoczynkowego na terenie gminy związany jest być może z postrzeganiem obszaru gminy bardziej jako zaplecza budownictwa mieszkaniowego, niż rejonu o charakterze wypoczynkowym. Wzrost zainteresowania budownictwem letniskowym może oznaczać stopniową zmianę tego wizerunku.

Z przeprowadzonej analizy elementów warunkujących możliwość rozwoju turystyki wynika, że gmina Raba Wyżna ze względu na położenie, warunki klimatyczne i przyrodnicze może być jednostką o wybitnie turystyczno – wypoczynkowym charakterze. Ten potencjał jest wykorzystywany obecnie w niewielkim stopniu – brak jest na terenie gminy obiektów ogólnodostępnych przeznaczonych do celów szeroko pojętej rekreacji i wypoczynku, zwłaszcza dla osób przyjezdnych. Ze względu na bliskość ośrodków miejskich (w tym uzdrowiska Rabka-Zdrój) koniecznym uzupełnieniem powinno być rozszerzenie oferty usług komercyjnych (gastronomiczno – hotelowych), nakierowanych na turystykę pobytową, ale również sobotnio – niedzielną, przeznaczenie terenów najbardziej przydatnych do zagospodarowania turystycznego pod funkcje związane z rekreacją indywidualną

(budownictwo lotniskowe), rozszerzenie pakietu usług agroturystycznych opartych na lokalnych tradycjach.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

IV.1. System przyrodniczy gminy

System przyrodniczy gminy charakteryzuje koncentracja obszarów o bogatym potencjale przyrodniczym (tereny leśne) w południowej jej części, duże znaczenie w strukturze przyrodniczej dolin Raby, Skawy, Orawki i ich dopływów oraz związanych z nimi ekosystemów. Szata roślinna nie odbiega od innych części Beskidów Zachodnich. Typowe dla Beskidów warunki fizjograficzne – niewielkie wysokości bezwzględne i względne, jednostajność budowy geologicznej, łagodna rzeźba terenu i mała różnorodność siedlisk – złożyły się na ubóstwo roślinności.

Prawie cały omawiany teren leży w zasięgu piętra regla dolnego. Piętro pogórza obejmuje tylko niewielkie skrawki na północno – wschodnim krańcu gminy. Wyznaczenie przebiegu górnej granicy piętra pogórza w Karpatach, napotyka na duże trudności. Naturalna szata leśna niższych położeń została niemal doszczętnie zniszczona, a jej miejsce zajmują dziś wtórne zbiorowiska roślinne (głównie polne i łąkowe, sztuczne lasy świerkowe i sosnowe), zabudowania wiejskie itp. Granica ta, będąca strefą kontaktu naturalnej szaty roślinnej pięter pogórza i regla dolnego ma charakter pasa o zmiennej szerokości. Można przyjąć, że część gminy leży w piętrze pogórza – wzdłuż doliny Skawy i Raby (Skawa i Raba Wyżna) do wysokości około 550 m.

Tylko w dolinach Skawy i Raby zachowały się nieliczne skrawki zarośli i lasków liściastych, pozostałych po dawnych grądach. W warstwach drzew i krzewów występują m.in.: grab (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), dereń świdwa (*Cornus sanguinea*), trzmielina zwyczajna (*Euonymus europaea*), a w runie przytulia Schultesa (*Galium schultesii*), bluszcz (*Hedera helix*), kokoryczka wielokwiatowa (*Polygonatum multiflorum*), gwiazdnica wielkokwiatowa (*Stellaria holostea*), barwinek pospolity (*Vinca minor*).

Partie terenu wzniesione ponad 550 m leżą w obrębie piętra regla dolnego. Naturalna szata roślinna uległa i tutaj silnemu zniszczeniu i zaburzeniom; na wielkich przestrzeniach została ona zastąpiona przez sztucznie wprowadzone jednogatunkowe lasy świerkowe, pola uprawne oraz półnaturalne zbiorowiska łąkowe. Z natury występowały tu prawdopodobnie głównie mieszane lasy jodłowo – bukowo – świerkowe, panujące niegdyś w reglu dolnym w całych Beskidach. Nieliczne pozostałości takich lasów zachowały się tylko na stokach Pasma Podhalańskiego od strony Raby Wyżnej (typowo wykształcony płat buczyny karpackiej – zespołu *Dentario glandulosae* – *Fagetum*, na Żeleźnicy).

Na uboższych glebach rozwijały się kwaśne bory jodłowe lub świerkowo – jodłowe. Lasy takie można spotkać na zboczach wilgotnych wciosowych dolin potoków. Podobnie jak w Gorcach część z nich jest zapewne pochodzenia wtórnego.

Dna dolin rzek i potoków okresowo zalewane przez wodę zajęte były z natury przez lasy olszy szarej, z których pozostały do dziś przeważnie tylko niewielkie laski i zarośla wzdłuż brzegów. Większe płaty olszyny karpackiej (*Alnetum incanae*) zachowały się m.in. w dolinach Kosicznego oraz Skawy.

Przez południową część gminy Raba Wyżna przebiega korytarz ekologiczny rangi międzynarodowej – korytarz Południowy Babia Góra – Gorce oraz korytarze krajowe (uzupełniające) Bukowińska Góra i Beskidy Średnie. Korytarz Południowy łączy rejon pogórzy, przebiegając przez kompleksy leśne porastające szczytowe partie Beskidu Makowskiego, Beskidu Wyspowego, Pogórza Rożnowskiego aż na Pogórze Ciężkowickie. Kilkukrotnie rozgałęzia się i biegnie równoległe sąsiednimi pasmami, jego boczne odnogi zapewniają dodatkowe połączenia z dużymi kompleksami leśnymi. Korytarz

Południowy jest zalesiony w stosunkowo dużym stopniu, napotyka jednak istotne bariery w postaci gęstej zabudowy w dolinach (zabudowa ulicowa wsi). Utrzymanie jego drożności i prawidłowego funkcjonowania uzależnione jest od zapewnienia bezpiecznych przejść przez drogi oraz pozostawienia przesmyków pomiędzy zwartą zabudową.

IV.2. Ochrona przyrody i krajobrazu

Ochrona przyrody i krajobrazu polega na poddaniu określonego obszaru lub obiektu przyrodniczego pod ochronę w formie określonej w ustawie o ochronie przyrody. Na obszarze gminy Raba Wyżna znajdują się zarówno wieloprzestrzenne formy ochrony krajobrazu, jak i indywidualne formy ochrony przyrody.

W celu ochrony i zachowania gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz siedlisk przyrodniczych (również charakterystycznych i powszechnych dla kontynentu europejskiego) utworzono Europejską Sieć Ekologiczną – Natura 2000. System ten jest wdrażany na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Są dwa rodzaje obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków OSO wyznaczone zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 o ochronie dziko żyjących ptaków),
- specjalne obszary ochrony siedlisk SOO wyznaczone zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Siedliskowej [Habitatowej] (Dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

Na terenach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan przedmiotu ochrony obszaru. Ograniczeniu nie podlega:

- działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu,
- działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt, ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- działania nadrzędnego interesu publicznego.

Na terenie gminy Raba Wyżna znajduje się jeden Obszar Natura 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Czarna Orawa (kod PLH 120002).

Obszar obejmuje odcinek Czarnej Orawy o długości ponad 20 km, od miejscowości Podwilk do miejscowości Harkabuz, a także ujściowe odcinki dopływów: Syhleć oraz leżące w gminie Czarny Dunajec – górne odcinki potoków Piekielnik z Borowym. Występuje tu bogata fauna ryb i minogów, w tym również gatunki zagrożone (w tym 5 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Obszar chroni też trzy typy siedlisk przyrodniczych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Celem ochrony na obszarze Natura 2000 Czarna Orawa jest utrzymanie w co najmniej w dotychczasowym stanie zachowania występujących tu gatunków ryb i minogów oraz ich siedlisk, a także występujących tu siedlisk przyrodniczych. Liczebność populacji zwierząt oraz powierzchnia ich siedlisk nie powinny ulec zmniejszeniu, zaś ich jakość powinna ulec poprawie (o ile istnieje taka potrzeba) lub pozostać na tym samym poziomie.

Obszarowi zagraża przede wszystkim regulacja rzek i potoków, prowadząca do niszczenia siedlisk występujących tu gatunków kręgowców. Pobór żwiru i kamienia z koryta i jego bezpośredniego sąsiedztwa powoduje mechaniczne zniszczenie siedlisk, przyspiesza erozję i wcinanie się koryta.

Trafiające do rzeki ścieki z gospodarstw domowych (brak kanalizacji, wylewanie ścieków bezpośrednio do rzeki) powodują zanieczyszczenie wody, czego efektem jest zmiana składu sestonu, a tym samym uszczuplenie bazy pokarmowej występujących tu zwierząt. (Dane: Standardowy Formularz Danych Natura 2000).

Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu

Gmina Raba Wyżna znajduje się częściowo w granicach Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, ustanowionego w 1996 r. Obszar ten objął swym zasięgiem południową część gminy – granica Obszaru przebiega wzdłuż doliny rzeki Raby w miejscowościach Rokiciny Podhalańskie i Raba Wyżna, następnie biegnie w kierunku północno – zachodnim, aż do granicy gminy z sąsiednią gminą Spytkowice.

Obszary chronionego krajobrazu to wyróżniające się przyrodniczo i krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów, których zagospodarowanie powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Gospodarowanie na tych terenach nie podlega szczególnie rygorystycznym reżimom ochronnym, jednak Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego, na podstawie której działa Obszar, ustala zestaw zasad gospodarowania, które należy uwzględniać w pracach planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz w bieżącej działalności gospodarczej.

Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego w sprawie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wprowadza ustalenia, dotyczące czynnej ochrony ekosystemów w celu zachowania ich trwałości oraz zwiększania różnorodności biologicznej. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony obejmują działania w ekosystemach leśnych, nieleśnych i wodnych. Wszystkie te ustalenia powinny służyć zachowaniu możliwie niezmienionej, atrakcyjnej formy walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych dla różnej działalności człowieka, w tym dla potrzeb turystyki i rekreacji.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody mogą być pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Poniższa tabela przedstawia rzeczywisty stan liczbowy pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Raba Wyżna, obejmujących pojedyncze drzewa oraz skupiska drzew. Część pomników przyrody obecnych na gminnej liście ewidencyjnej ze względu na ogólny zły stan, często zagrażający bezpieczeństwu ludzi, została zniesiona i usunięta.

Tabela 9. Pomniki przyrody na terenie gminy Raba Wyżna

Lp.	Nr rejestru wojewódzkiego	Lokalizacja	Przedmiot ochrony wg stanu istniejącego	Obwód pnia [cm]	Wysokość [m]	Decyzja o objęciu ochroną
1.	27	Skawa – obok dworu	Lipa drobnolistna – 2 szt.	500, 522	35	Dec. Nr Rol 18-I-1932 LAK – 5/2/32

2.	163	Raba Wyżna – w otoczeniu kościoła	Jesion – 6 szt. Lipa drobnolistna – 4 szt.	Lipa: 290, 150, 290, 190	–	Dec. Nr Rlop 8311/88/71 z dnia 24 VIII 1071
3.	182	Sieniawa – w otoczeniu zabytkowego kościoła drewnianego	Lipa szerokolistna – 6 szt. Klon jawor – 1szt.	–	–	Dec. Nr Rlop 8311/1/74 z dnia 8 II 1974
4.	223	Raba Wyżna – przy murowanej kapliczce	Lipa drobnolistna – 2 szt.	–	–	Dec. Nr Rlop 7140/5/77 z dnia 23 XII 1977
5.	225	Sieniawa – obok zabytkowego kościoła od strony wschodniej na niezagospodarowanym terenie	Jawor – 6 szt.	–	–	Dec. Nr RISop 7140/7/77 z dnia 23 XII 1977
6.	230	Raba Wyżna	Lipa drobnolistna – 1 szt.	–	–	Dec. Nr RISop 7140-12-77 z dnia 23 XII 1977
7.	–	Bielanka – przy drodze wojewódzkiej Rabka-Zdrój – Czarny Dunajec, w odległości 400 m od przystanku autobusowego	Klon jawor – 1 szt.	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Raba Wyżna

Ochrona gatunkowa

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 26 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową. Niektóre z nich występują pospolicie na całym obszarze. Siedliskami rzadziej występujących są głównie olszynki łęgowe nad potokami i podmokłe łąki. W lasach gatunki chronione spotyka się jedynie w resztkach dolnoreglowych lasów bukowych; w sztucznych drzewostanach świerkowych o ubogim runie brak roślin chronionych. Najliczniej gatunki chronione występują w lasach Żeleźnicy (12 gatunków), na terenie Harkabuza (11), Bielanki (9), Podsarnia (9), w dolinie Kosiczego.

Czynnikami najbardziej zagrażającymi egzystencji roślin są działania prowadzące do zubożenia składu gatunkowego siedlisk, głównie melioracje, a zwłaszcza odwadnianie młak i terenów podmokłych oraz regulacja potoków.

IV.3. Ukształtowanie powierzchni

Krajobraz gminy Raba Wyżna kształtowany jest przez flisz karpacki, budujący wzniesienie Beskidów Zachodnich. Wysokość grzbietów i szczytów waha się tu od 500 do 1200 m n.p.m., natomiast poziom den dolinnych sięga 420 m n.p.m. przez co morfologiczne zróżnicowanie terenu sięga 400-800 m. Zbocza charakteryzują się dość znaczną stromizną, co wynika z dużej odporności budującego je materiału skalnego.

Mimo położenia w obrębie głównego grzbietu Karpat badany obszar nie posiada cech krajobrazu beskidzkiego (górskiego). Decydują o tym przede wszystkim małe wysokości względne (100 – 250 m), charakterystyczne dla rzeźby pogórskiej.

Część północno – wschodnia obszaru (pomiędzy Spytkowicami i Chabówką) ma charakter niewielkiej śródogórskiej kotliny, do której spływają od zachodu Skawa, a z południa Raba. Doliny obu rzek rozdziela tylko wąski, płaski i wyrównany (512 – 514 m) grzbiet, nieznacznie (40 m) wzniesiony nad dno doliny Skawy i jeszcze mniej (20 m) ponad dno doliny Raby. Dna dolin zajmuje prawie w całości terasa rędzina, wysokości około 3 m w dolinie Skawy i około 2 m w dolinie Raby. Słabo wykształcona terasa łęgowa (1 – 1,5 m wysokości), ciągnie się wąską smugą wzdłuż koryt rzecznych. Niemal nie spotyka się kamieńców, tylko w dolinie Raby, odznaczającej się dużym spadkiem, spotyka się niewielkie odsypy i pola żwirowe.

Gwałtowna zmiana kierunku biegu Skawy z podłużnego w obrębie wspomnianej kotliny na poprzeczny (północno – zachodni) związana jest z systemem uskoku poprzecznych, który wykorzystwała rzeka na tym odcinku. Terasa rędzina zajmuje tu nadal większą część dna. W korycie pojawiają się małe plaże piaszczysto – żwirowe. Wewnątrz łuku, jaki zatacza Skawa, wznoszą się niewysokie pasma wzgórz.

Południowa część gminy położona jest w obrębie rozległego płatu wyżynnego, o wzniesieniu nieco powyżej 900 m n.p.m. Na dwie części dzieli go dolina Bukowińskiego Potoku. Liczne dopływy Skawy i Raby wcinają się głębokimi wciosowymi dolinami daleko w grzbiet wododzielny. Nachylenia terenu są tu znaczne; w dorzeczu Raby blisko połowa obszaru posiada nachylenie większe od 25%.

IV.4. Budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem geologicznym wg J. Kondrackiego obszar gminy Raba Wyżna należy do prowincji „Karpaty i Podkarpacie”, w obrębie podprowincji „Zewnętrzne Karpaty Zachodnie”, do której na terenie gminy Raba Wyżna należą: makroregion „Beskidy Zachodnie” oraz mezoregion – „Kotlina Rabczańska”. Gmina jest położona w obrębie:

- Beskidu Wysokiego, w części głównego grzbietu karpackiego, łączącego Pasma Babiogórskie z Gorcami, zwanego Pasmem Podhalańskim,
- Gorców, po wschodniej stronie doliny Raby (Góra Wierchy – Rabska Góra).

Omawiany obszar znajduje się w całości w obrębie płaszczowiny magurskiej, w której skład wchodzi tutaj warstwy wieku górnokredowego i paleogeńskiego. Są to:

- łupki pstre – są to łupki ilaste, przeważnie czerwone i zielone, zawierające często wtrącenia cienkoławicowych piaskowców;
- warstwy belowskie, które obok warstw łąckich i piaskowca magurskiego są jednym z głównych elementów budowy geologicznej. Składają się z naprzemianległych cienkoławicowych piaskowców i łupków, miejscami zawierają również wtrącenia twardych margli, bądź gruboławicowych piaskowców typu magurskiego. Wszystkie piaskowce i część łupków są wapniste. W porównaniu z utworami wchodzącymi w skład nadległych warstw łąckich i piaskowcem magurskim, warstwy belowskie odznaczają się mniejszą odpornością, co znajduje odbicie w rzeźbie terenu;
- na warstwach belowskich spoczywa gruby kompleks twardych margli, piaskowców i łupków, określane nazwą warstw (margli) łąckich. Margle występują w ławicach grubości od kilku centymetrów do kilku metrów. Ławice piaskowców są cieńsze; najczęściej są to piaskowce drobnodziarniste, silnie wapniste. Zarówno margle, jak i piaskowce odznaczają się dużą twardością (ustępują pod tym względem jedynie piaskowcowi magurskiemu) i wykazują dużą odporność na czynniki denudacyjne. Tworzą one wyższe wzniesienia i grzbiety o stosunkowo stromych stokach;
- na marglach łąckich, względnie na zastępujących je miejscami tzw. warstwach przejściowych, leży piaskowiec magurski z niewielką ilością łupków. Piaskowce są przeważnie gruboławicowe, wapniste o zmiennej wielkości ziaren piasku; zależnie od ilości i jakości lepiszcza, mogą być

mniej lub bardziej twarde, miejscami dość kruche i sypliwe. Łupki są prawie zawsze margliste, grubo łupiące się. Najwyższe stratygraficzne położenie tego ogniwa i duża odporność na działanie czynników niszczących przejawiają się wyraźnie w krajobrazie. Piaskowiec magurski bierze udział w budowie najwyższych wzniesień (Wielki Dział).

Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez drobniejsze żwiry, piaski i gliny, wypełniające dna dolin rzecznych oraz szeroko rozprzestrzenione gliny zwiertzelinowe (lessopodobne, z rumoszem piaskowcowym lub skał podłoża).

IV.5. Wody powierzchniowe

Cały obszar gminy odznacza się dużą gęstością stałej sieci rzecznej, która przekracza 1km długości cieków na km² (w dorzeczu Raby – 2,5km/ km²). Przeważają niewielkie strugi i potoki, prowadzące mało wody. Cieków okresowe są nieliczne. Największymi ciekami wodnymi na terenie gminy są Skawa oraz Raba.

Źródła Skawy znajdują się poniżej przełęczy Beskid (na terenie gminy Spytkowice). Po przekroczeniu granicy gminy płynie w kierunku wschodnim wzdłuż niskiego i wąskiego grzbietu, oddzielającego ją od doliny Raby, zbliża się do tej ostatniej na odległość zaledwie 1,5 km. Następnie zatacza duży łuk, kierując się ku północnemu zachodowi. Skawa ma bardzo mały spadek (około 3°/∞), płynie wolno, w szerokiej, podmokłej dolinie silnie meandrując (długość odcinka rzeki Skawa w gminie to 12,1 km).

Raba spływa spod Przełęczy Sieniawskiej w kierunku, ogólnie biorąc, północnym, okrążając szerokim łukiem należące do Gorców wzniesienie Rabskiej Góry. Na odcinku od źródeł aż do Raby Wyżnej dolina jej jest wąska i głęboka, o przeważnie stromych zboczach. Raba ma tu jeszcze charakter potoku i nie prowadzi wiele wody. Średni jej spadek wynosi 18°/∞. Poniżej Raby Wyżnej dolina rozszerza się nieco i rzeka zaczyna meandrować. Spadek jest tu jeszcze stosunkowo duży. Głównymi potokami zasilającymi Rabę są Bielanka z Żeleźnicą i Kosicze (długość odcinka rzeki Raba w gminie to 12,5 km).

Główne potoki występujące na terenie gminy to: Orawka – 9,3 km, Żeleźnica – 4,1 km, Zakłęty – 5,6 km, Kosicze – 2,4 km, Rokicianka – 3,2 km, Stachorówka – 3,5 km, Pudłówka – 2,8 km, potok z lasu Zwierzyniec – 3,0 km, Skawcówka – 2,3 km, Pański – 2,0 km, Łęczyn – 1,2 km, Krzywoń – 1,6 km)

Głównym źródłem wód zasilających rzeki i potoki na terenie gminy są opady atmosferyczne, wody roztopowe oraz gruntowe (deszczowo – śnieżno – gruntowy system zasilania). Gwałtownie reagują one na intensywne opady atmosferyczne nagłym, zwykle krótkotrwałym przybojem wody. W rzekach zaznaczają się w ciągu roku trzy wezbrania: zimowe, wiosenne (w marcu lub kwietniu, związane z topnieniem pokrywy śnieżnej) oraz letnie (w czerwcu lub lipcu, spowodowane ulewnymi opadami). Choć wahania poziomu wody większych rzek i potoków na terenie gminy nie przekraczają zwykle 2 m, szczególnie intensywne opady powodują powodzie. Ich następstwem są poważne zmiany w ukształtowaniu koryt rzecznych i den dolinnych, co powoduje zmiany w rozmieszczeniu roślin wodnych.

Jakość wód powierzchniowych

Jakość wód powierzchniowych zależy od wielu czynników naturalnych i antropogenicznych. Chemizm wód determinują: budowa geologiczna zlewni, klimat, typ gleb występujących w sąsiedztwie cieków, a także urbanizacja, uprzemysłowienie i rolnictwo. Istotny wpływ ma tu również ilość pobieranej wody oraz odprowadzanie ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są badania jakości wód rzeki Skawy, Raby i Czarnej Orawy, jednak punkty kontrolne znajdują się poza granicami gminy:

- wody rzeki Skawy są pozaklasowe ze względu na kryteria fizykochemiczne, nie spełniają też wymogów pod względem zawartości substancji biogenych (ze uwagi na silne przekroczenie zawartości azotu azotynowego). W ocenie ogólnej wody rzeki Skawy sklasyfikowano jako wody pozaklasowe na odcinku od Jordanowa do Wadowic oraz poniżej Zatora. Decydujące znaczenie w ocenie jakości wód na tym odcinku miało zanieczyszczenie bakteriologiczne oraz fizykochemiczne,
- jakość wód Raby w badanym punkcie kontrolnym oceniono jako wody III klasy czystości według kryterium fizykochemicznego. Stężenia substancji biogenych odpowiadały normatywom III klasy, natomiast pod względem sanitarnym wody rzeki były pozaklasowe. Również w ocenie ogólnej wody Raby w punkcie kontrolnym zostały sklasyfikowane jako ponadnormatywne.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń, mających wpływ na jakość wód powierzchniowych występujących na terenie gminy Raba Wyżna, zaliczyć należy przede wszystkim ścieki pochodzące z gospodarstw domowych. Wobec braku kanalizacji i powszechności zwodociągowania gminy (z ujęć zbiorowych i indywidualnych) można stwierdzić (mimo braku punktów kontroli jakości), że wody pozostałych cieków, poniżej skupisk zabudowy są zanieczyszczone w podobnym stopniu jak wody Skawy i Raby.

Głównymi zagrożeniami dla jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Raba Wyżna są:

- wody z opadów atmosferycznych, a szczególnie zawierające niepożądane związki chemiczne, w następstwie działania przemysłu i transportu,
- ścieki zawierające pestycydy powstałe podczas zabiegów ochrony roślin,
- soki kiszonkowe z silosów,
- gnojowica z budynków gospodarczych (obory, chlewnie) składowana bez odpowiednich zabezpieczeń. Na terenie gminy powszechne jest składowanie obornika w formie przyzmi bezpośrednio na ziemi. Powstające w ten sposób odcieki przenikają do gruntu, a wraz ze spływem powierzchniowym trafiają do wód powierzchniowych,
- ścieki bytowo-gospodarcze z budynków mieszkalnych,
- ścieki z mycia maszyn i urządzeń technologicznych stosowanych w rolnictwie,
- ścieki z budynków gospodarczych (obory) powstałe przy myciu urządzeń technologicznych np. mleczarskich.

IV.6. Wody podziemne

Obszar gminy Raba Wyżna znajduje się w zasięgu Zbiorników GZWP nr 439 Magura-Gorce i 445 Magura-Babia Góra.

GZWP nr 439 Magura-Gorce jest zbiornikiem skalnym w utworach fliszowych (zwłaszcza w piaskowcach), w którym zwierciadło wody znajduje się na głębokości od kilku do kilkudziesięciu metrów. Najbardziej zasobny w wodę jest ten zbiornik w gruboławicowych piaskowcach magurskich. Pozostałe ogniwa, ze względu na duży udział łupków i margli, są znacznie słabiej wodonośne.

GZWP nr 445 Magura-Babia Góra został wydzielony ze względu na potrzebę ochrony najbardziej wydajnych partii skał, jako źródła zaopatrzenia w wodę pitną. Skałami zbiornikowymi są spękane gruboławicowe piaskowce i łupki, woda w warstwach jest typu szczelinowo – porowego.

Wyływy wód podziemnych – źródła, młaki, wycieki – są bardzo liczne, lecz o niewielkiej wydajności, przeważnie znacznie poniżej 1l/sek. (w dorzeczu Raby większość w przedziałach do 0,1 i 0,1-0,5l/sek.). Gęstość wyływów wynosi od kilku do kilkunastu na km² (w dorzeczu Raby średnio około 10 źródeł i młak na km²). Na obszarach zbudowanych z piaskowców spotyka się niekiedy źródła o większej wydajności (1-2l/sek.).

Występowanie młak na terenie gminy jest bardzo powszechne – tworzą się one w miejscach, gdzie swobodny odpływ wody tamowany jest przez zwietrzelinę. Na zboczach dolin i wciósów rozcinających warstwy wodonośne spotyka się także wycieki: zwietrzelina jest w tych miejscach zwykle przesiąknięta sączącą się wodą i grząska. Sporo jest również terenów podmokłych, zwłaszcza na spłaszczeniach, w łagodnych obniżeniach i w dnach płytkich dolin o małym spadku. Związane są one z obecnością w podłożu utworów słabo przepuszczalnych.

Stosunkowo duży udział terenów podmokłych spowodował przeprowadzenie prac melioracyjnych. Zabiegi te, zwłaszcza odwadnianie rowami, radykalnie wpłynęły na zmianę stosunków wodnych.

Jakość wód podziemnych

Ocena stanu wód przeprowadzona zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143 poz. 896) wykazała, że wody podziemne na terenie powiatu nowotarskiego odznaczają się słabym stanem chemicznym i zostały zaliczone do V klasy (wody złej jakości). Zaobserwowano przekroczenia następujących wskaźników: zawartość chloru i fluorków, NO₂, B, Na, As, Se, NO₃, NH₄, przewodnictwo elektryczne.

Wody podziemne odznaczają się bardzo niewielką odpornością na degradację. Z uwagi na brak naturalnej ochrony wód zbiorników fliszowych są one silnie narażone na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni terenu. Zagrożenie stanu czystości wód podziemnych związane jest z przedostawaniem się do warstwy wodonośnej ścieków, infiltracją skażonych wód powierzchniowych, niewłaściwym stosowaniem lub składowaniem nawozów i środków ochrony roślin.

Braki w infrastrukturze negatywnie odbijają się na ogólnym stanie wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Raba Wyżna. Długość sieci wodociągowej, a tym bardziej kanalizacyjnej zdecydowanie nie odpowiada potrzebom gminy. Przeważająca część mieszkańców korzysta z indywidualnych lub zbiorowych ujęć wodnych w postaci studni przydomowych, bądź też studni znajdujących się w pobliżu lokalnych źródeł i cieków. W większości miejscowości na terenie gminy gospodarka ściekowa nie jest uregulowana, co ogranicza możliwość wykorzystania wód powierzchniowych jako źródła wody dla wodociągów zbiorczych oraz zagraża już istniejącym ujęciom wody na tym obszarze.

IV.7. Tereny leśne

W podziale przyrodniczo – leśnym gmina jest położona w Krainie VII – Karpackiej, w Dzielnicy 4 – Beskidu Żywieckiego. Obszary leśne na terenie gminy Raba Wyżna znajdują się w całości w administracji Nadleśnictwa Nowy Targ. W 2009 roku powierzchnia gruntów leśnych ogółem zajmowała 3124,3 ha z czego:

- grunty leśne publiczne zajmowały 967,3 ha,
- grunty leśne prywatne zajmowały 2157,0 ha.

Powierzchnia gruntów zalesionych i przeznaczonych do zalesienia (lesistość) wynosiła 35,1 %. Jest to niski stopień zalesienia w warunkach regionu górskiego, jednakże w południowo-zachodniej części gminy, gdzie rzeźba ma charakter górski, granica rolno-leśna przebiega względnie nisko, pozostawiając zalesione górne części stoków i grzbiety górskie. Bardzo niski stopień zalesienia cechuje natomiast północno-wschodnią część gminy (Raba Wyżna cz. północna, Rokiciny, Skawa). Mimo stosunkowo niewielkich spadków terenu występuje tu silne zagrożenie erozyjne głębokich gleb gliniastych. Zalesienie i zadrzewienie tego terenu w stosunku do potrzeb można określić jako drastycznie niskie. Wszystkie lasy państwowe zaliczone zostały do kategorii lasów wodochronnych

(lasy niepaństwowe nie są poddane zasadom ochronności, ale warunki przyrodnicze również predysponują gospodarkę ukierunkowaną na zachowanie wodochronnej funkcji lasów).

Typy gospodarcze – lasy niepaństwowe.

typ gospodarczy		Gatunki główne	domieszka
LG	las górski	Świerk-50%, jodła-40%	buk, inne –10%
LMG	las mieszany górski	Świerk-50%, jodła-30%	buk-20%
LtG	las łęgowy górski	Olsza-40%, jesion-30%	świerk, inne – 30%

Typy gospodarcze – lasy państwowe.

typ gospodarczy		Gatunki główne	domieszka
LG	las górski	Świerk-51%, jodła-12%	buk, sosna, inne – 37%
LMG	las mieszany górski	Świerk-67%, buk-11%	jodła, sosna, inne- 22%
BMG	Bór mieszany górski	Świerk 90%, jodła 10%	-

Las mieszany górski zajmuje około 65% powierzchni drzewostanów, niemal całą resztę – las górski. Bór mieszany górski i las łęgowy górski zajmują po około 0,1% powierzchni.

W lasach niepaństwowych wiek drzewostanów nie przekracza 100 lat, a w piątej klasie wieku (80 – 100 lat) znajduje się tylko znikomy procent – około 14,5 ha. Dla gatunków lasotwórczych jest to wiek dużo niższy niż przyjmowany wiek rębności (za wyjątkiem lasów łęgowych, gdzie gatunkiem głównym jest olsza).

Lasy państwowe w granicach gminy wykazują prawidłowy układ wieku. Drzewostany starszych klas (klasy IV – VII) zachowane zostały praktycznie na takiej samej powierzchni, jaką zajmują drzewostany młodsze (klasy I – III). Korzystny z punktu widzenia gospodarki gminy, a zwłaszcza utrzymania jej atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej jest fakt, że w jej granicach zachowano na dość dużej powierzchni (w lesie Żeleźnica) drzewostany najstarsze, w wieku około 120 lat.

Wszystkie lasy państwowe zostały zaliczone do kategorii lasów wodochronnych. Fakt ten zdominował rodzaj gospodarki leśnej, bowiem wszystkie prace gospodarcze – a w szczególności eksploatacja surowca drzewnego – podporządkowana została funkcjom przyrodniczym. Eksploatacja drzewostanu odbywa się w oparciu o wyrąb częściowy, najczęściej w trakcie koniecznych zabiegów czyszczeniowych, sanitarnych i trzebieży.

Rębnie stosowane w lasach niepaństwowych.

rębnia (typ)	okres odnowienia	stosowane w drzewostanach
IIIc	Stopniowa brzegowo-smugowa	drzewostany świerkowe
IIIId	Stopniowa gniazdowa udoskonalona	drzewostany jodłowe, mieszanych
Ila	Częściowa wielkopowierzchniowa	drzewostany olszowe

Przyjęte dla lasów niepaństwowych rębnie są zbliżone do naturalnych sposobów odnawiania. Powinno to sprzyjać poprawie struktury drzewostanów, umożliwiać korekty składu gatunkowego. Warunkiem jednakże jest prowadzenie odpowiednich zabiegów pielęgnacyjnych, oraz zachowanie rozsądku właścicieli – czyli zachowanie wyznaczonych etatów cięć. Z tym jednak nie jest najlepiej. Najczęściej doraźny zysk powoduje niekontrolowane zwiększenie pozyskania i nieodwracalne zmiany w drzewostanach. Od przejawów takiego procederu nie jest wolna również gmina Raba Wyżna.

Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: świerk, jodła i buk, którym często towarzyszy modrzew, sosna, wiąz, lipa, jesion i jawor. Naturalne drzewostany z dominującą jodłą i bukiem na przestrzeni wielu lat zostały przekształcone w lite świerczyny, które w chwili obecnej ulegają stopniowemu

niszczeniu na skutek działania czynników abiotycznych i biotycznych. Jedynie w niewielkiej części zachowane zostały naturalne siedliska przyrodnicze żyznej buczyny karpackiej z wielowarstwowym, bujnym runem, dominują jednak bardziej pospolite bory świerkowe.

IV.8. Gleby

Rodzaj gleb i ich właściwości zależą przede wszystkim od rodzaju podłoża skalnego, rzeźby terenu, warunków klimatycznych, obecnej szaty roślinnej, a także działalności człowieka. Na fliszowym podłożu, charakterystycznym dla gminy Raba Wyżna, zbudowanym ze skał zróżnicowanych pod względem zasobności w składniki pokarmowe, uformowały się gleby o odmiennych właściwościach. Tworzą one mozaikę glebową typową dla obszarów górskich.

Z uwagi na różnice w składzie mechanicznym oraz odmienne właściwości fizyczne gleb posiadają one różną wartość rolniczą. Na terenie gminy dominują gleby IV i V klasy bonitacyjnej. Z uwagi na pochodzenie przeważają tu gleby górskie i podgórskie. Są to gleby brunatne kwaśne oraz wylugowane, a także słabo wykształcone gleby szkieletowe. Wzdłuż koryta Skawy i Raby występują mady, wytworzone z materiałów aluwialnych naniesionych przez rzeki.

Szczytowe partie najwyższych wzniesień pokrywają gleby szkieletowe. Są to niemal wyłącznie nie zmienione przez człowieka gleby leśne, pełniące istotną funkcję hydrogeologiczną z uwagi na duże zdolności retencyjne (gleby te mogą zatrzymywać znaczne ilości opadów). Najpowszechniej występują gleby gliniaste, zaliczane do gleb kwaśnych średnio zasobnych w próchnicę, potas i magnez oraz ubogie w przyswajalny fosfor.

W kierunkach zagospodarowania użytków rolnych przeważają łąki i grunty orne, następnie pastwiska oraz sady (stanowiące znikomy odsetek wszystkich użytków).

IV.9. Złoże surowców naturalnych

Na obszarze gminy występują złoża surowców skalnych takich jak:

- piaskowce,
- kruszywa naturalne (głównie żwiry) umiejscowione w dolinie rzeki Skawy.

Piaskowce są surowcem występującym we wszystkich jednostkach strukturalnych Karpat fliszowych i mogą być stosowane w różnych dziedzinach budownictwa i drogownictwa (zależnie od charakteryzujących je własności technologicznych). W Sieniawie znajdują się złoża kamieni drogowych i budowlanych o zasobach geologicznych szacowanych na 200 tys. t. Złoża te w chwili obecnej nie są eksploatowane.

Żwiry związane z tarasami zalewowymi i akumulacyjno – erozyjnymi w dolinach Raby i Skawy, stanowią kompleksy skał krzemionkowych i luźnych. Utwory te złożone są ze żwirów przekładanych iłami i glinami o miąższości do 10 m. Żwiry składają się głównie z otoczków piaskowców magurskich, zróżnicowanych pod względem obtoczenia i stopnia zwieterzenia. Przeważa materiał frakcji grubych, z domieszką frakcji pyłowych i piasku. Eksploatacja surowców okrucowych jest ograniczona w związku z ochroną ekologiczną rzek i potoków.

W miejscowości Harkabuz rozpoznano wstępnie (kat. C1) złożę piaskowca magurskiego. Jest ono położone na terenie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Granice udokumentowanego złoża kopalin zostały naniesione na rysunek Studium, zgodnie z materiałami uzyskanymi ze Starostwa Powiatowego w Nowym Targu – obejmuje ono cztery obszary. W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, uchwalonym przed

udokumentowaniem złoza, obszary te znajdują się w terenie przeznaczonym pod mieszkalnictwo jednorodzinne, usługi turystyki i rekreacji, zieleni nieurządzonej. Dwa z nich zlokalizowane są na obszarze zagrożonym osuwaniem się mas ziemnych, wyznaczonym przez opracowanie PIG – SOPO z 2010 r.

IV.10. Środowisko atmosferyczne

Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego powstające na terenie gminy to głównie zanieczyszczenia emitowane przez jednostki prowadzące działalność gospodarczą, jak również emisje z lokalnych kotłowni i obiektów użyteczności publicznej, zakładów usługowo – wytwórczych oraz palenisk domowych wykorzystujących tradycyjne źródła energii (często jest to słabej jakości węgiel oraz odpady z gospodarstw domowych). Istotnym źródłem zanieczyszczeń są także pojazdy komunikacyjne. Z uwagi na stosunkowo niewielki ruch drogowy na terenie gminy (z wyjątkiem drogi krajowej i wojewódzkiej) ten element nie ma jednak większego wpływu na kształtowanie jakości powietrza atmosferycznego na tym obszarze.

Źródła zanieczyszczeń i uciążliwości

Lokalne źródła emisji nie powodują przekroczeń dopuszczalnego poziomu zanieczyszczenia powietrza w swym otoczeniu. W związku z korzystnymi relacjami ekonomicznymi, stosunkowo szybko postępuje też zmiana używanych mediów grzewczych, zwłaszcza w mniejszych obiektach, dzięki czemu w ostatnich latach nastąpił znaczący postęp w eliminowaniu głównego źródła zanieczyszczeń – paliw stałych jako źródeł ciepła.

Gmina nie jest uprzemysłowiona, jednak istnieje tu szereg niewielkich podmiotów gospodarczych, które są, lub mogą być uciążliwe dla otoczenia:

- hałaśliwe – zakłady blacharstwa samochodowego, tartaki, stolarnie, wytwórnie mebli oraz wyrobów z drewna,
- zanieczyszczające powietrze – prócz systemów grzewczych – zakłady motoryzacyjne (warsztaty samochodowe),
- odprowadzające zanieczyszczenia do wód powierzchniowych – garbarnie.

Większość tych obiektów rozmieszczona jest w sposób dość przypadkowy. Obiekty potencjalnie uciążliwe znajdują się wśród zabudowy.

W corocznie wykonywanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie ocenie jakości powietrza atmosferycznego gmina Raba Wyżna znajduje się w strefie nowotarsko-tatrzańskiej. Na terenie gminy nie ma stacji monitoringu jakości powietrza, a najbliższej położona znajduje się w Rabce przy ul. Rudnika. W 2009 roku strefa nowotarsko-tatrzańska została zakwalifikowana do opracowania programu ochrony powietrza z uwagi na:

- przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym,
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym;
- przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku kalendarzowym.

Hałas

Hałas jest istotnym parametrem środowiska odpowiedzialnym za komfort życia ludności. Rozwój komunikacji i transportu oraz wzajemne przenikanie się terenów przemysłowych z obszarami zabudowy mieszkaniowej, wymagającymi ochrony, powoduje, że problem uciążliwości hałasu dotyczy obecnie również mniejszych miejscowości.

Na terenie gminy Raba Wyżna hałas o ponadnormatywnym poziomie występuje zwłaszcza w otoczeniu szlaków komunikacji kołowej – drogi krajowej nr 7 i wojewódzkiej nr 958. Znaczny poziom hałasu komunikacyjnego występuje również w otoczeniu linii kolejowej. Jednakże ze względu na niską prędkość pociągów i niewielkie obciążenie linii oraz warunki propagacji hałasu, poza nielicznymi przypadkami położenia budynków przeznaczonych na długotrwały pobyt ludzi (mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania) w bezpośredniej bliskości torów, można stwierdzić niewielkie przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Dla terenów kolejowych w gminie Raba Wyżna Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie w 2010 r. przeprowadził pomiary hałasu komunikacyjnego. Dla punktu pomiarowego w Rabie Wyżnej zlokalizowanego w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zaobserwowano przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu o 5% w ciągu dnia (Sprawozdanie z pomiarów hałasu komunikacyjnego w wybranych punktach miasta Nowego Sącza oraz powiatów: nowosądeckiego, limanowskiego, tatrzańskiego i nowotarskiego w 2010 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Delegatura w Nowym Sączu, Nowy Sącz, 2011). Dla terenów dróg w gminie Raba Wyżna nie prowadzono badań uciążliwości hałasu.

IV.11. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Obszary objęte zagrożeniem powodziowym obejmują dna dolin Skawy i Raby. Górski charakter zlewni obu rzek jest przyczyną dużej częstotliwości i gwałtowności wezbrań.

Przyczyną powstawania znacznych wezbrań na rzece Rabie są przede wszystkim trwające kilka dni deszcze rozlewne. Najczęstszym układem tych opadów jest ich nasilenie w środkowej części zlewni zlokalizowanej w obszarze Beskidu Wyspowego i Gorców. Fale wezbraniowe Raby charakteryzują się niezwykle szybkim czasem wzrostu i opadania. Przyczyną powstawania katastrofalnych wezbrań na dopływach Raby są krótkotrwałe opady o dużym natężeniu. Zagrożenie doliny źródłowego odcinka Raby i innych potoków obejmuje koryto rzeki i listwy niskiej terasy wzdłuż koryta. Ewentualne zagrożenie zabudowy i dróg w ich dolinach wynika zwłaszcza z niebezpieczeństwa podmycia i zrywania brzegów podczas wezbrań, zwłaszcza podczas powodzi typu rozlewnego w okresach letnich wezbrań deszczowych.

Rzeka Skawa odznacza się silnie meandrującym korytem, wciętym w taras dennej o dość dużej szerokości. Poziom zalewów powodziowych charakteryzuje się niewielką głębokością. Istnieją fragmenty dna doliny wolne od zagrożenia powodziowego.

Zasięg terenów zalewowych o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$ (woda „stuletnia”) dla Raby od ujścia pot. Bielanka do granicy gminy w Rokicinach Podhalańskich został określony w operacie IMGW (1987 r.). Zasięg terenów zalewowych dla Skawy i Raby wyznaczony został w opracowaniach, stanowiących I etap studium ochrony przeciwpowodziowej, sporządzonych na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie (Skawa – 2003 r., Raba – 2010 r.). W niniejszej zmianie Studium wzięto pod uwagę również zasięg terenów zalewowych określonych szacunkowo na podstawie opracowania ekofizjograficznego, kartowania w terenie oraz wywiadów z mieszkańcami podczas sporządzania Studium uchwalonego w 2000 r. Dla potoków Orawka oraz Bukowiński Potok obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone zostały w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i zostały one zachowane w zmianie Studium. Ścisłe określenie obszarów zagrożenia dla pozostałych rzek i potoków wymaga opracowania odpowiednich operatów.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Problemy geotechniczne związane z posadowieniem obiektów budowlanych najczęściej wznoszonych na obszarze gminy, wiążą się przeważnie z obecnością warstwy zwietrzelinowej o dość dużej miąższości, powstającej w stropie utworów fliszowych. Ma ona cechy gruntu gliniastego, wymieszanego z rumoszem skalnym. Miąższość pokryw zwietrzelinowych cechuje bardzo duża zmienność. Często, zwłaszcza na wypukłych formach terenu posadowienie nawet małych budowli może mieć miejsce bezpośrednio na podłożu skalnym. Zarówno pokrywy zwietrzelinowe jak i podłoże skalne mają bardzo zmienne właściwości fizyczne i mechaniczne. Duża zmienność cechuje też warunki wodne podłoża – często wody gruntowe zalegają na tyle płytko, iż stanowi to bardzo istotne utrudnienie podczas prowadzenia budowy.

Przeszkodę w lokalizacji zabudowy często stanowią znaczne spadki terenu, które przy zmiennych właściwościach fizycznych i mechanicznych podłoża skutkować mogą powstawaniem osuwisk. Powstawanie osuwisk zależy głównie od rodzaju i ułożenia skał podłoża, miąższości pokrywy zwietrzelinowej, jej nasycenia wodą oraz wielkości spadku zboczy. Intensywny rozwój osuwisk następuje w obrębie glin zwietrzelinowych, leżących na spękanym podłożu fliszowym oraz tam, gdzie spadek terenu przekracza 20%. Szczególnie zagrożone są obszary występowania łupków ilastych (zwłaszcza łupków pstrych). Na terenie gminy przeważają osuwiska okresowo aktywne.

Szczególnie groźne są osuwiska w Bielance, zlokalizowane przy drodze z Czarnego Dunajca do Rabki-Zdroju. Ukształtowanie terenu w tym rejonie i towarzyszące mu duże spadki tworzą warunki sprzyjające występowaniu ruchów masowych. Często dochodzi do powstawania nowych osuwisk w pobliżu dróg, czego przyczyną może być brak właściwego zabezpieczenia i umocnienia skarp przyległych do budowanych szlaków komunikacyjnych. W 2010 roku, po szczególnie obfitych majowych opadach deszczu, odnotowano w gminie nowe osuwiska zlokalizowane przy drogach w Bielance, Skawie oraz Harkabuzie. Występowanie ekstremalnych zjawisk atmosferycznych (zwłaszcza długotrwałych lub bardzo intensywnych opadów deszczu, wezbrań powodziowych w dolinach rzek, gwałtownych roztopów obfitej pokrywy śnieżnej) zwiększa ryzyko zajścia zjawiska ruchów masowych.

Na terenie gminy zaobserwować można postępującą presję zabudowy na terenach, które z uwagi na warunki geologiczne nie powinny zostać przeznaczone pod zabudowę. Znaczne spadki terenu, położenie w sąsiedztwie zboczy oraz głębokie ich tarasowanie w celu lokalizacji obiektu budowlanego często przyczyniają się do uaktywnienia ruchów masowych i powstawania nowych osuwisk. Zagrożenie to wzrasta wraz z lokalizacją na stokach zabudowy oraz wprowadzanie nowej zabudowy murowanej w miejsce lekkiej zabudowy drewnianej.

W niniejszej zmianie Studium wzięto pod uwagę wszystkie istniejące opracowania, które wskazują lokalizację obszarów narażonych na osuwanie się mas ziemnych tj.:

- System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO), skala 1:10 000, PIG, Warszawa 2010 r.;
- Mapę geologiczno – gospodarczą Polski. Arkusz Rabka (1032), skala 1:50 000, PIG, Warszawa 1999 r.;
- Szczegółową mapę geologiczną Polski. Arkusz Rabka (1032), skala 1:50 000, PIG, Warszawa 1984 r.;
- obowiązujące Studium i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- nowe tereny osuwiskowe zaobserwowane w 2010 r.

Ze względu na potencjalne zagrożenie, w przypadku opracowywania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego niezbędne jest przeprowadzenie rozpoznania ewentualnego zagrożenia osuwiskowego.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**V.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego**

W myśl przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury, ochronie rozumianej jako zapewnienie warunków utrzymania zespołów i obiektów w dobrej kondycji technicznej, artystycznej oraz ekspozycji w krajobrazie podlegają między innymi obiekty wpisane do rejestru zabytków. Rejestr zabytków województwa małopolskiego obejmuje w gminie Raba Wyżna osiem obiektów w Rabie Wyżnej, Rokicinach Podhalańskich, Sieniawie i Podsarniu. Obiekty wpisane do rejestru zabytków zostały wskazane na rysunku Studium z numeracją odpowiadającą numeracji zawartej w tabeli 10.

Tabela 10. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Raba Wyżna

Nr	Miejscowość	Obiekt	Materiał	Data powstania	Nr porządkowy	Nr ewidencyjny działki	Własność	Nr rejestru zabytków
1.	Raba Wyżna	kościół paraf. p.w. św. Stanisława Biskupa	mieszany	XVII-XIX w.	31	997	wyznaniowa	A-44 z 14.11.1968
2.	Raba Wyżna	wyposażenie wnętrza kościoła paraf. p.w. św. Stanisława Biskupa		XVII-XIX w.	31	997	wyznaniowa	B-127 z 22.10.1984
3.	Raba Wyżna	kaplica III Upadku P. Jezusa	cegłany	2 poł. XX w.		589/1	prywatna	A-841 z 12.11.1997
4.	Raba Wyżna	kaplica cmentarna rodziny Zdunów	cegłany	k. XIX w.		823/4	wyznaniowa	A-837 z 09.10.1997
5.	Raba Wyżna	zespół dworsko-parkowy		1900-1910 r.		1021/4 1021/21	prywatna	A-192 z 30.08.1985
6.	Rokiciny Podhalańskie	park dworski		1 poł. XX w.	1	1128	wyznaniowa	A-662 z 23.03.1992
7.	Sieniawa	dwór	drewniany	3 ćw. XIX w.	302	213/3	prywatna	A-217 z 19.01.1971
8.	Sieniawa	zespół parkowo-dworski		XIX w.			prywatna	A-661 z 23.03.1992
9.	Sieniawa	kościół św. Antoniego Padewskiego	drewniany	1740 r.	303	195/2	wyznaniowa	A-218 z 25.09.2961
10.	Podsarnie	figura św. Jana Nepomucena	kamienny	pocz. XIX w.	obok 87	1322 lub 1317/6	prywatna	B-162 z 13.10.1997

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie

Kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa w Rabie Wyżnej, pochodzący z XVII w., stanowi przykład budownictwa sakralnego o dużej wartości architektonicznej i krajobrazowej. Ochronie podlega obiekt wraz z otoczeniem w granicach muru otaczającego dawny cmentarz przykościelny oraz wyposażenie wnętrza.

Założenie parkowe z 1844 r. w Rabie Wyżnej obejmuje park krajobrazowy o pow. ok. 12 ha. W obrębie założenia do rejestru zabytków wpisany jest dwór z 1900 r., dawny czworak z pocz. XIX w., dawny spichlerz z pocz. XIX w., palmiarnia z pocz. XX w., stodoła drewniana z pocz. XX w. Układ architektoniczny jest bardzo ciekawy m.in. ze względu na rozwiązanie wjazdu. Nieużytkowane budynki (m.in. dwór, oranżeria) są jednak obecnie bardzo zaniedbane, park dworski zatracił układ kompozycyjny, niewidoczne są dawne ścieżki spacerowe i klomby kwiatowe. Cały zabytkowy zespół wymaga rewaloryzacji.

Fot. 1. Kościół parafialny w Rabie Wyżnej

Źródło: zasoby własne (2010)

Fot. 2. Dwór w Rabie Wyżnej

Źródło: zasoby własne (2010)

W Rabie Wyżnej do rejestru wpisane są również dwie kaplice: kaplica cmentarna rodziny Zduniów i Bzowskich z 2 poł. XIX w., położona na cmentarzu parafialnym oraz kaplica III-go upadku Pana Jezusa z końca XIX w.

Fot. 3. Kaplica III upadku P. Jezusa w Rabie Wyżnej

Źródło: zasoby własne (2010)

Fot. 4. Kaplica cmentarna w Rabie Wyżnej

Źródło: zasoby własne (2010)

W Rokicinach Podhalańskich w rejestrze znajduje się park dworski z końca XIX w. Jest to park krajobrazowy na terenie ogrodu dworskiego o powierzchni ok. 3 ha. W obrębie parku znajdują się: dwór z końca XVIII w., spichlerz i stajnia z 2 poł. XIX w. Ochronie podlega kompozycja przestrzenna parku, starodrzew na terenie ogrodu dworskiego i na terenie między dworem a zabudowaniami.

Zespół parkowo-dworski w Sieniawie to park krajobrazowy z końca XIX w. o powierzchni ok. 2 ha założenia, w tym ok. 1 ha parku. Wśród istniejących budynków zabytkowych jest dwór z 2 poł. XVII w., spichlerz murowany z poł. XIX w., kaplica drewniana z 1740 r. (omówiona poniżej odrębnie), budynek gospodarczy z XIX/XX w. Ochronie podlega zespół w granicach wyznaczonej strefy konserwatorskiej.

Fot. 5. Dwór w Rokicinach Podhalańskich

Źródło: zasoby własne (2010)

Fot. 6. Dwór w Sieniawie

Źródło: zasoby własne (2010)

Drewniany kościółek filialny pw. św. Antoniego Padewskiego w Sieniawie został zbudowany w 1740 r. Należy do najcenniejszych zabytków sakralnego budownictwa drewnianego. Posiada wysokie wartości artystyczne i plastyczne. Ochronie podlega budynek kościoła w całości oraz otoczenie kościoła w granicach cmentarza przykościelnego wraz z drzewostanem. Obiekt znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej.

Kamienna figura św. Jana Nepomucena w Podsarniu pochodząca z pocz. XIX w. figuruje w rejestrze zabytków jako zabytek ruchomy.

Fot. 7. Kościół św. A. Padewskiego w Sieniawie

Źródło: zasoby własne (2010)

Fot. 8. Figura św. Jana Nepomucena w Podsarniu

Źródło: zasoby własne (2010)

Oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy znajduje się znaczna liczba obiektów, objętych gminną ewidencją zabytków. Większość z nich to budynki mieszkalne oraz związane z nimi zabudowania gospodarcze, budynki towarzyszące obiektom sakralnym, szkoły a także charakterystyczne dla wiejskiego krajobrazu krzyże, figury i kapliczki przydrożne. Część z tych obiektów jest nieużytkowana, w bardzo złym stanie technicznym, utrudniającym ich zachowanie.

łącznie gminna ewidencja zabytków obejmuje 258 obiektów, wśród których wyróżnia się :

- 11 obiektów sakralnych,
- 28 figur, krzyży i innych dóbr kultu religijnego,
- 16 obiektów użyteczności publicznej
- 191 budynków mieszkalnych,
- 12 budynków gospodarczych.

Część obiektów, objętych gminną ewidencją zabytków, tj. obiekty sakralne, figury, krzyże i inne dobra kultu religijnego oraz obiekty użyteczności publicznej, została wskazana na rysunku Studium z numeracją odpowiadającą numeracji zawartej w tabeli 11.

Tabela 11. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
Kościoły, kaplice cmentarne i przykościelne oraz plebanie						
1.	Raba Wyżna	Kościół Parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa	XVII-XIX w.	31	wyznaniowa	rejestr zabytków
2.	Raba Wyżna	Kaplica III Upadku P. Jezusa	2 poł. XX w.	przy drodze powiatowej Raba Wyżna – Skawa	prywatna	rejestr zabytków
3.	Raba Wyżna	Kaplica Cmentarna Rodziny Zduniów	k. XIX w.	cmentarz parafialny w Rabie Wyżnej	Parafia Rzymsko-Katolicka	rejestr zabytków
4.	Skawa	Kościół Parafialny pw. Najświętszej Marii Panny Wspomożenia Wiernych	1935 r.		wyznaniowa	
5.	Skawa	Kaplica Serca Pana Jezusa	XIX w.	przy drodze powiatowej do Naprawy	wyznaniowa	
6.	Harkabuz	Kościół – kaplica parafialna pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy	1960 r.	obok 20	wyznaniowa	
7.	Bielanka	Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa i Św. Maksymiliana	1988 r.		wyznaniowa	
8.	Bielanka	Kaplica pw. Miłosierdzia Jezusowego	1900 r.	obok 42	prywatna	
9.	Rokiciny Podhalańskie	Klasztor Sióstr Urszulanek	20-te l. XX w.	1	wyznaniowa	
10.	Sieniawa	Budynek dawnej plebanii znajdujący się przy kościele Św. Antoniego	4 ćw. XIX w.	304	wyznaniowa	
11.	Sieniawa	Kościół Św. Antoniego Padewskiego	1740 r.	303	wyznaniowa	rejestr zabytków

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
Figury, krzyże i inne dobra kultu religijnego						
12.	Raba Wyżna	figura krzyża	1900-1919 r.	w pasie drogowym obok 766	wyznaniowa	
13.	Raba Wyżna	kapliczka	1900 r.	obok 48	prywatna	
14.	Raba Wyżna	kapliczka murowana	1900 r.	przy Przedszkolu Gminnym	gmina Raba Wyżna	
15.	Raba Wyżna	krzyż	1900-1919 r.	w pasie drogowym obok „budynku czerwonej szkoły”		
16.	Raba Wyżna	krzyż	1900-1919 r.	obok 316	prywatna	
17.	Skawa	figura krzyż	1900-1919 r.	obok 165	prywatna	
18.	Bukowina Osiedle	kapliczka kamienna	2 poł. XX w.	w centrum przy drodze		
19.	Harkabuz	kapliczka kamienna	1 poł. XX w.	przy drodze powiatowej Harkabuz – Bukowina Osiedle		
20.	Harkabuz	kapliczka	1818 r.	przy drodze powiatowej Harkabuz – Bukowina Osiedle	prywatna	
21.	Harkabuz	figura krzyż	30-te l. XX w.	na cmentarzu parafialnym	wyznaniowa	
22.	Harkabuz	figura krzyż	1843 r.	obok 87	prywatna	
23.	Harkabuz	dzwonnica wiejska	k. XVIII w. odnowiona w 1958 r.	na wzgórzu okolice 55-57	wyznaniowa	
24.	Bielanka	figura krzyż	1910-1920 r.	obok 17	prywatna	
25.	Bielanka	figura Matki Boskiej	4 ćw. XIX w.	obok 24	prywatna	
26.	Rokiciny Podhalańskie	Grota Matki Boskiej	1 poł. XX w.	w centrum	wyznaniowa	
27.	Rokiciny Podhalańskie	kapliczka	30-te l. XX w.	obok 43	wyznaniowa	
28.	Rokiciny Podhalańskie	Grota Matki Boskiej	2 poł. XX w.	obok 118	prywatna	
29.	Rokiciny Podhalańskie	figura Matki Boskiej	1926 r.	obok 18	prywatna	
30.	Rokiciny Podhalańskie	figura krzyż	1939 r.	obok 16	prywatna	
31.	Rokiciny Podhalańskie	figura krzyż	1898 r.	obok drogi wojewódzkiej		
32.	Rokiciny Podhalańskie	kapliczka	poł. XIX w.	obok 234	prywatna	
33.	Podsarnie	kapliczka	2 poł. XIX w.	przy drodze powiatowej	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
34.	Podsarnie	figura Św. Jana Nepomucena	pocz. XIX w.	obok 87	prywatna	rejestr zabytków
35.	Podsarnie	dzwonnica wiejska	ok. XVIII w. odbudowana w 1979 r.		prywatna	
36.	Sieniawa	kapliczka	XX w.	naprzeciw 227	prywatna	
37.	Sieniawa	kapliczka	2 poł. XIX w.	obok 98	prywatna	
38.	Sieniawa	kapliczka	1899 r.	obok stacji PKP		
39.	Sieniawa	dzwonnica wiejska	20,30-te l. XX w.	obok 234	wyznaniowa	
Dobra kultury nieruchome użyteczności publicznej						
40.	Raba Wyżna	stacja PKP	ok. 1920 r.	561	państwowa	
41.	Raba Wyżna	dom parafialny	1 poł. XX w.	33	Parafia Rzymsko- Katolicka	
42.	Raba Wyżna	restauracja „Rabacówka”			prywatna	
43.	Raba Wyżna	brama wjazdowa do majątku	1900-1910 r.	zespół folwarczny		rejestr zabytków
44.	Raba Wyżna	stodoła drewniana przejazdowa	1900-1910 r.	zespół folwarczny		rejestr zabytków
45.	Raba Wyżna	dwór	1900-1910 r.	zespół folwarczny	prywatna	rejestr zabytków
46.	Raba Wyżna	oranżeria	1900-1910 r.	zespół folwarczny		rejestr zabytków
47.	Raba Wyżna	kuźnia	1900-1910 r.	zespół folwarczny		rejestr zabytków
48.	Raba Wyżna	budynek „starej szkoły”			Kółko Rolnicze w Rabie Wyżnej	
49.	Skawa	dwór	2 poł. XIX w.		prywatna	
50.	Skawa	kuźnia			prywatna	
51.	Skawa	kuźnia			prywatna	
52.	Rokiciny Podhalańskie	park dworski	1 poł. XX w.		Zgromadzenie Sióstr Urszulanek	rejestr zabytków
53.	Sieniawa	stacja PKP	1920 r.	48	państwowa	
54.	Sieniawa	spichlerz		302		
55.	Sieniawa	dwór	3 ćw. XIX w.	302	prywatna	rejestr zabytków
Dobra kultury nieruchome własności prywatnej						
56.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		718	prywatna	
57.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		714	prywatna	
58.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		710	prywatna	
59.	Raba Wyżna	budynek gospodarczy		710	prywatna	
60.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		601	prywatna	
61.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		536	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
62.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		535	prywatna	
63.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		560	prywatna	
64.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		564	prywatna	
65.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny – zespół folwarczny dawny spichlerz		5	prywatna	
66.	Raba Wyżna	budynek gospodarczy – zespół folwarczny		4	prywatna	
67.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny – zespół folwarczny dawny czworak		2	prywatna	
68.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny – zespół folwarczny		3	prywatna	
69.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		181	prywatna	
70.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		180	prywatna	
71.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny (chatupa)		50	prywatna	
72.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		609	prywatna	
73.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		282	prywatna	
74.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		283	prywatna	
75.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		229	prywatna	
76.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		213	prywatna	
77.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		206	prywatna	
78.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		175	prywatna	
79.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		178	prywatna	
80.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		220	prywatna	
81.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		221	prywatna	
82.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		483	prywatna	
83.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		475	prywatna	
84.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		473	prywatna	
85.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		384	prywatna	
86.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		489	prywatna	
87.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		515	prywatna	
88.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		655	prywatna	
89.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		482	prywatna	
90.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		376	prywatna	
91.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		358	prywatna	
92.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		355	prywatna	
93.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		352	prywatna	
94.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		366	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
95.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		367	prywatna	
96.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		322	prywatna	
97.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		320	prywatna	
98.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		323	prywatna	
99.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		315	prywatna	
100.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		314	prywatna	
101.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		296	prywatna	
102.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		660	prywatna	
103.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		830	prywatna	
104.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		754	prywatna	
105.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		637	prywatna	
106.	Raba Wyżna	budynek mieszkalny		664	prywatna	
107.	Skawa	budynek mieszkalny		111	prywatna	
108.	Skawa	budynek mieszkalny		110	prywatna	
109.	Skawa	budynek mieszkalny		75	prywatna	
110.	Skawa	budynek mieszkalny		62	prywatna	
111.	Skawa	budynek mieszkalny		56	prywatna	
112.	Skawa	budynek mieszkalny		17	prywatna	
113.	Skawa	budynek mieszkalny		26	prywatna	
114.	Skawa	budynek mieszkalny		19	prywatna	
115.	Skawa	budynek mieszkalny		43	prywatna	
116.	Skawa	budynek mieszkalny		44	prywatna	
117.	Skawa	budynek mieszkalny		63	prywatna	
118.	Skawa	budynek mieszkalny		98	prywatna	
119.	Skawa	budynek mieszkalny		85	prywatna	
120.	Skawa	budynek mieszkalny		153	prywatna	
121.	Skawa	budynek mieszkalny		155	prywatna	
122.	Skawa	budynek mieszkalny		156	prywatna	
123.	Skawa	budynek mieszkalny		162	prywatna	
124.	Skawa	budynek mieszkalny		167	prywatna	
125.	Skawa	budynek mieszkalny		166	prywatna	
126.	Skawa	budynek mieszkalny		176	prywatna	
127.	Skawa	budynek mieszkalny		174	prywatna	
128.	Skawa	budynek mieszkalny		169	prywatna	
129.	Skawa	budynek mieszkalny		184	prywatna	
130.	Skawa	budynek mieszkalny		190	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
131.	Skawa	budynek mieszkalny		680	prywatna	
132.	Skawa	budynek mieszkalny		569	prywatna	
133.	Skawa	budynek mieszkalny		607	prywatna	
134.	Skawa	budynek mieszkalny		752	prywatna	
135.	Skawa	budynek mieszkalny		709	prywatna	
136.	Skawa	budynek mieszkalny		637	prywatna	
137.	Skawa	budynek mieszkalny		664	prywatna	
138.	Skawa	budynek mieszkalny		678	prywatna	
139.	Skawa	budynek mieszkalny		658	prywatna	
140.	Skawa	budynek mieszkalny		615	prywatna	
141.	Skawa	budynek mieszkalny		611	prywatna	
142.	Skawa	budynek mieszkalny		210	prywatna	
143.	Skawa	budynek mieszkalny		227	prywatna	
144.	Skawa	budynek mieszkalny		229	prywatna	
145.	Skawa	budynek mieszkalny		223	prywatna	
146.	Skawa	budynek mieszkalny		281	prywatna	
147.	Skawa	budynek mieszkalny		284	prywatna	
148.	Skawa	budynek mieszkalny		295	prywatna	
149.	Skawa	budynek mieszkalny		287	prywatna	
150.	Skawa	budynek mieszkalny		332	prywatna	
151.	Skawa	budynek mieszkalny		346	prywatna	
152.	Skawa	budynek mieszkalny		340	prywatna	
153.	Skawa	budynek mieszkalny		337	prywatna	
154.	Skawa	budynek mieszkalny		269	prywatna	
155.	Skawa	budynek mieszkalny		517	prywatna	
156.	Skawa	budynek mieszkalny		514	prywatna	
157.	Skawa	budynek mieszkalny		511	prywatna	
158.	Skawa	budynek mieszkalny		504	prywatna	
159.	Skawa	budynek mieszkalny		498	prywatna	
160.	Skawa	budynek mieszkalny		482	prywatna	
161.	Skawa	budynek mieszkalny		481	prywatna	
162.	Skawa	budynek mieszkalny		480	prywatna	
163.	Skawa	budynek mieszkalny		444	prywatna	
164.	Skawa	budynek mieszkalny		448	prywatna	
165.	Skawa	budynek mieszkalny		450	prywatna	
166.	Skawa	budynek mieszkalny		obok 395	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
167.	Skawa	budynek mieszkalny		401	prywatna	
168.	Skawa	budynek mieszkalny		414	prywatna	
169.	Skawa	budynek mieszkalny		obok 421	prywatna	
170.	Skawa	budynek mieszkalny		276	prywatna	
171.	Bukowina Osiedle	budynek mieszkalny		41	prywatna	
172.	Bukowina Osiedle	budynek mieszkalny		36	prywatna	
173.	Bukowina Osiedle	budynek mieszkalny przekształcony na garaże		20	prywatna	
174.	Bukowina Osiedle	budynek mieszkalny		7	prywatna	
175.	Bukowina Osiedle	budynek mieszkalny		3	prywatna	
176.	Harkabuz	budynek mieszkalny		9	prywatna	
177.	Harkabuz	budynek mieszkalny		12	prywatna	
178.	Harkabuz	budynek mieszkalny		21	prywatna	
179.	Harkabuz	budynek mieszkalny		19	prywatna	
180.	Harkabuz	budynek gospodarczy		obok 19	prywatna	
181.	Harkabuz	budynek mieszkalny		25	prywatna	
182.	Harkabuz	budynek mieszkalny		27	prywatna	
183.	Harkabuz	budynek mieszkalny		28	prywatna	
184.	Harkabuz	budynek mieszkalny		32	prywatna	
185.	Harkabuz	budynek mieszkalny		35	prywatna	
186.	Harkabuz	budynek mieszkalny		49	prywatna	
187.	Bielanka	budynek mieszkalny		13	prywatna	
188.	Bielanka	budynek mieszkalny		44	prywatna	
189.	Bielanka	budynek mieszkalny		42	prywatna	
190.	Bielanka	budynek mieszkalny		82	prywatna	
191.	Bielanka	budynek mieszkalny		31	prywatna	
192.	Bielanka	budynek mieszkalny		99	prywatna	
193.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		38	prywatna	
194.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		111	prywatna	
195.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		97	prywatna	
196.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		90	prywatna	
197.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		87	prywatna	
198.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		80	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
199.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		81	prywatna	
200.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		76	prywatna	
201.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		75	prywatna	
202.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		74	prywatna	
203.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		57	prywatna	nie ustalono właściciela
204.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		51	prywatna	
205.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		20	prywatna	
206.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		10	prywatna	
207.	Rokiciny Podhalańskie	budynek		6	Zgromadzenie Sióstr Urszulanek	
208.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		231	prywatna	
209.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		227	prywatna	
210.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		195	prywatna	
211.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		234	prywatna	
212.	Rokiciny Podhalańskie	budynek gospodarczy		obok 234	prywatna	
213.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		178	prywatna	
214.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		174	prywatna	
215.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		203	prywatna	
216.	Rokiciny Podhalańskie	budynek mieszkalny		205	prywatna	
217.	Podsarnie	budynek mieszkalny		77	prywatna	
218.	Podsarnie	budynek gospodarczy		obok 77	prywatna	
219.	Podsarnie	budynek mieszkalny		73	prywatna	
220.	Podsarnie	budynek mieszkalny		54	prywatna	
221.	Podsarnie	budynek mieszkalny		52	prywatna	
222.	Podsarnie	budynek gospodarczy		obok 52	prywatna	
223.	Podsarnie	budynek mieszkalny		49	prywatna	
224.	Podsarnie	budynek gospodarczy		obok 49	prywatna	
225.	Podsarnie	budynek mieszkalny		45	prywatna	
226.	Podsarnie	budynek gospodarczy		obok 45	prywatna	

Nr	Miejscowość	Obiekt	Data powstania	Lokalizacja/ nr porządkowy	Własność	Uwagi
227.	Podsarnie	budynek mieszkalny		44	prywatna	
228.	Podsarnie	budynek mieszkalny (chałupa)		31	prywatna	
229.	Podsarnie	budynek mieszkalny		32	prywatna	
230.	Podsarnie	budynek mieszkalny		86	prywatna	
231.	Podsarnie	budynek mieszkalny		115	prywatna	
232.	Podsarnie	budynek mieszkalny (chałupa)		116	prywatna	
233.	Podsarnie	budynek mieszkalny (chałupa)		120	prywatna	
234.	Podsarnie	budynek mieszkalny		141	prywatna	
235.	Podsarnie	budynek mieszkalny (chałupa)		28	prywatna	
236.	Podsarnie	budynek mieszkalny		142	prywatna	
237.	Podsarnie	budynek mieszkalny (chałupa)		144	prywatna	
238.	Sieniawa	budynek mieszkalny		50	prywatna	
239.	Sieniawa	budynek mieszkalny		73	prywatna	
240.	Sieniawa	budynek mieszkalny		75	prywatna	
241.	Sieniawa	budynek mieszkalny		76	prywatna	
242.	Sieniawa	piwnica		obok 76	prywatna	
243.	Sieniawa	budynek mieszkalny		79	prywatna	
244.	Sieniawa	budynek mieszkalny		57	prywatna	
245.	Sieniawa	budynek mieszkalny		105	prywatna	
246.	Sieniawa	budynek mieszkalny		107	prywatna	
247.	Sieniawa	budynek mieszkalny		114	prywatna	
248.	Sieniawa	budynek gospodarczy		obok 114	prywatna	
249.	Sieniawa	budynek mieszkalny		225	prywatna	
250.	Sieniawa	budynek mieszkalny		229	prywatna	
251.	Sieniawa	budynek mieszkalny		250	prywatna	
252.	Sieniawa	budynek mieszkalny		254	prywatna	
253.	Sieniawa	budynek gospodarczy		obok 302	prywatna	
254.	Sieniawa	budynek mieszkalny		26	prywatna	
255.	Sieniawa	budynek mieszkalny		49	prywatna	
256.	Sieniawa	budynek mieszkalny		11	prywatna	
257.	Sieniawa	budynek mieszkalny		5	prywatna	
258.	Sieniawa	budynek mieszkalny		322	prywatna	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Raba Wyżna

Strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych

Ochrona zabytkowych układów przestrzennych przejawia się w funkcjonowaniu wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej, które określają warunki działań konserwatorskich i inwestycyjnych w odniesieniu do obiektów i zespołów zabytkowych, ich otoczenia oraz struktury osadniczej wybranych wsi. Na terenie gminy Raba Wyżna wyznaczono następujące strefy:

- strefy ochrony konserwatorskiej, wyznaczone w obrębie zespołów dworsko – parkowych wpisanych do rejestru zabytków w Rabie Wyżnej, Sieniawie i Rokicinach Podhalańskich – wewnątrz strefy obowiązuje wymóg zachowania i konserwacji istniejących obiektów i zespołów zabytkowych przy pełnym nadzorze konserwatorskim,
- strefa ochrony ekspozycji, obejmująca wiejski krajobraz przyrodniczo-osadniczy zespołu wsi Podsarnie, Harkabuz, Bukowina Osiedle – funkcjonuje ona jedynie jako ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, nie posiada odrębnej podstawy prawnej.

V.2. Zasoby archeologiczne

Badania poszukiwawczo – weryfikacyjne na obszarze AZP nr 113-55, na którym położona jest gmina Raba Wyżna zostały przeprowadzone w 1995 r. Na całym obszarze zlokalizowano 16 stanowisk archeologicznych, z czego 12 położone jest w gminie Raba Wyżna, w miejscowości Podsarnie. Reprezentują one dwa okresy obecności człowieka na tym obszarze: schyłek epoki kamienia z początkami epoki brązu oraz czasu osadnictwa średniowiecznego i późniejszego. Wszystkie te stanowiska to zaledwie ślady pobytu w postaci pojedynczych znalezisk krzemiennych, nie odkryto śladów długotrwałych osiedli, jednak istniejące osady średniowieczne przekryte są zapewne przez współczesną zabudowę wsi, natomiast odkryte materiały z tego czasu wiązać trzeba z działalnością gospodarczą. Brak starszych tradycji osadniczych na omawianym terenie jest w pewnym sensie poświadczony przez źródła historyczne, w których wzmianki o znajdujących się tu miejscowościach są dosyć późne.

Tabela 12. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Raba Wyżna

Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Funkcja obiektu	Kultura	Blizsza chronologia
113 – 55	1	śląd osadniczy	?	neolit / wczesny brąz
	2	śląd osadniczy	?	neolit / wczesny brąz
	3	śląd osadniczy	?	neolit / wczesny brąz
	4	śląd osadniczy	?	epoka kamienia / wczesny brąz
	5	śląd osadniczy	?	neolit / wczesny brąz
	6	śląd osadniczy	?	okres nowożytny koniec XV-XVII w.
	7	śląd osadniczy	?	późne średniowiecze XIV-XVI w.
	8	śląd osadniczy	?	epoka kamienia?
	9	śląd osadniczy	?	późne średniowiecze XIV-XV w.
		śląd osadniczy	?	okres nowożytny XVII-XVIII w.
	10	śląd osadniczy	?	wczesne / późne średniowiecze XIII-XIV w.
11	śląd osadniczy	?	wczesne / późne średniowiecze XIII-XIV w.	

Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Funkcja obiektu	Kultura	Blizsza chronologia
	12	ślad osadniczy	?	okres nowożytny XVII w.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie

V.3. Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011

Obowiązek opieki nad zabytkami dla samorządów wynika z dwóch ustaw: ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na organy rządowe i samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury oraz uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z ustawą sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie programy opieki nad zabytkami. Dla gminy Raba Wyżna obowiązują Powiatowy program opieki nad zabytkami Powiatu Nowotarskiego na lata 2009-2012 oraz Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013. Na poziomie kraju funkcjonuje Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013, służący wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004-2013.

Gmina Raba Wyżna opracowała Program opieki nad zabytkami we wrześniu 2008 r. Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011 uwzględnia obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne, ujęte w niniejszej zmianie Studium. Program ten jako główne cele polityki gminy w obszarze opieki nad zabytkami wymienia:

- aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe, dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym;
- planowe, konsekwentne oraz kompetentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków;
- wykorzystanie walorów zabytkowych jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy gminy oraz powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju społeczno-ekonomicznego gminy;
- realizowanie regionalnych i lokalnych projektów związanych z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego;
- dążenie do pełnej oceny stanu zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego gminy Raba Wyżna, kontynuacja prac nad aktualizacją gminnej bazy informacji o zabytkach gminy;
- integracja ochrony dziedzictwa kulturowego (krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego), przyrodniczego i krajobrazu w dokumentach planistycznych;
- wypracowanie i wprowadzenie zasad ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego w planach zagospodarowania przestrzennego; wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni gminnej i zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- prowadzenie działań w zakresie planowania przestrzennego oraz gospodarki nieruchomościami mających na celu przede wszystkim powstrzymanie degradacji obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
- racjonalne wykorzystanie gminnych funduszy na prace ratownicze, konserwatorskie i dokumentacyjne przy obiektach o szczególnych wartościach zabytkowych;

- wspieranie projektów związanych z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych;
- upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej;
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji.

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI

VI.1. Układ drogowo – uliczny oraz kolejowy

Układ drogowo – uliczny stanowi jeden z najistotniejszych elementów całego układu przestrzennego. Sieć drogowo – uliczną gminy Raba Wyżna tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, które ustanowione są jako drogi publiczne. Przez teren gminy przebiegają również dwie linie kolejowe.

Drogi krajowe o łącznej długości 7,8 km:

- droga krajowa międzyregionalna nr 7 (międzynarodowa nr E77) relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne – granica państwa, przebiegająca fragmentami w granicy gminy oraz przez miejscowość Skawa,
- droga krajowa regionalna nr 47 relacji Rabka-Zdrój – Zakopane, przebiegająca fragmentami w granicy gminy oraz przez miejscowość Sieniawa.

Drogi wojewódzkie o łącznej długości 9,5 km:

- droga wojewódzka nr 958 relacji Rabka-Zdrój – Chabówka – Zakopane, przebiegająca przez miejscowości Rokiciny Podhalańskie, Raba Wyżna oraz Bielanka.

Drogi powiatowe o łącznej długości 35,5 km:

- droga powiatowa zbiorcza nr 1662 K: Raba Wyżna (skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 958) – Sieniawa – granica gminy – Klikuszowa,
- droga powiatowa lokalna nr 1664 K: Harkabuz – Bukowina Osiedle – granica gminy – Piekielnik
- droga powiatowa zbiorcza nr 1665 K: Raba Wyżna (skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 958) – Raba Wyżna (skrzyżowanie z drogą krajową nr 7),
- droga powiatowa lokalna nr 1665 K: Skawa (skrzyżowanie z drogą krajową nr 7) – Skawa – granica gminy – Spytkowice,
- droga powiatowa lokalna nr 1668 K: Rabka-Zdrój Zabornia (skrzyżowanie z drogą krajową nr 47) – granica gminy – Skawa – granica gminy – Naprawa,
- droga powiatowa lokalna nr 1678 K: Raba Wyżna – Harkabuz – Podsarnie – granica gminy – Podwilk.

Drogi gminne o łącznej długości ok. 420 km. Są to w większości drogi o nawierzchni utwardzonej, niespełniające parametrów dróg klasy dojazdowej.

Linie kolejowe o łącznej długości 17 km:

- linia kolejowa nr 98 Sucha Beskidzka – granica gminy – Skawa – granica gminy – Chabówka,
- linia kolejowa nr 99 Chabówka – granica gminy – Rokiciny Podhalańskie – Raba Wyżna – Sieniawa – granica gminy – Nowy Targ – Zakopane.

VI.2. Analiza ruchu

Aktualny układ komunikacyjny gminy Raba Wyżna generalnie nie wykazuje znaczących braków w zakresie gęstości sieci drogowej. Powiązania wewnętrzne sołectw z siedzibą gminy są zadawalające; jednak południowa część gminy (Harkabuz, Bukowina Osiedle, Podsarnie) posiada utrudniony dostęp do centrum z uwagi na uwarunkowane ukształtowaniem terenu parametry techniczne drogi powiatowej nr 1678 K i trudności w jej utrzymaniu w okresie zimowym.

Przebiegające przez gminę drogi krajowe: międzyregionalna nr 7 oraz regionalna nr 47 prowadzą głównie ruch o charakterze tranzytowym. Usytuowanie drogi nr 7 w stosunku do zwartej zabudowy wsi Skawa i (na krótkim odcinku) Rokiciny Podhalańskie powoduje niekorzystne nałożenie ruchu tranzytowego, źródłowo-docelowego i wewnętrznego na niemal całej długości odcinka tej drogi w obrębie gminy, jest także przyczyną istotnych zagrożeń w zakresie uciążliwości komunikacyjnej.

Na terenie gminy, na styku z gminą Rabka-Zdrój zlokalizowane jest, obciążone dużymi potokami ruchu, skrzyżowanie dróg krajowych nr 7 i nr 47, drogi powiatowej nr 1668 K i ul. Kilińskiego (na terenie Rabki-Zdroju), o nieprawidłowej geometrii i złych warunkach bezpieczeństwa ruchu.

Obsługa związanego z gminą ruchu źródłowo-docelowego odbywa się poprzez skrzyżowania dróg krajowych nr 7 i nr 47 z drogą wojewódzką nr 958 – węzeł dwupoziomowy na terenie gminy Rabka-Zdrój i z drogami powiatowymi oraz gminnymi. Ruch lokalny odbywa się na drogach wojewódzkiej, powiatowych i gminnych, przy czym ciąg drogi nr 958 pełni w ograniczonym zakresie funkcję tranzytową.

Wnioski z analizy ruchu sformułowano następująco:

- a) szybki wzrost natężeń ruchu, szczególnie na drogach krajowych nr 7 i nr 47 (tendencja wzrostowa od 60 do 100 % potwierdzona w prognozie ruchu DODP na rok 2015), skutkujący wzrostem zagrożenia bezpieczeństwa na drogach, w szczególności na drodze nr 7 w rejonie Zaborni,
- b) brak segregacji ruchu tranzytowego i lokalnego na przebiegających przez teren gminy drogach międzyregionalnej i regionalnych,
- c) konieczność weryfikacji ustaleń planistycznych w zakresie szerokości linii rozgraniczających dróg,
- d) konieczność określenia:
  - stref ochronnych – oddziaływań maksymalnych (ekstremalnych), wymagających zmiany sposobu zagospodarowania i użytkowania obszaru, który obejmują z powodu braku możliwości ograniczenia ponadnormatywnego oddziaływania drogi,
  - stref ograniczonego zagospodarowania i użytkowania, obejmujących obszary, na których szkodliwe oddziaływanie ruchu drogowego na środowisko ogranicza lub utrudnia korzystanie z terenu w dotychczas ustalony sposób. Strefy te składają się ze stref zagrożenia, w których niedopuszczalna jest lokalizacja obiektów budowlanych z pomieszczeniami przeznaczonymi na stały pobyt ludzi i prowadzenie gospodarki rolnej oraz stref uciążliwości, w których należy zapewnić maksymalną skuteczną ochronę istniejących obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- e) konieczność uporządkowania systemu parkowania w rejonach koncentracji potrzeb parkingowych (tj. stacji i przystanków PKP, obiektów handlowych i usługowych, urządzeń sportowych),
- f) brak rozwiązań systemowych komunikacji zbiorowej, zmierzających do zwiększenia udziału PKP w przewozach lokalnych i regionalnych,
- g) brak segregacji ruchu pieszego i rowerowego na drogach głównych i zbiorczych.

VI.3. Układ komunikacji zbiorowej

Na komunikację zbiorową, obsługującą mieszkańców gminy Raba Wyżna, składa się system złożony z linii autobusowych i linii kolejowych.

Komunikację drogową tworzą sieci linii autobusowych oraz busy. Komunikacja autobusowa odgrywa istotną rolę w przewozach wewnątrzgminnych oraz w powiązaniach regionalnych. Połączenia komunikacji autobusowej są możliwe między innymi na trasach Raba Wyżna – Rabka-Zdrój, Nowy Targ, Zakopane, Kraków.

Komunikacja kolejowa realizowana jest na dwóch liniach kolejowych, przebiegających przez teren gminy. Na liniach Sucha Beskidzka – Chabówka oraz Chabówka – Zakopane kursuje ok. 5 pociągów osobowych dziennie, obsługiwanych przez spółkę PKP Polskie Linie Kolejowe. Pociągi te zatrzymują się na przystankach osobowych Skawa, Skawa Środkowa i Rokiciny Podhalańskie oraz na stacjach Raba Wyżna i Sieniawa.

VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ**VII.1. Zaopatrzenie w wodę**

Aktualnie na terenie gminy zlokalizowane są następujące sieci i urządzenia wodociągowe:

- magistralny wodociąg $\varnothing$ 600 z ujęciem wody na rzece Raba w miejscowości Raba Wyżna – wodociąg ten stanowi źródło zaopatrzenia w wodę miasta Rabka-Zdrój, gmina Raba Wyżna nie korzysta z w/w wodociągu (woda uzdatniania jest dopiero na terenie Rabki-Zdroju),
- ujęcie wody na potoku Kosicze wraz z uzdatnianiem – jest to ujęcie wody dla części miejscowości Raba Wyżna, obecnie zasila w wodę budynki na terenie Raby Wyżnej,
- ujęcie wody ze źródeł Nr 1, 2 i 3 na terenie Bukowiny Osiedla, z którego korzystają mieszkańcy Bukowiny Osiedla.

Pozostali mieszkańcy na terenie gminy korzystają z indywidualnych lub zbiorowych ujęć wodnych w postaci studni przydomowych bądź też studni głębinowych znajdujących się w pobliżu lokalnych źródeł i cieków. Kilku odbiorców w miejscowości Skawa w rejonie Zaborni podłączonych jest do sieci wodociągowej miasta Rabka-Zdrój. Według danych GUS w 2009 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 21% mieszkańców gminy.

Tabela 13. Podstawowe dane o wodociągach z 2009 r.

Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągów	24,6 km
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	530 szt.
Eksploatacja sieci wodociągowej	41,7 dam ³ /rok
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	2 924 osób
Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca	3,0 m ³
Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego/odbiorcę	14,3 m ³

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

VII.2. Odprowadzanie ścieków

Według danych z 2009 roku na terenie gminy Raba Wyżna zlokalizowane są dwie oczyszczalnie ścieków – biologiczna oczyszczalnia ścieków w Skawie i oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w Rokicinach Podhalańskich.

Do sieci kanalizacyjnej podłączeni są obecnie jedynie mieszkańcy Raby Wyżnej i części Rokicin Podhalańskich. Na terenie pozostałych miejscowości gminy brak jest obecnie sieci kanalizacji

sanitarnej, ścieki odprowadzane są do indywidualnych zbiorników wybieralnych. Nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa ogranicza możliwość wykorzystania wód powierzchniowych, jako źródła dla wodociągów zbiorczych oraz zagraża istniejącym ujęciom wody. Według danych GUS w 2009 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 15% mieszkańców gminy.

Tabela 14. Podstawowe dane o oczyszczalniach ścieków z 2009 r.

Przepustowość oczyszczalni biologicznej	26 m ³ /dobę
Przepustowość oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów	800 m ³ /dobę
Ludność korzystająca z oczyszczalni ogółem, w tym:	2 812 osób
–z oczyszczalni biologicznej	540 osób
–z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów	2 272 osób

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

Tabela 15. Podstawowe dane o sieci kanalizacji z 2009 r.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	6,9 km
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	1,5 km
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	538 szt.
Ścieki odprowadzane rocznie	57,6 dam ³ /rok
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	2 081 osób

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

VII.3. Gospodarka odpadami

W obszarze gminy obowiązuje Plan gospodarki odpadami 2004-2011 wraz z prognozą do roku 2015 dla Gminy Raba Wyżna, przyjęty uchwałą Rady Gminy Nr XXX/251/2005 z dnia 30 marca 2005 r.

W 1997 roku wywożono miesięcznie 150 m³ odpadów – zimą, a 315 – latem. W 1998 roku ilość odpadów spadła do 120–150 m³ miesięcznie.

Odpady komunalne wytwarzane są w gospodarstwach domowych i obiektach użyteczności publicznej. W 2009 roku zebrano 967,86 ton odpadów, z czego 630,84 ton pochodziło z gospodarstw domowych. 5 przedsiębiorstw zajmowało się wtedy odbieraniem odpadów wg obszaru ich działalności. Łącznie przedsiębiorstwa te zbierały odpady z 2 455 gospodarstw domowych. Na terenie gminy Raba Wyżna prowadzona jest także zbiórka surowców wtórnych. Głównym sposobem unieszkodliwiania odpadów jest ich transport na składowiska odpadów komunalnych. Ponieważ gmina nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów wszystkie zebrane odpady transportowane są poza teren gminy.

VII.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną na terenie gminy realizowane jest poprzez system sieci napowietrznej średniego napięcia zasilany z głównych punktów zasilania leżących poza obszarem gminy. Na terenie gminy nie funkcjonują urządzenia energetyczne zasilające o charakterze ponadpodstawowym. Poszczególni odbiorcy zasilani są ze stacji transformatorowych SN/0,4kV – głównie w wykonaniu napowietrznym. Moce poszczególnych jednostek transformatorowych zawierają się w granicach od 50 do 250 kVA. Linie energetyczne średniego napięcia 15kV wymagają zachowania stref ochronnych po ok. 7,5 m od osi linii.

Przez teren gminy na kierunku północ – południe przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć, wymagające zachowania stref ochronnych wyłączonych spod zabudowy po ok. 18 m od osi linii:

- 110 kV relacji Skawina – Szaflary – 2 szt.,
- 110 kV relacji Raba Wyżna – Jabłonka.

Funkcjonujący na terenie gminy system zaopatrzenia w energię elektryczną średniego napięcia dostosowany jest do istniejącego zapotrzebowania, a rozwiązania techniczne są uwarunkowane zarówno sposobem zagospodarowania jak również ukształtowaniem terenowym. System zaopatrzenia w energię elektryczną jest systemem otwartym pozwalającym na jego dalszą rozbudowę w miarę narastania potrzeb w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.

VII.5. Zaopatrzenie w gaz

Aktualnie na terenie gminy występują następujące sieci i urządzenia gazownicze:

- gazociąg wysokoprężny DN 100 6,4 MPa do stacji redukcyjno – pomiarowej gazu w Rokicinach Podhalańskich,
- stacja redukcyjno – pomiarowa gazu I stopnia w Rokicinach Podhalańskich,
- sieci gazowe średniego ciśnienia o średnicach DN 200 – 40 PE na terenie następujących miejscowości: Rokiciny Podhalańskie, Raba Wyżna, Sieniawa, Bielanka i Skawa.

Źródłem zasilania w gaz sieci średnioprężnych jest w/w stacja redukcyjno – pomiarowa gazu znajdująca się na terenie miejscowości Rokiciny Podhalańskie. Istniejący system gazowniczy na terenie gminy został zrealizowany w ostatnich latach i posiada przepustowość zapewniającą potrzeby odbiorców w zakresie potrzeb komunalno-bytowych i ewentualnie grzewczych. Według danych GUS w 2009 r. z sieci gazowej korzystało 37,4% ludności gminy.

Przebiegający przez teren gminy gazociąg wysokoprężny do stacji redukcyjnej wymaga zachowania stref ochronnych wyłączonych spod zabudowy po ok. 15 m od osi linii. Dla stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia wymagane są odległości bezpieczne jak dla gazociągu ją zasilającego. Gazociąg średniego ciśnienia wymaga zachowania odległości do zabudowy minimum 1,5 m.

Tabela 16. Podstawowe dane o sieci gazowej z 2009 r.

Długość czynnej sieci gazowej	127 727 m
Długość czynnej sieci przesyłowej	748 m
Długość czynnej sieci rozdzielczej	126 919 m
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	2 101 szt.
Odbiorcy gazu	1 244 gosp. dom.
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	706 gosp. dom.
Zużycie gazu	732,00 tys.m ³
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	450,4 tys. m ³
Ludność korzystająca z sieci gazowej	5 225 osób
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca	52,6 m ³
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego/odbiorcę	588,4 m ³

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2009 r.

VII.6. Ciepłownictwo

Na obszarze gminy Raba Wyżna nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania. Całość zabudowy ogrzewana jest w sposób indywidualny, poprzez źródła ciepła zasilające poszczególne obiekty lub grupy obiektów zlokalizowanych w sąsiedztwie. Istniejące źródła ciepła opalane są paliwem stałym (węgiel, koks), gazem ziemnym lub olejem opałowym.

W większości obiektów użyteczności publicznej funkcjonują kotłownie gazowe. Jedynie w dwóch szkołach podstawowych, ośrodku zdrowia i przedszkolu w Skawie oraz w szkołach podstawowych

w Harkabuzie, Bielance i Podsarniu zaopatrzenie w ciepło odbywa się poprzez kotłownie opalane paliwem stałym.

VII.7. Telekomunikacja

Abonenci na terenie gminy Raba Wyżna w zakresie łączności telekomunikacyjnej obsługiwani są za pośrednictwem operatora jakim jest Telekomunikacja Polska SA.

Całość obsługi abonenckiej realizowana jest w pełnym ruchu automatycznym. Prowadzone są również prace przy rozbudowie sieci abonenckiej. Podłączenie wszystkich chętnych mieszkańców uwarunkowane jest stosowną rozbudową sieci telefonicznych.

Celem bardziej intensywnego zwiększenia ilości abonentów na terenie gminy konieczna jest rozbudowa istniejących central telefonicznych, rozbudowa i budowa sieci, zwłaszcza kabli światłowodowych, pokrywających obszar całej gminy. Konieczne jest również zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Na terenie gminy znajduje się pięć masztów telefonii komórkowej (w Bukowinie Osiedlu – 1 szt., Skawie – 1 szt. i Rabie Wyżnej – 3 szt.) i występuje zasięg telefonii komórkowej większości sieci.

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym strategiczną politykę przestrzenną gminy i kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzeni określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Z kolei przeznaczenie terenów na różne formy użytkowania i zagospodarowania określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem wymogu nie naruszania przyjętej przez samorząd gminy polityki przestrzennej.

Uprzednie założenia dotyczące przeznaczenia terenów, a w tym przede wszystkim Studium z 2000 r., przewidywały następujące główne kierunki polityki rozwoju:

- **w zakresie komunikacji:** zachowanie rezerwy pod projektowaną drogę ekspresową S7 i drogę główną ruchu przyspieszonego nr 7 (obwodnica Skawy), budowę, podwyższenie standardu funkcjonalnego i stanu bezpieczeństwa na wszystkich drogach krajowych, wojewódzkiej, powiatowych i ważniejszych gminnych poprzez realizację chodników dla pieszych na obszarach zabudowy oraz przebudowę miejsc szczególnie niebezpiecznych (rejon Zaborni, odcinki dróg w centrach wsi),
- **w zakresie infrastruktury:** budowę stacji węzłowej 400kV/110kV zasilanej z linii 400 kV relacji Kraków – Tarnów, poprawę warunków zaopatrzenia w sieć wodociągową i kanalizacyjną, budowę nowych oczyszczalni ścieków i ujęć wody,
- **w zakresie ochrony środowiska:** ochronę ekologicznych wartości terenów leśnych, wyłączenie spod zainwestowania pasm powiązań ekologicznych w strefach ekotonowych otwartych fragmentów granicy rolno-leśnej,
- **w zakresie dóbr kultury:** stałą ochronę zespołów zabytkowych oraz pojedynczych obiektów, które posiadają wartość historyczną, zachowanie naturalnego otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych, jak zieleń towarzysząca czy otwarte przedpola widokowe,
- **w zakresie przemysłu:** porządkowanie struktury funkcjonalnej – dążenie do wytworzenia tzw. „strefy przemysłowej”, budowę infrastruktury komunalnej, wykorzystanie położenia gminy w stosunku do układu dróg międzyregionalnych (projektowana droga ekspresowa S7, droga główna ruchu przyspieszonego nr 7) i regionalnych (nr 47 i 958) dla aktywizacji gospodarczej terenów gminy,

- w zakresie turystyki: działania na rzecz propagowania i rozwoju obsługi ruchu turystycznego w gospodarstwach agroturystycznych, kształtowanie przejść i dróg spacerowych, wytyczenie tras turystycznych pieszych i rowerowych, kształtowanie miejsc wypoczynku, podniesienie standardu usług w zakresie: hotelarstwa i gastronomii, kąpielisk, rozrywki dla dzieci i starszych itp.

Na obszarze gminy Raba Wyżna obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych, wprowadzone następującymi uchwałami Rady Gminy Raba Wyżna:

Lp.	Numer uchwały, data podjęcia uchwały, obszar objęty uchwałą
1.	<u>Nr XV/144/2003 z dnia 17.12.2003r.</u> Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Bielanka w Gminie Raba Wyżna
2.	<u>Nr XV/145/2003 z dnia 17.12.2003r.</u> Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Harkabuz w Gminie Raba Wyżna
3.	<u>Nr XV/146/2003 z dn. 17.12.2003r.</u> Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Bukowina Osiedle w Gminie Raba Wyżna
4.	<u>Nr XIX/160/2004 z dnia 29.03.2004r.</u> Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Podsarnie w Gminie Raba Wyżna
5.	<u>Nr XLIV/331/2006 z dnia 27.02.2006r.</u> Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Skawa w Gminie Raba Wyżna
6.	<u>Nr VII/55/2007 z dnia 27.04.2007r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna w miejscowości Raba Wyżna w zakresie części działki nr 2364/3 oraz działek nr 542/3, 542/4, 542/1, 541
7.	<u>Nr VII/56/2007 z dnia 27.04.2007r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna w miejscowości Raba Wyżna w zakresie działek nr 772, 774/1, 774/2, 775/1, 775/2, 776, 779/3
8.	<u>Nr VII/57/2007 z dnia 27.04.2007r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna w miejscowości Rokiciny Podhalańskie w zakresie działki nr 72 oraz działki nr 1059
9.	<u>Nr XXXV/325/09 z dnia 25.06.2009r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Podsarnie w Gminie Raba Wyżna
10.	<u>Nr XXXV/326/09 z dnia 25.06.2009r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skawa w Gminie Raba Wyżna
11.	<u>Nr XLI/366/2009 z dnia 26.11.2009r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skawa w Gminie Raba Wyżna
12.	<u>Nr XLI/367/2009 z dnia 26.11.2009r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Podsarnie w Gminie Raba Wyżna
13.	<u>Nr LII/454/2010 z dnia 28.10.2010r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Podsarnie w Gminie Raba Wyżna
14.	<u>Nr LII/455/2010 z dnia 28.10.2010r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Harkabuz w Gminie Raba Wyżna
15.	<u>Nr VII/42/2011 z dnia 28.04.2011r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa i Podsarnie w Gminie Raba Wyżna w zakresie działek o nr 1171/29, 1155/5, 1021/19 oraz części działek o nr 1025 i 1027 położonych na terenie miejscowości Raba Wyżna
16.	<u>Nr IX/57/2011 z dnia 30.06.2011r.</u> Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skawa w Gminie Raba Wyżna

Dominującym przeznaczeniem terenu pod zainwestowanie w w/w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jest: zabudowa mieszkalnictwa jednorodzinnego, zabudowa mieszkalnictwa zagrodowego oraz zabudowa mieszkalnictwa jednorodzinnego i usług.

W poszczególnych sołectwach powierzchnia terenów przeznaczonych pod zainwestowanie, w tym już zainwestowanych oraz możliwych do zainwestowania na podstawie obowiązujących w gminie dokumentów planistycznych (Studium i plany miejscowe) przedstawia się następująco:

sołectwo	Raba Wyżna	Harkabuz	Bielanka	Skawa	Podsarnie	Bukowina Osiedle	Sieniawa	Rokiciny Podhalańskie	obszar gminy
tereny przeznaczone do zainwestowania w obowiązujących dokumentach (ha) w tym:	422,8	75,9	45,5	587,3	97,8	27,6	165,5	189,0	1611,4
tereny zainwestowane	157,7	28,3	17,3	214,4	38,5	10,7	58,8	61,3	587,0
tereny do zainwestowania	265,1	47,6	28,2	372,9	59,3	16,9	106,7	127,7	1024,4

W obowiązujących dokumentach planistycznych gminy tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raba Wyżna oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wskazane do zainwestowania jest 18% terenów gminy (1611,4 ha). Z tego jedynie 6,6% terenu gminy (587 ha) jest zabudowane, a kolejne 11,4% (1024,4 ha) można na podstawie obowiązujących dokumentów zainwestować. W 2009 r. w gminie Raba Wyżna wydano jedynie 116 pozwoleń na budowę, a w 2010 r. – 112. Wskazuje to na niezbyt intensywny ruch budowlany na terenie gminy. Najwięcej pozwoleń na budowę wydano w miejscowościach Skawa i Raba Wyżna – powyżej 30 w każdym z sołectw, co wskazuje na największe zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne w tych miejscowościach (tj. w północnej części gminy, na najbardziej korzystnych z punktu widzenia ukształtowania terenu obszarach).

Możliwości inwestycyjne zawarte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy dotychczasowej średniej ilości wydawanych pozwoleń na budowę w stosunku rocznym i uśrednionej powierzchni działki 1000 m², zapewniają rezerwy budowlane dla gminy Raba Wyżna na okres ok. 60 lat.

Przeprowadzona analiza uwarunkowań wynikających z dotychczasowego przeznaczenia terenów oraz złożone wnioski do projektu zmiany Studium wskazują, że przeznaczenie terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jest zgodne z polityką gminy, a także z zapotrzebowaniem mieszkańców, a generalne kierunki mają swoje uzasadnienie i powinny być podtrzymane.

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w planie miejscowym „określa się obowiązkowo zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego”. W związku z tym, że plan miejscowy nie może naruszać ustaleń Studium, również w Studium należy uwzględnić uwarunkowania wynikające ze „... stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony”.

Mały Słownik Języka Polskiego podaje, że ład to „... harmonijny porządek, uregulowany układ ...” Natomiast ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje ład przestrzenny jako „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia

w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

Cytowana ustawa nawiązując do przedmiotu swoich ustaleń uznaje, że „ustalenia dotyczące zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego powinny zawierać „... określenie cech elementów zagospodarowania przestrzennego, które wymagają ukształtowania lub rewaloryzacji, oraz określenie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów”.

Poprawa ładu przestrzennego jest jednym z priorytetów zagospodarowania przestrzennego województwa. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego zwraca uwagę na konieczność ścisłego przestrzegania w planowaniu miejscowym określonych zasad, gwarantujących poprawę ładu przestrzennego. Wśród najważniejszych postulatów wymienia:

- ograniczanie rozproszenia budownictwa, poprzez intensyfikację wykorzystania terenów mieszkaniowych w ramach istniejącego zainwestowania,
- rozszerzanie terenów mieszkaniowych poza obszar zwartej zabudowy miejscowości w pierwszej kolejności na tereny już silnie obciążone zabudową rozproszoną oraz rezygnacja z wprowadzania nowej i utrwalania istniejącej zabudowy w terenach otwartych,
- ograniczanie rozwoju terenów budowlanych liniowo wzdłuż ciągów komunikacyjnych, głównie dróg wyższych rangą w celu umożliwienia ich rozbudowy i modernizacji,
- oznaczanie obszarów zalewowych i osuwiskowych, rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych powodzią i osuwiskami,
- chronienie dziedzictwa kulturowego, kształtowanie harmonijnego krajobrazu poprzez wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i podniesienie atrakcyjności obszarów poprzez uwzględnienie ustaleń konserwatorskich i dostosowanie nowej architektury do tradycji i charakteru substancji zabytkowej,
- nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów, zachowywanie regionalnego krajobrazu kulturowego.

W celu widocznego podniesienia poziomu ładu przestrzennego i estetyki realizowane zespoły zabudowy jednorodzinnej wymagają przestrzegania:

- ustaleń dotyczących parametrów technicznych ulic,
- linii zabudowy,
- określanych we wskazaniach warunków zabudowy parametrów technicznych obiektów i działek budowlanych, tzn. wysokości obiektów, kształtu dachu, intensywności zabudowy, formy ogrodzeń, frontu działek, dopuszczalnych form zabudowy działek, uzbrojenia komunalnego.

Ogólne wytyczne dla kształtowania ładu przestrzennego zawarte zostały również w poszczególnych rozdziałach dotyczących układu komunikacyjnego, przeprowadzania urządzeń infrastruktury technicznej oraz w ustaleniach dla poszczególnych form zagospodarowania terenów wskazanych na rysunku Studium.

X. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY RABA WYŻNA

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Raba Wyżna jest etapem planowania kompleksowego i długofalowego rozwoju gminy, odpowiedzią na potrzebę całościowego podejścia do planowania rozwoju gminy przy założeniu wielu szybko zmieniających się czynników gospodarczo – społeczno – politycznych dzisiejszego świata. Określa nie tylko ogólne cele, lecz konkretne zadania, terminy ich realizacji oraz sposoby finansowania. Poszerza to możliwości inwestycyjne, umożliwiała koncentrację inwestycji, a tym samym zwiększa szybkość ich realizacji, jednocześnie zmniejszając koszty.

Podjęcie opracowania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powinno oznaczać podjęcie partnerskich współdziałań w procesie planowania, budowania, a następnie wdrażania zasad i celów wyznaczonych strategią na okres najbliższych 5-20 lat. Strategia dla gminy Raba Wyżna definiowana jest jako stan gotowości gminy do kreowania społecznych programów rozwoju i przyjmowania programów strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Raba Wyżna jest dokumentem uchwalanym przez Radę Gminy.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego:

- a) przedstawia sytuację społeczno – ekonomiczną gminy,
- b) diagnozuje najważniejsze problemy/bariery oraz szanse rozwoju gminy,
- c) formułuje cele strategiczne,
- d) zawiera opis, szacunkowy koszt oraz przewidywaną kolejność i termin podjęcia działań zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i ekonomicznego.

Wieloaspektowość i wielopodmiotowość strategii w trakcie jej formułowania i wypracowania wymaga szerokich konsultacji społecznych, które przeprowadzone powinny być w jak najszerszych kręgach mieszkańców gminy. Cele strategii muszą być społecznie akceptowalne, ekonomicznie realne oraz dopuszczalne z punktu widzenia ochrony zasobów naturalnych. Muszą być zgodne z ogólnokrajowymi i regionalnymi wytycznymi oraz możliwe do przeprowadzenia w konkretnej rzeczywistości politycznej muszą być również wykonywalne z punktu widzenia techniki i technologii.

Cele wyznaczone i określone w strategii realizowane są głównie przez publiczne środki finansowe, które mogą być wspomagane przez różnego rodzaju przedsięwzięcia publiczno – prywatne, prywatne dotacje, współpracę międzygminną, pozyskiwanie środków pozabudżetowych, zlecenie zadań publicznych organizacjom społecznym, interwencje władz centralnych, regionalnych lub powiatowych, a także coraz częściej spotykaną formę współpracy z równorzędnymi jednostkami terytorialnymi za granicą oraz finansowanych przez fundusze Unii Europejskiej.

Ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Raba Wyżna korzystano w trakcie opracowywania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna.

Misją Gminy Raba Wyżna jest:

Gmina Raba Wyżna – przyjazna turystom, przedsiębiorcom i mieszkańcom

Określono 10 głównych celów strategicznych, w ramach których wyróżniono cele pośrednie:

Obszar: Infrastruktura

- 1) Rozwinięta infrastruktura na terenie Gminy
  - a) Poprawa nawierzchni, budowa nowych dróg, chodników, parkingów oraz regulacja stanu prawnego dróg,
  - b) Budowa sieci wodociągowej,
  - c) Budowa sieci kanalizacyjnej,
  - d) Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego,
  - e) Wdrażanie programu gospodarki odpadami,
  - f) Podejmowanie działań zapewniających dostęp do sieci teletechnicznych i usług elektronicznych (telefony, Internet, e-usługi).

- 2) Utrzymanie ładu przestrzennego i estetyki zabudowy w Gminie
  - a) Odnowa centrów wsi,
  - b) Estetyzacja osiedli, oznakowanie.

Obszar: Gospodarka i turystyka

- 3) Rozwinięta gospodarka Gminy
  - a) Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości,
  - b) Wdrożony program scalania gruntów oraz przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą oraz turystyczno-rekreacyjną,
  - c) Spójna promocja Gminy.
- 4) Tworzone są warunki do rozwoju turystyki w Gminie
  - a) Dbłość o posiadane dziedzictwo kulturowe oraz promocja oferty turystycznej i agroturystycznej,
  - b) Budowa szlaków turystycznych, atrakcji turystycznych i miejsc wypoczynku,
  - c) Rozwój usług agroturystycznych.

Obszar: Środowisko (w tym rolnictwo)

- 5) Podejmowane są działania, które mają zagwarantować czyste i ekologiczne środowisko w Gminie
  - a) Stwarzane są warunki do pozyskiwania energii ze źródeł ekologicznych,
  - b) Stopniowa likwidacja niskiej emisji,
  - c) Prowadzone są działania uświadamiające zagrożenia płynące z niewłaściwego gospodarowania odpadami,
  - d) Stworzenie systemu monitoringu środowiska.
- 6) Aktywność rolników skupia się na prowadzeniu w sposób opłacalny produkcji zdrowej, ekologicznej żywności
  - a) Prowadzona jest edukacja rolników w zakresie opłacalnej produkcji, pozyskiwania środków oraz skutecznej promocji swoich produktów,
  - b) Prowadzone są działania mające na celu rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wspólną promocję i sprzedaż produktów,
  - c) Stwarzane są warunki dla ludzi młodych, przejmujących gospodarstwa rolne do prowadzenia opłacalnej produkcji z wykorzystaniem możliwości, które stwarza Unia Europejska.

Obszar: Edukacja, kultura i sport

- 7) Nowoczesne placówki oświatowe i sportowe zapewniają wszechstronny, dostosowany do potrzeb i możliwości rozwój dzieci i młodzieży we współpracy z rodziną i środowiskiem
  - a) Wdrażanie programu systematycznej poprawy bazy oświatowej i sportowej oraz wyposażenia w niezbędny sprzęt i pomoce naukowe,
  - b) Wdrażanie programów edukacyjnych dostosowanych do zróżnicowanego poziomu możliwości dzieci,
  - c) Poszerzenie oferty edukacyjnej w Gminie,
  - d) Rozwój bibliotek i promocja czytelnictwa.
- 8) Tworzone są warunki do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców, w tym edukacji regionalnej oraz twórczego zagospodarowania wolnego czasu

- a) Wewnątrzgminna promocja kulturalna i oświatowa,
- b) Rozwój bazy kulturalnej (spotkań) w każdym sołectwie np. klubów mieszkańców,
- c) Promocja uczenia się przez całe życie.

Obszar: Bezpieczeństwo

- 9) Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy
  - a) Program budowy bezpiecznych przejść przez drogi i tory,
  - b) Program budowy infrastruktury p/poż,
  - c) Monitoring miejsc publicznych,
  - d) Utworzenie Straży Gminy,
  - e) Program regulacji rzek i potoków,
  - f) Edukacja prewencyjna mieszkańców.

- 10) Zapewniony jest wysoki poziom ochrony zdrowia i opieki socjalnej w Gminie
  - a) Modernizacja placówek służby zdrowia,
  - b) Opieka medyczna dzieci przedszkolnych i szkolnych,
  - c) Wysokie standardy opieki społecznej,
  - d) Promocja Zdrowia – programy profilaktyczne.

Realizacja Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Raba Wyżna uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Za wdrażanie Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest Urząd Gminy Raba Wyżna.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

XI. POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY RABA WYŻNA

XI.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej gminy Raba Wyżna

Uznaje się, że generalnym celem polityki rozwojowej gminy Raba Wyżna jest cel uniwersalny, „podnoszenie standardu warunków życia mieszkańców gminy przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju”. Obejmuje on realizację polityki przestrzennej w zakresie:

- a) uzyskiwania coraz wyższej sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych poprzez korektę układu komunikacyjnego, podnoszenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- b) wykorzystania położenia i funkcji gminy w strukturze osadniczej województwa, różnorodnych związków zewnętrznych oraz terytorialnych warunków rozwoju dla podnoszenia jej atrakcyjności jako obszaru korzystnego do inwestowania,
- c) przeciwdziałanie degradacji walorów gminy w zakresie środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego.

Uznaje się, że konkretyzacja celu generalnego następuje poprzez dążenie do osiągnięcia celów pośrednich (także wyrażanych w polityce przestrzennej) a przede wszystkim:

- a) rozpoznawanie stanu przestrzeni gminy, jej zagospodarowania i użytkowania, powiązań zewnętrznych i zależności wewnętrznych, efektywne wykorzystanie występujących walorów w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie konfliktom i barierom związanym z użytkowaniem przestrzeni, a w konsekwencji określenie rejonów predysponowanych dla rozwoju podstawowych funkcji gminy,
- b) integrowanie polityki przestrzennej państwa z interesami gminy poprzez wpływanie na formułowanie zadań rządowych i wojewódzkich związanych z priorytetami rozwoju gminy,
- c) wykorzystanie dla rozwoju gminy zewnętrznych powiązań funkcjonalno-przestrzennych, w tym w ramach powiatu, województwa,
- d) prowadzenie monitoringu gospodarki przestrzennej.

Powyższe cele zbieżne są z ogólną wizją rozwoju województwa małopolskiego, określoną zarówno w cytowanym uprzednio „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego” oraz aktualnymi poglądami na kierunki rozwoju gminy zawartymi w „Strategii rozwoju ...”.

W ten sposób respektowana jest generalna zasada kontynuacji i rozwijania zasadniczych kierunków rozwoju gminy i stałej oceny uwarunkowań tego rozwoju.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Raba Wyżna i przyjęty cel rozwoju stanowią podstawę do sformułowania kierunków kształtowania struktury przestrzennej gminy, w ramach których opracowano podział obszaru gminy na tereny o różnych funkcjach, ze wskazaniem głównych kierunków i wskaźników ich zagospodarowania. Tereny te wydzielono biorąc pod uwagę:

- cechy i wartości środowiska przyrodniczego,
- istniejący sposób zagospodarowania i użytkowania,
- optymalne ze względów przyrodniczych sposoby zagospodarowania,
- kierunki przemian sposobów użytkowania wynikające z aktualnych procesów społeczno – gospodarczych zachodzących na terenie gminy,
- przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- inne uwarunkowania formalne zagospodarowania obszaru.

Realizacja przyjętego celu rozwoju gminy wymaga zastosowania odpowiedniej polityki w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych, co zostanie osiągnięte poprzez:

- przygotowanie terenów pod inwestycje mieszkaniowe – wyposażenie ich w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja), modernizację dróg i dostosowanie ich do parametrów zgodnych z przepisami odrębnymi,
- wspieranie modernizacji i remontów istniejących zasobów mieszkaniowych, szczególnie tych najstarszych,
- dążenie do przeniesienia funkcji uciążliwych poza zespoły zabudowy mieszkaniowej,
- dopuszczenie na działkach mieszkaniowych lokalizacji usług komercyjnych służących wyłącznie potrzebom miejscowym i drobnej wytwórczości (rzemiosło produkcyjne) oraz obiektów służących turystyce i wypoczynkowi.

Polityka kształtowania struktury przestrzennej gminy zakłada racjonalne wykorzystanie przestrzeni, polegające na działaniach uwzględniających lokalne wartości przyrodnicze i kulturowe oraz potrzeby mieszkańców. Należy dążyć do takiego wykorzystania walorów przyrodniczych gminy, które pozwoli na zachowanie charakteru obszaru i równowagi funkcjonowania ekosystemów. Można to osiągnąć m.in. poprzez:

- ochronę połączeń pomiędzy obszarami o znaczącej funkcji środowiskowej,
- zakaz realizacji:
  - w granicach Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem przedsięwzięć, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
  - na pozostałym obszarze gminy przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć, dla których ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- nie dopuszczanie do lokalizowania w najbliższym otoczeniu terenów i obiektów o największych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych wszelkich form użytkowania terenu zagrażających równowadze środowiska.

Uczytelnienie struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy ukierunkowane jest na wzrost jej atrakcyjności i podniesienie jakości przestrzeni publicznych. W zakresie tendencji zabudowy będzie to realizowane poprzez:

- koncentrację zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w formie zwartych zespołów mieszkaniowych,
- lokowanie zabudowy zagrodowej w zespołach, oddzielnie od zespołów zabudowy mieszkaniowej,
- zapobieganie dalszemu rozpraszaniu osadnictwa, które powoduje degradację krajobrazu,
- pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną na terenach zwartej zabudowy,
- realizację zabudowy jednorodzinnej w gabarycie i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną,
- wzbogacanie struktury biologicznej – zwłaszcza poprzez wprowadzanie zieleni wysokiej towarzyszącej zabudowie – zgodnie z tradycją regionalną,
- rozwój funkcji usługowych przede wszystkim na terenach centrum gminnego i centrów lokalnych,
- przygotowanie bazy terenowej pod inwestycje związane z działalnością gospodarczą.

Związana z w/w celem polityka w zakresie poprawy obsługi ludności obejmie natomiast:

- tworzenie warunków dla rozwoju handlu, gastronomii i rzemiosła, poprzez dopuszczenie lokalizacji usług niekolidujących z zabudową mieszkaniową w terenach o dominującej funkcji mieszkaniowej,
- przejmowanie na cele usługowe niezagospodarowanych obiektów gospodarczych,
- wskazanie terenów koncentracji funkcji usługowych w poszczególnych miejscowościach (centra lokalne).

Głównymi elementami mającymi wpływ na strukturę przestrzenną gminy, pełniącymi rolę w porządkowaniu struktury funkcjonalnej i ważnymi z punktu widzenia jej rozwoju, są:

- aktywizacja gospodarcza,
- rozwój turystyki,
- obszary centrum gminnego i centrów lokalnych, zwiększających czytelność funkcjonalno – strukturalną i tożsamość poszczególnych miejscowości.

Aktywizacja gospodarcza stanowi szansę dla lokalizacji inwestycji i przedsięwzięć wpływających znacząco na rozwój ekonomiczny gminy. Będzie się ona koncentrować głównie w wyznaczonych na rysunku Studium w miejscowości Raba Wyżna terenach przemysłu, składów, magazynów i usług. Tu powinna nastąpić intensyfikacja działalności gospodarczej, wspierana przez władze gminy m.in. poprzez przygotowanie oferty dla inwestorów w zakresie terenów rozwojowych przeznaczonych pod funkcje usługowe i produkcyjne, tworzenie warunków dla rozwoju nowych rodzajów działalności produkcyjnej i usługowej – przygotowanie uzbrojonych terenów, uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, nadających się do zainwestowania. Przy dążeniu do wytworzenia „strefy przemysłowej”, gromadzącej zakłady mogące negatywnie oddziaływać na środowisko, należy jednak pamiętać, że procesy technologiczne związane z działalnością produkcyjną nie mogą skutkować degradacją walorów naturalnych obszaru. Dlatego ważne jest wzbogacanie struktury biologicznej tych obszarów poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej, przykomunikacyjnej i towarzyszącej.

Utrzymuje się również zagospodarowanie związane z prowadzeniem tartaków i stolarni, jednak należy dążyć do ograniczania i ostatecznego ich wykluczenia z sąsiedztwa terenów zabudowy mieszkaniowej, rekreacji indywidualnej, usług o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych, usług publicznych, sportu i rekreacji. Do czasu realizacji powyższego należy wprowadzić zieleni izolacyjną zmniejszającą wpływ uciążliwości tartaków i stolarni na sąsiednie tereny. Dopuszcza się lokalizację nowych tartaków i stolarni w terenach usług, również realizowanych w ramach terenów UM i MU, jeżeli obszar inwestycji będzie umożliwiawał wprowadzenie niezbędnego ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich, w tym poprzez realizację zieleni izolacyjnej.

Rozwój turystyki przewidziany został w oparciu o walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy. Potencjał środowiska przyrodniczego oraz zasoby kulturowe, jakimi dysponuje gmina, predysponują ją do wprowadzania form zagospodarowania związanych przede wszystkim z turystyką krajoznawczą, wypoczynkiem świątecznym i weekendowym, agroturystyką. Jako tereny o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych wskazuje się obszary sołectw: Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa, Bielanka, Harkabuz, Podsarnie oraz Bukowina Osiedle. Są to sołectwa o najbardziej atrakcyjnym krajobrazowo o urozmaiconej rzeźbie terenu, w których proponuje się rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej. Przede wszystkim w tych miejscowościach należy dążyć do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych. Rozwój turystyki powinien następować m. in. poprzez wspieranie i rozwój turystyki krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki.

Turystyka krajoznawcza na obszarach wiejskich związana jest przede wszystkim ze środowiskiem przyrodniczym i walorami krajobrazowymi oraz pojedynczymi obiektami zabytkowymi. Formami turystyki krajoznawczej, proponowanymi na terenie gminy są turystyka piesza i rowerowa. Aby zapewnić uczestnikom ruchu turystycznego optymalne warunki, konieczne jest odpowiednie przygotowanie wyznaczonych już na terenie gminy szlaków turystycznych pieszych i rowerowych. Oprócz właściwego ich oznakowania, niezbędne jest zapewnienie dostępu do osobliwości przyrodniczo-kulturowych położonych wzdłuż tras oraz wyposażenie w bazę usługową (parkingi, punkty informacyjne, baza handlowa). Istniejące szlaki turystyczne piesze i rowerowe są wystarczające dla przewidywanego ruchu krajoznawczego, powinny w pełni zaspokoić także ruch związany z wypoczynkiem świąteczno – weekendowym.

Turystyka realizowana w dni wolne od pracy – świąteczna i weekendowa, nabiera coraz większego znaczenia. Największy udział w tego rodzaju turystyce mają mieszkańcy większych miast. Obserwuje się rosnące zainteresowanie tego rodzaju wypoczynkiem na terenie gminy Raba Wyżna. Zakłada się rozwój tego rodzaju usług turystycznych, bazując na bogactwie zasobów naturalnych gminy, głównie w formie budownictwa rekreacji indywidualnej. Proponuje się lokalizację tego rodzaju form wypoczynku w następujących miejscowościach na terenie gminy: Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa, Bielanka, Harkabuz, Podsarnie, Bukowina Osiedle. W naszych warunkach klimatycznych wypocznik tego rodzaju będzie odbywać się przede wszystkim w sezonie letnim, zależnie od warunków pogodowych. Bardzo ważnym elementem rozwoju tego rodzaju ruchu jest dostępność komunikacyjna wyznaczonych terenów (stan dróg, miejsca postojowe).

Agroturystyka może być jednym z kierunków rozwoju bazy noclegowej w gminie Raba Wyżna. Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie uzdrowiska Rabka-Zdrój stwarza szansę na rozwój turystyki, związany z bazą noclegową dla odwiedzających Rabkę. Baza noclegowa na terenie gminy jest obecnie słabo rozwinięta, rolniczy charakter gminy umożliwia jej rozwój w kierunku agroturystyki (na terenie gminy istnieją już pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne). Niezbędna jest w tym celu pomoc gminy dla mieszkańców chętnych inwestować w rozwój bazy noclegowej, szczególnie gospodarstw agroturystycznych (m.in. szkolenia, doradztwo). Działania w tym kierunku powinny opierać się o promocję dziedzictwa kulturowego, regionalnej twórczości i kuchni. Konieczne są również inwestycje w infrastrukturę techniczną, infrastrukturę w zakresie lokalnego przetwórstwa produktów rolnych, dystrybucji i handlu tymi produktami, zwiększanie różnorodności produkcji zwierzęcej w gospodarstwach rolnych oraz podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Lokalizacja usług agroturystycznych preferowana jest na terenach zabudowy mieszkaniowej.

Sposób zagospodarowania turystycznego powinien uwzględniać lokalne uwarunkowania. Wielkość i forma planowanych obiektów powinna być dostosowana do otaczającego krajobrazu, a liczba użytkowników powinna uwzględniać naturalną chłonność terenu. Ważnymi elementami w dziedzinie kierunków rozwoju turystyki na terenie gminy jest dostosowanie oferty turystycznej do rzeczywistej atrakcyjności terenu oraz do oczekiwań potencjalnych konsumentów, tworzenie systemu ułatwień i zachęt dla organizatorów usług turystycznych, promocja oferty turystycznej.

Rozwój turystyki może skutkować wynikami gospodarczymi stanowiącymi alternatywę ekonomiczną dla rolnictwa. W celu wzrostu roli turystyki w gospodarce, niezbędne są działania mające na celu zachowanie walorów przyrodniczych gminy, m.in.: utrzymanie ładu przestrzennego, ochrona ekologicznych wartości terenów leśnych, wyłączenie spod zainwestowania pasm powiązań ekologicznych w strefach ekotonalnych otwartych fragmentów granicy rolno-leśnej, jako czynnika zwiększającego atrakcyjność turystyczną gminy.

Obszary centrum gminnego w Rabie Wyżnej i centrów lokalnych w poszczególnych wsiach wyodrębnione zostały w miejscach istniejącej i projektowanej koncentracji usług w poszczególnych

miejsowościach. Są one również związane z koncentracją funkcji publicznych, które kreują obszary stające się miejscem kontaktów mieszkańców. Są obszarami o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjającymi nawiązywaniu kontaktów społecznych. Dla identyfikacji przestrzennej centrum gminy i centrów lokalnych w strukturze przestrzennej gminy istotne jest:

- ukształtowanie terenów publicznych w obrębie wskazanych centrów (m.in.: miejsc postojowych, terenów zieleni urządzonej),
- lokalizowanie na ich obszarze funkcji sprzyjających integracji społecznej, zwłaszcza z zakresu administracji publicznej, handlu, kultury, oświaty,
- uzupełnianie centrów zabudową wielofunkcyjną (usługową i mieszkaniową),
- kształtowanie zabudowy centrów w sposób tworzący spójną kompozycję przestrzenną, podkreślającą rangę miejsca, m.in. poprzez wprowadzanie wysokiego standardu rozwiązań architektonicznych, technicznych i materiałowych,
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej centrów i połączeń między nimi.

Główne kierunki ochrony i kształtowania obszarów centrum gminnego w Rabie Wyżnej i centrów lokalnych w poszczególnych wsiach zawierają:

- niedopuszczenie do degradacji otaczających tereny publiczne obiektów,
- uporządkowanie informacji wizualnej (reklam i szyldów),
- wyposażenie w elementy małej architektury,
- tworzenie warunków komfortu przebywania,
- kształtowanie nawierzchni wnętrza,
- tworzenie warunków pieszej dostępności.

XI.2. Kształtowanie struktury przestrzenno – funkcjonalnej gminy w odniesieniu do struktur administracyjnych

Skawa

Zespoły zabudowy na terenie sołectwa zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny rzeki Skawy, stanowiącej korytarz ekologiczny gminy, a jednocześnie oś układu urbanistycznego miejscowości. Wzdłuż rzeki przebiega kolejna bariera przestrzenna, jaką stanowi linia kolejowa oddzielająca obie części Skawy.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Skawa:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu rzeki Skawy, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centra lokalne: w południowo – wschodniej części miejscowości (w obszarze pomiędzy planowaną drogą ekspresową, doliną rzeki Skawy a linią kolejową) oraz w północnej części miejscowości (w rejonie stacji kolejowej Skawa) – zakłada się, że będą to lokalne ośrodki usługowe, w ramach których należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
  - dwie istniejące linie elektroenergetyczne wysokich napięć 110kV oraz jedna projektowana linia 110kV,
  - projektowana droga ekspresowa S7, droga główna ruchu przyspieszonego nr 7 (obwodnica Skawy) i droga główna ruchu przyspieszonego nr 47 – z projektowanym na ich połączeniu węzłem komunikacyjnym Zabornia związany jest wyznaczony obszar problemowy – węzeł komunikacyjny Zabornia;

- 4) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe wzdłuż drogi krajowej nr 7, a w rejonie projektowanego węzła komunikacyjnego Zabornia i na otaczającym obszarze – utrzymanie przewagi funkcji usługowej;
- 5) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Skawa poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Raba Wyżna

Oś układu urbanistycznego miejscowości tworzą dolina rzeki Raby, stanowiąca korytarz ekologiczny gminy, oraz droga wojewódzka Rabka-Zdrój – Czarny Dunajec – Zakopane. Wzdłuż drogi wojewódzkiej przebiega także linia kolejowa, również dzieląca miejscowość.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Raba Wyżna:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu rzeki Raby oraz drogi wojewódzkiej i linii kolejowej, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centrum gminne w środkowej części miejscowości, w rejonie skrzyżowania drogi wojewódzkiej z lokalnymi drogami do Harkabuza, Skawy i Spytkowic – zakłada się, że będzie to gminny ośrodek usługowy, skupiający funkcje publiczne o znaczeniu gminnym (m.in. Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej), należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni publicznej w obrębie centrum gminnego;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
  - projektowana rozdzielnia sieciowa 110kV w północnej części sołectwa (w terenie przemysłu, składów, magazynów i usług), z którą związane są przebiegające przez miejscowość dwie istniejące linie elektroenergetyczne wysokich napięć 110kV oraz część projektowanej linii 110kV, biegnącej w kierunku Rokicin Podhalańskich,
  - część projektowanej drogi głównej ruchu przyspieszonego nr 7, przebiegającej po śladzie istniejącej drogi krajowej nr 7 – z jej lokalizacją związany jest projektowany węzeł komunikacyjny przy granicy z gminą Spytkowice na skrzyżowaniu drogi głównej ruchu przyspieszonego nr 7 z powiatową drogą zbiorczą;
- 4) wskazuje się, wpisany do rejestru zabytków i objęty strefą ochrony konserwatorskiej, zespół dworsko-parkowy, zlokalizowany w centrum miejscowości, jako obszar wymagający rewaloryzacji,
- 5) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe wzdłuż drogi krajowej nr 7; w rejonie węzła komunikacyjnego, związanego z drogą krajową nr 7, utrzymanie funkcji przemysłu, składów, magazynów i usług, a w rejonie centrum gminnego utrzymanie terenów o dominującej funkcji usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej oraz usług publicznych;
- 6) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Raba Wyżna poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Rokiciny Podhalańskie

Miejscowość rozciąga się na północy od drogi krajowej nr 7, a na południowym – wschodzie wzdłuż dopływów Raby. Barrierami przestrzennymi dzielącymi sołectwo są dolina rzeki Raby, droga wojewódzka nr 958 oraz linia kolejowa.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Rokiciny Podhalańskie:

- 1) planuje się lokalizację nowej zabudowy w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centrum lokalne we wschodniej części miejscowości (w rejonie stacji kolejowej Rokiciny Podhalańskie przy drodze wojewódzkiej) – zakłada się, że będzie to lokalny ośrodek usługowy, w ramach którego należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
  - projektowana linia elektroenergetyczna wysokich napięć 110kV,
  - istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia zakończony stacją redukcyjno – pomiarową gazu we wschodniej części sołectwa;
- 4) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości, lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach;
- 5) sołectwo Rokiciny Podhalańskie zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 6) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Rokiciny Podhalańskie poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Sieniawa

Miejscowość posiada układ pasmowy, zespoły zabudowy zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny rzeki Raby, stanowiącej korytarz ekologiczny gminy, a jednocześnie oś układu urbanistycznego miejscowości. Wzdłuż rzeki przebiega kolejna bariera przestrzenna, jaką stanowi linia kolejowa oddzielająca obie części Sieniawy.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Sieniawa:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację pasmowej lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu rzeki Raby, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centra lokalne w rejonie lokalizacji kościoła oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków (w tym kościoła znajdującego się na Szlaku Architektury Drewnianej) i w rejonie koncentracji usług publicznych (szkoła, straż pożarna, ośrodek zdrowia) – zakłada się, że będą to lokalne ośrodki usługowe, w ramach których należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
  - projektowana linia elektroenergetyczna wysokich napięć 110kV w północno – wschodniej części miejscowości,
  - projektowana droga główna ruchu przyspieszonego (nowy ślad drogi krajowej nr 47) w północnej części sołectwa;
- 4) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości, lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach;
- 5) sołectwo Sieniawa zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 6) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Sieniawa poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Bielanka

Miejscowość posiada układ pasmowy, zespoły zabudowy zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny Potoku Żeleźnica oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 958 Rabka-Zdrój – Zakopane.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Bielanka:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację pasmowej lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu Potoku Żeleźnica i drogi wojewódzkiej, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centrum lokalne w rejonie koncentracji usług publicznych (szkoła, kościół) – zakłada się, że będzie to lokalny ośrodek usługowy, w ramach którego należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
– dwie istniejące linie elektroenergetyczne wysokich napięć 110kV w zachodniej części miejscowości ;
- 4) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości, lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach;
- 5) sołectwo Bielanka zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 6) lokalizacja, w zachodniej części miejscowości, zgodnie z Programem Małej Retencji Województwa Małopolskiego, projektowanego zbiornika retencyjnego w zlewni Raby;
- 7) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Bielanka poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Podsarnie

Miejscowość posiada układ pasmowy, zespoły zabudowy zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny rzeki Orawki, stanowiącej korytarz ekologiczny gminy, a jednocześnie oś układu urbanistycznego miejscowości oraz wzdłuż powiatowej drogi łączącej Rabę Wyżną z Podwilkiem.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Podsarnie:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację pasmowej lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu Orawki , w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centra lokalne w rejonie lokalizacji kościoła oraz obiektu wpisanego do rejestru zabytków i w rejonie koncentracji usług publicznych (szkoła, straż pożarna) – zakłada się, że będą to lokalne ośrodki usługowe, w ramach których należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu:
– istniejąca linia elektroenergetyczna wysokich napięć 110kV w północnej części miejscowości;
- 4) uznaje się za istotny w zakresie ochrony środowiska – obszar Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Czarna Orawa, obejmujący rzekę Orawkę na całej długości jej biegu przez sołectwo Podsarnie;
- 5) wskazuje się miejscowość Podsarnie, jako obszar objęty strefą ochrony ekspozycji tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;
- 6) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości;

- 7) sołectwo Podsarnie zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 8) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Podsarnie poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Harkabuz

Miejscowość posiada układ pasmowy, zespoły zabudowy zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny rzeki Orawki, stanowiącej korytarz ekologiczny gminy, a jednocześnie oś układu urbanistycznego miejscowości oraz wzdłuż powiatowej drogi łączącej Rabę Wyżną z Podwilkiem oraz drogi w kierunku miejscowości Bukowina Osiedle.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Podsarnie:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację pasmowej lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu Orawki, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centrum lokalne w rejonie lokalizacji kościoła na skrzyżowaniu dróg z Bukowiny Osiedla oraz z Raby Wyżnej do Podsarnia, zakłada się, że będzie to lokalny ośrodek usługowy, w ramach którego należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;
- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu;
- 4) uznaje się za istotny w zakresie ochrony środowiska – obszar Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Czarna Orawa, obejmujący rzekę Orawkę na fragmencie sołectwa Harkabuz od cmentarza w kierunku Podsarnia;
- 5) wskazuje się miejscowość Harkabuz, jako obszar objęty strefą ochrony ekspozycji tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;
- 8) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości, lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach;
- 9) sołectwo Harkabuz zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 6) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Harkabuz poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

Bukowina Osiedle

Miejscowość posiada układ pasmowy, zespoły zabudowy zlokalizowane są wzdłuż obu stron doliny rzeki Orawki, stanowiącej korytarz ekologiczny gminy, a jednocześnie oś układu urbanistycznego miejscowości oraz wzdłuż powiatowej drogi łączącej Bukowinę Osiedle z Harkabuzem.

Ustala się następujące ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Bukowina Osiedle:

- 1) planuje się utrzymanie i kontynuację pasmowej lokalizacji zabudowy wzdłuż prawego i lewego brzegu Orawki, w uzupełnieniu istniejących zespołów;
- 2) planuje się centrum lokalne w rejonie koncentracji usług publicznych, zakłada się, że będzie to lokalny ośrodek usługowy, w ramach którego należy dążyć do podniesienia jakości przestrzeni poprzez tworzenie przestrzeni publicznych;

- 3) utrzymanie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej z możliwością jej przebudowy i rozwoju poprzez dostosowanie do potrzeb wynikających z zagospodarowania terenu;
- 4) wskazuje się miejscowość Bukowina Osiedle, jako obszar objęty strefą ochrony ekspozycji tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;
- 5) utrzymanie jako dominującej zabudowy mieszkaniowej, uzupełnionej o funkcje usługowe i usługi publiczne w rejonie centrum miejscowości, lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach;
- 6) sołectwo Bukowina Osiedle zaliczone zostało do obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych, wskazanych do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych;
- 7) należy dążyć do przestrzennego powiązania zespołów zabudowy sołectwa Bukowina Osiedle poprzez usprawnianie systemu komunikacyjnego (modernizacja istniejących powiązań, rozwój systemu tras pieszych i rowerowych).

XII. KIERUNKI OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

XII.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uznaje naczelną zasadę, że podstawą działań w zakresie przeznaczenia terenów na określone cele i ustalania zasad ich zagospodarowania jest ład przestrzenny oraz zrównoważony rozwój, czyli gospodarowanie w harmonii z przyrodą, tj. z zachowaniem zasad i wymogów ochrony środowiska przyrodniczego.

W świetle uwarunkowań prawnych oraz na podstawie przeprowadzonej wcześniej (na etapie uwarunkowań rozwoju) analizy i oceny zasobów środowiska przyrodniczego oraz dokonanej diagnozy stanu środowiska na terenie gminy należy stwierdzić, że naczelnym celem w zakresie kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego na obszarze gminy Raba Wyżna jest trwały i zrównoważony rozwój, zgodny z wymogami czynnej ochrony środowiska przyrodniczego.

Aby osiągnąć postawiony cel nadrzędny należy dążyć do poprawy jakości środowiska przyrodniczego na terenach o zdegradowanych walorach przyrodniczych. Natomiast na terenach, gdzie wysokie walory środowiska zostały zachowane należy maksymalnie ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur przyrodniczych. W tym celu przyjmuje się główne kierunki ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy, które obejmują:

- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- dążenie do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych,
- ochronę powietrza, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych oraz ich jakości,
- prowadzenie skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

Niejednorodna struktura ekologiczna obszaru gminy wymaga ustalenia priorytetów dla zasad kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzennym z uwagi na niejednakowe predyspozycje terenów do pełnienia określonych funkcji, z uwagi na zróżnicowane walory środowiska przyrodniczego oraz na niejednorodną skalę zagrożeń stanu środowiska.

Funkcjonowanie człowieka w środowisku, oparte na korzystaniu z jego zasobów oraz przekształcaniu polegającym na dostosowywaniu do swoich potrzeb, spowodowało negatywne zjawiska w środowisku naturalnym, w tym w biocenozach, stwarzające zagrożenia dla środowiska przyrodniczego, takie jak:

- przekształcenie naturalnych zbiorowisk roślinnych (lasów, łąk) na grunty orne wykorzystywane w produkcji rolnej, co ogranicza zasadniczo obszar występowania biocenoz o charakterze naturalnym,
- przekształcenie dolin cieków i obniżeń – z siecią wód powierzchniowych – powodując zmiany w stosunkach glebowo – wodnych i osuszanie terenów, a tym samym obniżanie poziomu wód podziemnych i w konsekwencji zmiany siedliskowe powodujące przekształcenia naturalnych biocenoz,
- zmiany w strukturze nasadzeń hodowanych drzewostanów, nie zawsze odpowiadające naturalnym warunkom siedliskowym,
- zanieczyszczenie środowiska, a zwłaszcza wód powierzchniowych odprowadzaniem nie oczyszczonych ścieków, spływy nawozów i środków ochrony roślin z pól, zanieczyszczenie lasów i nieużytków odpadami (tzw. dzikie wysypiska śmieci) oraz powietrza gazami negatywnie oddziałujące na biocenozy lub lokalnie stwarzające zagrożenia,
- ograniczanie komunikowania się biocenoz przez drogi publiczne przecinające cenne obszary przyrodnicze,
- zniszczenie biocenoz poprzez nielegalną eksploatację surowców mineralnych oraz nielegalne wysypiska odpadów i wylewiska w lasach, na terenach poeksploatacyjnych lub na nieużytkach.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i jego ochrony, mające na celu ograniczenie w/w zagrożeń:

- w trakcie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy chronić przed zabudową i antropopresją system przyrodniczy gminy obejmujący obszary z biocenozami o charakterze naturalnym pełniące funkcje korytarzy ekologicznych (ciągów ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się flory i fauny) oraz węzłów ekologicznych (miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków, zasilających przyrodniczo obszary otaczające),
- kształtowanie powiązań (luk w zabudowie) umożliwiających komunikowanie się biocenoz,
- zmniejszenie antropopresji poprzez realizację zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, zapewnienia dostępu do paliw niskoemisyjnych, modernizacji dróg (oczyszczanie wód opadowych z koron dróg), zmniejszenia wodochłonności, energochłonności, materiałowchłonności gospodarki oraz sektora komunalnego,
- podejmowanie działań wzmacniających strukturę oraz prężność ekologiczną obszaru – zalesienia, zadrzewienia śródpolne, kształtowanie roślinności nadrzecznej oraz zieleni w terenach zurbanizowanych, retencja wód powierzchniowych itp.,
- kształtowanie struktury przyrodniczej rolniczej przestrzeni produkcyjnej umożliwiające zachowanie istniejących zasobów biocenoz o charakterze naturalnym i wykształcenie się nowych,
- prowadzenie zalesień i ewentualnych scaleń z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody (np. wyłączenie z zalesień łąk, zachowanie części miedz i zakrzaczeń oraz zadrzewień śródpolnych),
- nadzorowanie eksploatacji indywidualnych systemów gromadzenia ścieków (bezodpływowe zbiorniki i oczyszczalnie przydomowe),
- kształtowanie terenów stanowiących system przyrodniczy gminy i zachowanie jego ciągłości z terenami sąsiednimi (korytarze ekologiczne o randze krajowej).

Krajobraz przyrodniczy i przyrodniczo-kulturowy podlega ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880). Z dziesięciu możliwych form ochrony na terenie gminy Raba Wyżna występują:

- pomniki przyrody,
- Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar Natura 2000 – Czarna Orawa (PLH0120002).

Pomniki przyrody są chronione na zasadach określonych w ustawie o ochronie przyrody. W stosunku do znajdujących się na terenie gminy Raba Wyżna pomników przyrody wprowadza się ochronę, której celem jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości naukowej, dydaktycznej i kulturowej, odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. Ochrona pomników przyrody polega na stosowaniu zakazów m.in.: wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew, zrywania pączków kwiatów i liści, wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

Obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub ze względu na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne.

Część terenu gminy Raba Wyżna, znajduje się w granicach Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, gdzie obowiązuje Uchwała Nr XVIII/299/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody gospodarowanie na tych terenach powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych, dlatego przepisy w/w uchwały zawierają szczegółowy wykaz zasad gospodarowania (w zakresie ochrony ekosystemów leśnych, nieleśnych i wodnych), które należy uwzględnić w pracach planistycznych i bieżącej działalności gospodarczej.

Zgodnie z w/w uchwałą w granicach Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu obowiązuje zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem przedsięwzięć, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na pozostałym obszarze gminy zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć, dla których ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

W skład sieci Natura 2000 wchodzi specjalne obszary ochrony siedlisk oraz specjalne obszary ochrony ptaków, a dla zachowania ich spójności ważne jest także utrzymywanie korytarzy ekologicznych łączących te obszary. Stanowią one nową formę ochrony przyrody w polskim prawodawstwie i dopełniają dotychczasowy system obszarów chronionych.

Obszar Natura 2000 – Czarna Orawa jest ważny dla ochrony 5 gatunków ryb i minogów oraz ich siedlisk. Dodatkowo, chroni 3 typy siedlisk przyrodniczych. Celem ochrony na obszarze Natura 2000 Czarna Orawa jest utrzymanie przynajmniej w dotychczasowym stanie zachowania chronionych gatunków ryb i minogów oraz ich siedlisk, a także występujących tu siedlisk przyrodniczych. Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Czarna Orawa wymaga przede wszystkim zachowania naturalnego koryta rzeki i jej dynamiki. Utrzymaniu gatunków i ich siedlisk przyrodniczych we właściwym stanie ochrony służyć będzie kontynuacja dotychczasowej, tradycyjnej gospodarki rolnej i leśnej na terenie przylegającym do obszaru Natura 2000. Zagrożeniem dla terenów siedlisk nadrzecznych jest regulacja koryta rzek i potoków, pobór żwiru i kamienia z koryta i jego bezpośredniego sąsiedztwa, obniżenie jakości wody na skutek zaśmiecania i zanieczyszczenia wód.

Tereny przeznaczone w niniejszej zmianie Studium pod zabudowę, zlokalizowane w sąsiedztwie Obszaru Natura 2000 – Czarna Orawa, należy skanalizować przed dopuszczeniem na nich zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W następstwie ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w strefie harmonijnego krajobrazu rolniczego gminy, zróżnicowanego przyrodniczo, ochronie przed nową zabudową będą podlegać:

- obszary chronione według przepisów odrębnych,
- kameralne wnętrza krajobrazowe oraz punkty i ciągi widokowe,
- przyrodnicze elementy krajobrazu wiejskiego decydujące o jego różnorodności (zadrzewienia śródpolne, śródłukowe i przydomowe, drobno przestrzenna struktura lasów, enklawy innej roślinności o charakterze naturalnym, zbiorniki wodne),
- otwarte tereny rolne,
- korytarze ekologiczne.

Lokalny układ powiązań ekologicznych – obszary ochrony ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych oparty jest na dolinach rzecznych, ułatwiających migracje oraz ostojach faunistycznych (lasy, zarośla i zadrzewienia śródpolne, bagna, mokradła, trzcinowiska), zapewniających schronienie i pożywienie.

Wyznaczone w Studium obszary ochrony ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych – korytarze ekologiczne obejmują koryta rzek i potoków, zbiorowiska leśne położone wzdłuż tych cieków, zbiorowiska granicy rolno – leśnej, przyległy pas terenu. Na w/w obszarach:

- zakazuje się składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizowania wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,
- zakazuje się lokalizacji nowej zabudowy,
- zakazuje się zakłócania ciągłości powiązań ekologicznych,
- zaleca się kształtowanie pasmowych struktur przyrodniczych.

Dopuszcza się zmianę wskazanego na rysunku Studium zasięgu obszarów ochrony ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych – korytarzy ekologicznych w przypadku zachowania zgodności z przepisami odrębnymi w zakresie minimalnych odległości zabudowań od górnych krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych w uzgodnieniu z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej oraz minimalnych odległości zabudowań od ściany lasu.

W/w zakres jest wiążący dla opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w obszarze gminy. Ochrony planistycznej wymaga cały system przyrodniczy gminy i okolic, ze szczególnym zwróceniem uwagi na strefy łącznikowe ogni systemu (węzły ekologiczne – lasy, zarośla, grupy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych – korytarze ekologiczne, tereny rolne w ramach połączeń środowiskowych) w aspekcie drożności funkcjonalnej systemu i powiązań z obszarami cennymi przyrodniczo w otoczeniu. Szczególnie ważne jest w tym zakresie utrzymanie drożności i prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych rangi międzynarodowej i krajowej, tj. *korytarz Południowy Babia Góra – Gorce* oraz *Bukowińska Góra i Beskidy Średnie*, m.in. poprzez pozostawianie przesmyków pomiędzy zwartą zabudową.

XII.2. Polityka ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

Obszar gminy Raba Wyżna charakteryzuje się dużą gęstością stałej sieci rzecznej, dominują jednak niewielkie strugi i potoki, prowadzące mało wody (największymi ciekami wodnymi są Skawa i Raba). Na terenie gminy Raba Wyżna występują zagrożenia zanieczyszczenia wód otwartych i podziemnych wiążące się z takimi brakami infrastruktury technicznej jak:

- niepełne objęcie jednostek osadniczych zbiorowymi systemami odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- brak kontroli bezodpływowych zbiorników na ścieki,
- niewłaściwe rolnicze użytkowanie ścieków, w szczególności gnojowicy na bardziej stromych stokach oraz w dolinach rzek,
- składowanie odpadów w miejscach do tego nie wyznaczonych i nie urządzonych,
- przyzwanie obornika i kiszonek na nie uszczelnionym podłożu,
- spływ ścieków nie oczyszczonych zawierających ropopochodne i metale ciężkie (z dróg do rowów przydrożnych i infiltracja w głąb lub odprowadzenie do rowów melioracyjnych),
- infiltracja w głąb i spływ do wód powierzchniowych soli używanej przez zarządy dróg do zwalczania zimowej śliskości jezdni,
- niewłaściwe stosowanie nawozów i środków chemicznej ochrony roślin.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, mające na celu ograniczenie w/w zagrożeń:

- zwiększenie retencji powierzchniowej i podziemnej oraz zwiększanie lesistości,
- likwidacja strat wody na sieciach wodociągowych,
- racjonalizacja zużycia wody, zmniejszenie wodochłonności sektora komunalnego,
- budowa systemów zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków obejmującego wszystkie zwarte jednostki osadnicze,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej,
- wdrożenie systemu nadzoru nad funkcjonowaniem indywidualnych obiektów gromadzenia i oczyszczania ścieków,
- budowa płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach prowadzących hodowlę zwierząt,
- wykluczenie składowania soli, nawozów i innych środków chemicznych bezpośrednio na powierzchni ziemi,
- zakaz lokalizacji obiektów uciążliwych,
- wykluczenie przyzwaniania kiszonek bezpośrednio na powierzchni ziemi,
- likwidacja studni kopanych w zwodociągowanych miejscowościach z pozostawieniem niektórych jako awaryjnych źródeł zaopatrzenia w wodę pod warunkiem zabezpieczenia w sposób uniemożliwiający skażenie warstwy wodonośnej,
- zwiększenie zdolności samooczyszczania się wód powierzchniowych w dolinach rzek poprzez odpowiednie kształtowanie stosunków wodnych i biocenotycznych,

Obszar gminy Raba Wyżna znajduje się w zasięgu Zbiorników GZWP nr 439 Magura-Gorce i 445 Magura-Babia Góra. Ze względu na zbiorniki GZWP zakazuje się:

- lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych dla wód podziemnych,
- rolniczego wykorzystywania ścieków,
- lokalizowania wysypisk i wylewisk odpadów komunalnych i przemysłowych,
- lokalizowania mogiłników środków ochrony roślin i lokalizowania mogiłników zwierząt,
- składowania substancji chemicznych,
- lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko jest obowiązkowe w rozumieniu przepisów szczególnych, z wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, służącej obsłudze mieszkańców i użytkowników terenu.

Polityka ochrony wód powierzchniowych i podziemnych musi również dążyć do realizacji celów zawartych w Programie Małej Retencji Województwa Małopolskiego. W ramach realizacji Programu na terenie gminy Raba Wyżna planowana jest budowa zbiornika retencyjnego pn. Bielanka – w zlewni Raby w miejscowości Bielanka. Projektowany zbiornik został wskazany na rysunku Studium, celem

zabezpieczenia terenu pod jego przyszłą realizację. Będzie to zbiornik wielozadaniowy, jednak jego realizacja jest przewidziana dopiero w trzeciej kolejności (proponowana w Programie kolejność może ulec zmianie w zależności od rzeczywistego zainteresowania samorządów i możliwości pozyskania środków finansowych). Projektowany zbiornik położony jest w źródłowym odcinku cieku, przed jego budową konieczne są badania jakości wód powierzchniowych oraz ich ochrona przed zanieczyszczeniem. Dopuszcza się zmianę lokalizacji projektowanego zbiornika retencyjnego w przypadku zmiany Programu Małej Retencji Województwa Małopolskiego – proponuje się orientacyjną lokalizację zamienną w rejonie istniejącego ujęcia wody na rzece Rabie w miejscowości Raba Wyżna.

Na terenie gminy występują ujęcia wody na rzece Rabie, na potoku Koscicze oraz ujęcie ze źródeł w Bukowinie Osiedle. Ujęcia te posiadają strefy ochrony bezpośredniej w granicach działek, na których dane ujęcie jest zlokalizowane.

W celu zapewnienia ochrony ujęć wody w obszarze gminy oraz ochrony źródłowych partii potoków (jako potencjalnego źródła wody) podtrzymuje się wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego strefy ochronne ujęć wody. Studium ustala strefę ochrony pośredniej istniejących ujęć wodociągowych (na potoku Koscicze i na terenie Bukowiny Osiedla) oraz potencjalną strefę ochrony pośredniej ujęć wodociągowych. W obszarze w/w stref obowiązuje zakaz zabudowy oraz prowadzenia działań mogących skutkować zanieczyszczeniem wód.

XII.3. Polityka ochrony terenów leśnych i zadrzewień

Ochrona lasów polega na trwałym ich utrzymywaniu i zapewnieniu ciągłości ich użytkowania. Lasy zajmują prawie 40% powierzchni gminy. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostają w zarządzie Nadleśnictwa Nowy Targ. Zasady gospodarki leśnej, zgodnie z ustawą o lasach, określa plan urządzenia lasów w/w Nadleśnictwa oraz uproszczone plany urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Gospodarka lasami prywatnymi powinna odbywać się zgodnie z uproszczonymi planami urządzenia lasów oraz mapami gospodarczymi.

W dalszej eksploatacji przestrzeni leśnej gminy powinno się preferować funkcje wodochronne, glebochronne a także krajobrazotwórcze. Takie formy zagospodarowania narzucają:

- zróżnicowana rzeźba terenu i warunki klimatu charakteryzującego się wysokimi opadami, powodujące szybki spływ wód,
- położenie obszaru gminy w sąsiedztwie atrakcyjnych turystycznie i wypoczynkowo ośrodków miejskich (Rabka-Zdrój, Nowy Targ, Mszana Dolna),
- możliwości zwiększenia atrakcyjności gminy dla różnego rodzaju form wypoczynku, jako alternatywnego dla rolnictwa kierunku jej rozwoju.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony gruntów leśnych:

- ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi,
- przywracanie wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania ziemi.

XII.4. Polityka ochrony gleb

Ochronie podlegają grunty rolne, grunty leśne oraz torfowiska i oczka wodne, stale lub okresowo podmokłe. Jakość gleb jest wiodącym elementem w analizie warunków przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej danego obszaru. Na obszarze gminy dominują gleby IV, V i VI klasy bonitacyjnej o średniej i słabej produktywności. Produkcja rolnicza może stanowić istotny element rozwoju gospodarczego gminy ze względu na sąsiedztwo z jednostkami miejskimi oraz położenie w regionie o rozwiniętej infrastrukturze turystyczno – wypoczynkowej, co zapewnia naturalny rynek zbytu dla produktów rolnych.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony gruntów rolnych:

- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania terenu.

Czynniki obniżające wartość uprawową gleb dzielimy na antropogeniczne i naturalne. Do czynników naturalnych należy głównie erozja wodna i wietrzna powierzchni ziemi i gleb. Powierzchnia ziemi jest w różnym stopniu przekształcona przez czynniki erozji. W wyniku spływu wód na terenach o większym nachyleniu niszczonej jest profil glebowy, mają miejsce też obrywy, spływy, spęzanie i osuwiska mas ziemnych. W przypadku mniejszych nachyleń gleby są przemywane. Erozja wodna ze względu na duże zróżnicowanie hipsometryczne i powierzchniową budowę geologiczną ma znaczną intensywność na terenie gminy. Powierzchnia ziemi jest również w znacznym stopniu przekształcona w wyniku działalności człowieka. Antropogeniczne formy urzeźbienia to: nasypy drogowe, rowy melioracyjne, wyrobiska po eksploatacji surowców itp.

Do podstawowych zagrożeń powierzchni ziemi oraz gleb w obszarze gminy należą:

- erozja wodna na stokach powodująca przeobrażenia w rzeźbie terenu oraz degradację fizyczną i chemiczną gleb,
- zanieczyszczanie gleb związkami chemicznymi, w tym metalami ciężkimi w terenach zabudowanych, wzdłuż dróg oraz w obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo (nieprawidłowe dawki nawozów, chemizacja),
- składowanie odpadów w miejscach do tego nie wyznaczonych i nie przygotowanych ("dzikie" składowiska odpadów, wylewiska),
- zanieczyszczanie gleb ściekami bytowymi odprowadzanymi do ziemi w obszarach osadnictwa wiejskiego nie posiadających systemów kanalizacyjnych,
- zanieczyszczenie gleb odciekami z obornika lub kiszzonek przymowanych na nie uszczelnionym podłożu,
- zanieczyszczenia gleb wodami deszczowymi z koron dróg lub stacji paliw.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz gleb, mające na celu ograniczenie w/w zagrożeń:

- zalesienie obszarów zagrożonych erozją wodą oraz gruntów marginalnych dla rolnictwa,
- zakładanie pasów zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych, na liniach spływu wód,
- projektowanie ewentualnych scaleń z uwzględnieniem zjawisk erozyjnych oraz potrzeb ochrony przyrody,
- przeznaczanie pod zabudowę nieużytków i gruntów najniższych klas bonitacyjnych,
- realizacja zgodnie z wymogiem ustawy o nawozach i nawożeniu płyt obornikowych i szczelnych zbiorników na gnojowicę o pojemności co najmniej 6-miesięcznej,
- likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów,

- rekultywacja nieużytków,
- renaturyzacja gleb poprzez nawożenie i odpowiednie procesy agrotechniczne.

XII.5. Polityka eksploatacji surowców i rekultywacji

Znajdujące się na terenie gminy udokumentowane złoża piaskowca magurskiego „Harkabuz” położone jest na terenie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, gdzie wydobywanie kopalin metodą odkrywkową należy do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Dwa z czterech obszarów wchodzących w skład udokumentowanego złoża znajdują się na obszarze zagrożonym osuwaniem się mas ziemnych (teren zagrożony ruchami masowymi), wyznaczonym przez opracowanie PIG – SOPO z 2010 r. Pozostałe dwa obszary zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie terenu zagrożonego ruchami masowymi.

W niniejszej zmianie Studium udokumentowane złożo znalazło się w całości w terenie rolniczym (R), gdzie dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż kopalin wskazanych na rysunku Studium. Przeprowadzona na etapie sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raba Wyżna procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu wydobycia na przyrodę Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Dodatkowo zgodnie z Uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego w sprawie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wydobycie będzie możliwe, jeżeli przeprowadzona na późniejszych etapach procedura oceny oddziaływania na środowisko wykaże brak niekorzystnego wpływu przedsięwzięcia na przyrodę Obszaru.

Wynikające z analizy uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, warunki geologiczno-gruntowe oraz istniejące zagospodarowanie na terenie udokumentowanego złoża uniemożliwiają rozstrzygnięcie na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego o możliwości eksploatacji. Przydatność udokumentowanego złoża do eksploatacji zostanie określona na późniejszym etapie po przeprowadzeniu szczegółowych badań, obejmujących analizę oddziaływania przewidywanej działalności na rozwój ruchów masowych. Postuluje się przeprowadzenie badań na etapie sporządzania opracowania ekofizjograficznego do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tego obszaru.

„Dzika” eksploatacja surowców mineralnych i energetycznych może stanowić zagrożenie dla równowagi przyrodniczej, walorów krajobrazowych i bioróżnorodności. Należy obejmować rekultywacją wyeksploatowane części złóż. Kierunek rekultywacji powinien być nastawiony na utworzenie i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych jako leśnych i zielonych.

XII.6. Polityka ochrony środowiska atmosferycznego i ochrony przed hałasem

Gmina Raba Wyżna charakteryzuje się niskim stopniem lokalnego zagrożenia czystości powietrza. Emitowane substancje pochodzą głównie ze spalania paliw:

- tlenek węgla – jako produkt niepełnego spalania paliw pochodzi ze źródeł przemysłowych, kotłowni komunalnych, palenisk domowych oraz środków transportu,
- dwutlenek siarki – pochodzi głównie z energetycznego spalania paliw,
- tlenki azotu – emisja w różnym stopniu rozkłada się na transport samochodowy i energetyczne spalanie paliw,
- pyły – głównymi źródłami są ciepłownie przemysłowe i komunalne oraz przemysł (popioły lotne ze spalania paliw).

Ponadto emisja ma miejsce w procesach technologicznych np.: chłodzenie (emisja amoniaku), nakładanie powłok ochronnych (malowanie, lakierowanie) (emisja chlorowcopochodnych

węglowodorów), procesy wędzarnicze (emisja aldehydów, kwasów organicznych). W strukturze emitowanych zanieczyszczeń dominują zanieczyszczenia gazowe ze spalania paliw, a wśród nich tlenek węgla, dwutlenek siarki oraz tlenki azotu.

Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem powietrza:

- brak w obszarach o niskim stopniu urbanizacji scentralizowanych źródeł ciepła,
- zwiększanie się liczby emitorów niskich w wyniku rozwoju budownictwa mieszkaniowego i usługowego oraz brak wyposażenia małych kotłowni w urządzenia oczyszczające powietrze,
- niekorzystna struktura cen nośników energii cieplnej, co zmniejsza wykorzystywanie gazu ziemnego do celów grzewczych na rzecz węgla kamiennego, który w procesie spalania uwalnia do powietrza 67 razy więcej zanieczyszczeń,
- niedostateczne zainteresowanie pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych /energia wiatru, wody, słońca, geotermalna, biomasa/,
- przestarzałe systemy grzewcze,
- niedostateczna termoizolacja większości budynków,
- znaczna energochłonność sektora przemysłowego i usługowego.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony środowiska atmosferycznego, mające na celu ograniczenie w/w zagrożeń:

- zapewnienie powszechnego dostępu do gazu ziemnego,
- ograniczenie emisji ze spalania węgla w piecach domowych,
- popularyzacja energii ze źródeł odnawialnych,
- modernizacja systemów grzewczych i docieplenie budynków,
- zmniejszanie energochłonności sektora komunalnego, rolniczego i przemysłowo-usługowego,
- utrzymanie luk w zabudowie umożliwiających ruchy mas powietrza,
- poprawa struktury biocenotycznej obszaru i zdolności pochłaniania dwutlenku węgla przez zbiorowiska roślinne, szczególnie leśne.

Hałas

Hałas jest czynnikiem w znacznym stopniu wpływającym na jakość warunków zamieszkania i wypoczynku człowieka.

W świetle definicji, ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami), hałas to dźwięki o częstotliwości od 16 Hz do 16 kHz, które należy traktować jako zanieczyszczenie energetyczne środowiska i dlatego należy przyjmować takie same ogólne zasady, obowiązki i formy postępowania związanych z hałasem, jak w pozostałych dziedzinach ochrony środowiska. Ochrona przed hałasem polega na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego, a co najwyżej na poziomie tego hałasu oraz zmniejszenie hałasu, co najmniej do poziomu dopuszczalnego, gdy został on przekroczony. Działania te mają na celu zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska. Dopuszczalne wartości hałasu w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826).

Państwowy Zakład Higieny, na podstawie ankiet, opracował także subiektywną skalę uciążliwości hałasu. Wynika z niej, że najbardziej dokuczliwy jest hałas komunikacyjny, znaczny wpływ na utrzymanie klimatu akustycznego ma hałas sąsiedzki, osiedlowy a także hałas przemysłowy. Hałas drogowy jest głównym źródłem zakłóceń środowiska akustycznego. Poziom hałasu komunikacyjnego zależy zarówno od czynników, takich jak natężenie ruchu, prędkość pojazdów, ich stan techniczny czy rodzaj i stan nawierzchni, po której poruszają się owe pojazdy, jak i od rodzaju otaczającej zabudowy.

Do terenów chronionych przed nadmiernym hałasem należą tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, pod szpitale i domy opieki społecznej, pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, cele rekreacyjno – wypoczynkowe, cele mieszkaniowo – usługowe. Zasięg i rodzaj terenów chronionych przed hałasem określa się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Głównym źródłem hałasu w gminie Raba Wyżna jest hałas komunikacyjny: wzdłuż dróg, szczególnie drogi krajowej nr 7 i drogi wojewódzkiej nr 958 oraz wzdłuż linii kolejowych, które przebiegają przez tereny zabudowane.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony przed hałasem, mające na celu ograniczenie zagrożeń związanych z emisją hałasu:

- montaż ekranów oraz obudów przeciwhałasowych,
- modernizacja dróg publicznych, poprawa stanu nawierzchni,
- ustalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego standardów akustycznych terenu oraz minimalnych linii zabudowy dla poszczególnych kategorii dróg oddzielnie dla obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi (mieszkalne, użyteczności publicznej), jednokondygnacyjnych, wielokondygnacyjnych, wymagających specjalnej ochrony oraz pozostałych obiektów budowlanych,
- zwiększanie izolacyjności akustycznej przegród budowlanych poprzez wymianę stolarki budowlanej,
- wymiana maszyn i urządzeń na nowe, emitujące mniejsze ilości hałasu,
- utrzymanie stanu technicznego maszyn i urządzeń na wysokim poziomie, przenoszenie maszyn i urządzeń stolarskich do wnętrza pomieszczeń, likwidacja tym samym pracy na otwartym powietrzu,
- odtworzenie zadrzewień przydrożnych jako naturalnych ekranów ograniczających rozprzestrzenianie się hałasu, zakładanie zieleni wysokiej ochronnej przy zakładach przemysłowych i usługowych,
- odtwarzanie zadrzewień przydrożnych oraz tworzenie enklaw zieleni publicznej w obszarach zabudowanych.

XIII. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

XIII.1. Zasady ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Ochrona krajobrazu kulturowego łączy poszanowanie natury, jak również odrębności etnicznych, religijnych i lokalnych. Rozwój świadomości kulturowej powinien być realizowany w gminie poprzez pielęgnowanie tradycji regionalnych oraz ochronę dóbr kultury materialnej. Zasadą polityki przestrzennej jest integracja działań na rzecz ochrony i kształtowania wartości kulturowych z działaniami na rzecz ochrony i kształtowania wartości środowiska naturalnego. Przedmiotem tej polityki są zespoły i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów odrębnych oraz pozostałe reprezentujące wysokie walory kulturowe.

Do ogólnych zasad sformułowanych na potrzeby niniejszego studium, a dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, należy zaliczyć: dokumentowanie, zachowanie, ochronę i propagowanie wartości dziedzictwa kulturowego, które jest obowiązkiem władz państwowych, samorządowych i społeczeństwa. Działalność ta z jednej strony stanowi element edukacji i rozbudzania poczucia tożsamości, z drugiej zaś musi godzić elementy ochrony z potrzebami adaptacji do wymogów współczesności. Dziedzictwo kulturowe stanowi wartość podlegającą ochronie prawnej. Ochrona dóbr kultury materialnej jest także zadaniem polityki przestrzennej. Dobra kultury powinny być

wykorzystywane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji oraz nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

Działania prowadzone w sferze ochrony krajobrazu kulturowego powinny zmierzać do:

- zachowania istniejącej zabudowy o wartościach zabytkowych i kompozycyjnych,
- konserwacji, rewaloryzacji i porządkowania zabytkowych zespołów dworsko – parkowych,
- zachowania i ochrony stanowisk archeologicznych,
- zachowania i konserwacji historycznych układów przestrzennych (w szczególności obszary objęte strefą ochrony konserwatorskiej i obszar objęty strefą ochrony ekspozycji), rekonstrukcji obiektów zniszczonych w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- zachowania i ochrony istniejących punktów i ciągów widokowych,
- dostosowania współczesnej funkcji do wartości obiektów zabytkowych.

Pod szczególną ochroną prawną znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków. Wszelkie działania przy nich muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

Obiekty o walorach kulturowych należy weryfikować w gminnym programie ochrony zabytków. Również należy dążyć do upowszechniania, szczególnie wśród społeczności lokalnej, wiedzy w zakresie rozpoznawania walorów obiektów zabytkowych.

Ustalone w niniejszym Studium zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego dotyczą obszaru gminy w jej granicach administracyjnych. Stanowią bowiem element nie dający „zamknąć się” w obrębie przestrzennych jednostek strukturalnych czy stref polityki przestrzennej, z uwagi na swoją specyfikę i odniesienie przestrzenne.

Studium ustala następujące zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:

- zasadę harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowo-przyrodniczy, m.in. poprzez sukcesywne uzupełnianie ciągów istniejącej zabudowy z ograniczeniem realizacji dużych zespołów w otwartym krajobrazie pól i łąk, z zachowaniem zadrzewień i zakrzewień przydrożnych i śródpolnych,
- zasadę maksymalnej ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno-kulturowej.

Działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego powinny dotyczyć:

- objęcia stałą ochroną wszystkich zespołów zabytkowych oraz pojedynczych obiektów, które z racji posiadanej wartości historycznej i artystycznej powinny być zachowane dla przyszłych pokoleń, dotyczy to obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a także ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- właściwego wykorzystania obiektów zabytkowych w dostosowaniu do aktualnych potrzeb, lecz w sposób nie kolidujący z ich charakterem i nie zagrażający substancji zabytkowej,
- zachowania naturalnego otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych, jak zieleń towarzysząca, czy otwarte przedpola widokowe; ochrona otoczenia obiektów zabytkowych ma szczególne znaczenie przy opracowywaniu planów miejscowych, powinny w nich zostać zapisane wymogi ochrony otoczenia zespołów zabytkowych, obejmujące obecnie funkcjonujące strefy ochrony konserwatorskiej, jak też zasady ochrony zabytkowego krajobrazu kulturowego; ochronie tej powinno towarzyszyć tworzenie parków kulturowych,
- regulacji w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień kształtowania formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do tradycyjnej zabudowy regionu,
- szczególna ochrona i opieka jest wskazana nad obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, wszelkie działania przy nich muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ochrona elementów o wartości kulturowej, nie objętych ochroną prawną, powinna być podporządkowana niżej wymienionym działaniom:

- utrzymaniu istniejącej zabudowy w należyłym stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji obiektu i podniesieniem standardu wyposażenia techniczno-użytkowego, z zastrzeżeniami dotyczącymi zachowania maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzeniu historycznej kompozycji obiektu, zewnętrznego detalu architektonicznego, a także dostosowaniu nowej funkcji i nowego programu użytkowego do specyfiki obiektu,
- zachowaniu, w przypadku remontów i modernizacji, historycznego detalu architektonicznego i wyposażenia wewnątrz,
- zachowaniu historycznych relacji przestrzennych i obiektów wspomagających (np. zabudowa gospodarcza towarzysząca zabudowie zagrodowej) oraz zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których są zlokalizowane.

Z uwagi na fakt, że wykaz obiektów objętych gminną ewidencją zabytków jest zestawieniem otwartym, zmiana Studium dopuszcza korekty w ramach wykazu obiektów będących bądź wskazanych do wpisania do gminnej ewidencji zabytków na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Korekty w wykazie powinny być oparte o Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna. Wskazanymi do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków Gminy Raba Wyżna są między innymi:

- zabudowania gospodarcze dawnego folwarku w Bielance,
- drewniany budynek dawnej Leśniczówki w Bielance.

W Studium wskazuje się następujące obszary objęte ochroną:

- **Obszar objęty strefą ochrony konserwatorskiej** obejmuje tereny następujących obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru wraz z otoczeniem: kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa, kaplica III Upadku P. Jezusa, kaplica cmentarna rodziny Zduniów i zespół dworsko – parkowy w Rabie Wyżnej, park dworski w Rokicinach Podhalańskich, zespół parkowo – dworski i kościół św. Antoniego Padewskiego w Sieniawie.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) wszelkie prace inwestycyjne w obiektach i zespołach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w obszarze objętym strefą ochrony konserwatorskiej wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ochrona konserwatorska zakłada zachowanie wyglądu architektonicznego zabudowy o wartościach kulturowo – historycznych w zakresie gabarytu, kształtu, pokrycia dachu, wystroju, kompozycji, otworów okiennych i drzwiowych oraz innych detali architektonicznych. W przypadku wymiany zabudowy historycznej ze względu na zły stan techniczny oraz wszelkich zmian wtórnych należy dążyć do odtworzenia historycznego wyglądu. Pożądane jest, by nowa zabudowa w sąsiedztwie zabudowy o wartościach historycznych harmonizowała z nią pod względem usytuowania, gabarytu, kształtu dachu oraz rozwiązań architektonicznych elewacji.

Zespół dworsko – parkowy w Rabie Wyżnej wskazuje się jako tereny zieleni urządzonej – parki wraz z usługami, w tym usługami publicznymi, usługami turystyki, sportu i rekreacji, natomiast na terenach parku dworskiego w Rokicinach Podhalańskich oraz zespołu parkowo – dworskiego w Sieniawie pozostawia się istniejące funkcje tj. odpowiednio usługi publiczne oraz usługi.

- **Obszar objęty strefą ochrony ekspozycji** obejmuje wydzielony teren tradycyjnego krajobrazu wiejskiego w Podsarniu, Harkabuzie i Bukowinie Osiedle.

Celem ochrony tradycyjnego krajobrazu wiejskiego w Podsarniu, Harkabuzie i Bukowinie Osiedle jest trwale utrzymanie i wyeksponowanie historyczno – kulturowej fizjonomii wsi o zachowanym historycznym układzie ruralistycznym wraz z wypełniającą ją zabudową o wartościach kulturowych. Ochrona zabudowy historycznej polegać ma na zachowaniu proporcji, gabarytów i wysokości zabudowy kształtującej sylwetę założenia przestrzennego. Zabudowa projektowana powinna nawiązywać do charakteru regionalnego krajobrazu kulturowego poprzez usytuowanie, gabaryty, kształt i pokrycie dachu oraz kompozycję elewacji.

- **Obszar wskazany do rewaloryzacji** obejmuje teren zespołu dworsko – parkowego w Rabie Wyżnej, oznaczonego na rysunku Studium, jako teren ZP.

Za rewaloryzację historycznej kompozycji przestrzennej należy uznać całokształt działań podporządkowanych przywróceniu i utrwaleniu historycznie ukształtowanych walorów zawartych w zespole przestrzennym z nadaniem mu współczesnych treści przy zachowaniu istniejących elementów historycznego zagospodarowania.

Park dworski na terenie miejscowości Raba Wyżna wymaga rewaloryzacji, konserwacji, podjęcia prac porządkowych i pielęgnacyjnych, zahamowania degradacji drzewostanu, odtworzenia układu wodnego i komunikacyjnego. Prace rewaloryzacyjne powinny się odbyć w oparciu o stosowną dokumentację dotyczącą w/w obiektu. Należy utrzymać, a tam gdzie to możliwe odtworzyć układ kompozycyjny i hydrograficzny oraz historyczne elementy małej architektury.

Na terenie gminy zidentyfikowano najatrakcyjniejsze i najcenniejsze **punkty i ciągi widokowe** – miejsca szczególnej ekspozycji krajobrazu otwartego, które wymagają zachowania i uwzględniania w działalności planistycznej. W ramach ochrony krajobrazowo – widokowej wskazuje się do utrzymania lub odtworzenia wyznaczone punkty i ciągi widokowe ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony również poprzez odtworzenie związane z wycinką drzewostanu nie posiadającego wartości przyrodniczo – krajobrazowych. Punkty i ciągi widokowe należy objąć szczególną ochroną przed zabudową dla umożliwienia wglądu w krajobraz, który stanowi o tożsamości gminy.

Na terenie gminy Raba Wyżna nie występują obszary pomników zagłady, miejsca pamięci narodowej oraz dobra kultury współczesnej.

Studium dopuszcza korekty w wykazie obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską takie jak:

- możliwość weryfikacji listy obiektów zabytkowych w oparciu o ich zły stan zachowania, zniszczenia lub przekształcenia formy architektonicznej w stopniu uniemożliwiającym odczytanie wartości zabytkowych, po wcześniejszym uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- utworzenie innych niż wymienione powyżej obszarów ochrony konserwatorskiej jeżeli wynikać to będzie ze studium historyczno – konserwatorskiego, uwzględniającego pomocniczą konserwatorską ewidencję zabytków opracowaną w latach 80-tych XX w.

Dopuszcza się utworzenie parku kulturowego, obejmującego zespół dworsko – parkowy w Rabie Wyżnej, na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

XIII.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych

Na obszarze gminy znajduje się 12 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych – są to ślady osadnicze w Podsarniu. Stanowiska te posiadają trudny do określenia rzeczywisty zasięg i wartość poznawczą. Ocena ich wartości poznawczej tylko na podstawie rejestracji powierzchniowej (bez

wnikania w struktury nawarstwień) uniemożliwia uznanie któregokolwiek z nich jako bezwartościowe.

Należy wobec tego stwierdzić, iż obszary przez nie zajmowane są dostępne do celów inwestycyjnych, pod warunkiem szczegółowego uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków zakresu i formy integracji w substancję stanowiska.

XIII.3. Ustalenia Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna na lata 2008-2011 ustala następujące zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków i podlegających ochronie konserwatorskiej:

- wszystkie działania związane z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków lub znajdującymi się w strefach ochrony konserwatorskiej powinny uzyskać zgodę konserwatora zabytków,
- parki wpisane do rejestru zabytków i podlegające ochronie konserwatorskiej powinny być użytkowane przez jednego użytkownika w sposób wykluczający ich dewastację,
- na terenie parków wpisanych do rejestru zabytków wprowadza się zakaz wycięcia oraz dokonywania nowych nasadzeń drzew bez zgody konserwatora zabytków,
- obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji z zachowaniem obecnej i projektowanej funkcji do wartości obiektu,
- nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły zabudowy przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,
- w celu ochrony, uzupełnienia i odtworzenia wysokich wartości kulturowych zabytków wpisanych do rejestru zabytków zlokalizowanych na terenie gminy Raba Wyżna w planach zagospodarowania przestrzennego wprowadza się strefy ochrony konserwatorskiej,
- w celu ochrony i kształtowania prawidłowej ekspozycji obiektów o cechach zabytkowych i zespołów ruralistycznych oraz zespołów o szczególnych walorach krajobrazowych wyznacza się w planach zagospodarowania przestrzennego strefę ochrony ekspozycji,
- w przypadku obiektów archeologicznych znajdujących się na terenie gminy wszelkie działania prowadzi się w obrębie strefy ochrony archeologicznej.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Raba Wyżna podkreśla ważność obiektów historycznych dla tożsamości regionu oraz wskazuje drogi dla osiągnięcia w perspektywie pożądanego stanu zabezpieczenia i funkcjonalnego wykorzystania zabytkowych obiektów. Dobrze utrzymane, zadbane, zagospodarowane i dostępne zabytki nadają gminie prestiż i podnoszą jej atrakcyjność, zwłaszcza w kontekście położenia gminy w terenach o wysokich walorach krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. Sprzyja to rozwojowi funkcji turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwojowi gminy,

W zakresie opieki nad zabytkami Gminę Raba Wyżna obowiązują również ustalenia Powiatowego programu opieki nad zabytkami Powiatu Nowotarskiego na lata 2009-2012, który został przyjęty przez Radę Powiatu Nowotarskiego Uchwałą Nr 379/XLV/2010 z dnia 7 stycznia 2010 r.

Celami strategicznymi powiatowego programu opieki nad zabytkami na lata 2009-2012 są:

- inwentaryzacja i określenie stanu technicznego zabytków należących do powiatu;
- poprawa stanu technicznego zabytków własnych powiatu poprzez ich konserwację, a co za tym idzie pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie tych prac;
- poprawa skuteczności ochrony i opieki nad zasobem dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu;
- inicjowanie działań w celu aktywnej ochrony wybranych obiektów reprezentujących tradycyjną drewnianą zabudowę wiejską;

- podnoszenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych;
- podnoszenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb promocji regionu;
- podnoszenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb turystycznych;
- podnoszenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb edukacyjnych;
- wspieranie przedsięwzięć sprzyjających wzrostowi środków finansowych na ochronę dziedzictwa kulturowego;
- zwiększenie aktywności mieszkańców powiatu w obszarze opieki nad zabytkami;
- ustanowienie społecznych opiekunów zabytków;
- objęcie ochroną obszarów szczególnie cennych pod względem kulturowym, krajobrazowym i przyrodniczym.

Jako priorytety ochrony program wymienia:

- ochronę architektury drewnianej sakralnej, zagrodowej oraz uzdrowiskowej;
- ochronę zespołów przyrodniczo-krajobrazowych Doliny Dunajca, Niedziczanki, Białki Tatrzańskiej, Czarnej Orawy oraz Raby z dopływami;
- ochronę i rewaloryzację zabytków architektury obronnej;
- ochronę i rewaloryzację zabytkowych kapliczek i krzyży przydrożnych.

Na terenie gminy Raba Wyżna, ze wskazanych w Powiatowym program opieki nad zabytkami Powiatu Nowotarskiego szlaków turystycznych prezentujących różnorodne elementy dziedzictwa kulturowego, występują:

- Szlak Architektury Drewnianej – w Małopolsce ma długość 1500 km. Prowadzi przez 237 obiektów zabytkowych, wśród których znajdują się drewniane kościoły, cerkwie, kaplice, dzwonnice, spichlerze, chałupy oraz dwory. Przez teren powiatu nowotarskiego przechodzi trasa turystyczna nr III wiodąca przez Region Podhalańsko-Pieniński. Na szlaku tym położony jest Kościół pw. Św. Antoniego Padewskiego w Sieniawie.
- Podhalański Szlak Papieski poprowadzony został z Rabki-Zdroju przez Piątkową do Raby Wyżnej wzdłuż żółtego szlaku turystycznego. Na szlaku można podziwiać Rabę Wyżną – rodzinną miejscowość ks. Kard. Stanisława Dziwisza, krzyż milenijny na Rabskiej Górze, gdzie łączą się dwa warianty ścieżek spacerowych im. Księdza Kardynała Karola Wojtyły oraz im. Ojca Świętego Jana Pawła II.

XIV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI

XIV.1. Układ drogowo – uliczny oraz kolejowy

System komunikacji, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, powinien utrzymywać harmonię z otoczeniem przyrodniczym, kulturowym oraz społeczno-gospodarczym. System komunikacji powinien dążyć do równoprawności użytkowników ruchu: samochodów, komunikacji zbiorowej, rowerowej oraz pieszej. Główne cele polityki komunikacyjnej koncentrują się na:

- zapewnieniu mieszkańcom gminy dogodnej dostępności do celów ich podróży i do ich miejsc zamieszkania w akceptowanych standardach podróżowania przy jednoczesnej minimalizacji transportochłonności układu komunikacyjnego,
- eliminacji bądź łagodzeniu uciążliwości funkcjonalnych i środowiskowych powstających w wyniku rozbudowy tego układu,
- wykorzystaniu położenia gminy w stosunku do układu dróg międzyregionalnych (projektowana droga ekspresowa S7, droga główna ruchu przyspieszonego nr 7) i regionalnych (nr 47 i 958) dla aktywizacji gospodarczej terenów gminy.

Ustala się następujące kierunki rozwoju układu komunikacji drogowej w gminie Raba Wyżna:

- a) zapewnienie dogodnych powiązań drogowych z terenami zewnętrznymi oraz zapewnienie powiązań wewnętrznych, lokalnych;
- b) podjęcie starań o odpowiednie utrzymanie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- c) podniesienie standardu funkcjonalnego i bezpieczeństwa ruchu na wszystkich drogach, co można osiągnąć przez urządzenie ciągów pieszych i rowerowych poza jezdniami dróg, realizację chodników dla pieszych oraz przebudowę miejsc szczególnie niebezpiecznych;
- d) wzmocnienie istniejących konstrukcji drogowych do wymagań współczesnego transportu;
- e) zwiększenie środków finansowych na zimowe utrzymanie przejezdności sieci drogowej, a szczególnie lokalnej.

Ustala się następujące kierunki rozwoju układu komunikacji kolejowej w gminie Raba Wyżna:

- zapewnienie dogodnych powiązań kolejowych z terenami zewnętrznymi poprzez modernizację układu kolejowego (m.in. istniejących przystanków i stacji kolejowych),
- powiązanie układu kolejowego z układem drogowym m.in. poprzez realizację infrastruktury towarzyszącej – parkingów, przystanków autobusowych,
- dopuszcza się korekty w przebiegu linii kolejowej nr 99 relacji Chabówka – Zakopane w ramach planowanej przebudowy linii kolejowej Podłęże – Muszyna / Zakopane, pod warunkiem nie naruszania głównych kierunków niniejszej zmiany Studium.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy Raba Wyżna zapewniają:

- drogi krajowe:
  - droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Rabka-Zdrój, powiązana z układem wewnętrznym za pomocą projektowanego węzła komunikacyjnego Zabornia,
  - droga główna ruchu przyspieszonego nr 7 relacji Rabka-Zdrój – Chyżne,
  - droga główna ruchu przyspieszonego nr 47 relacji Rabka-Zdrój – Zakopane,
- drogi wojewódzkie:
  - droga główna nr 958 relacji Rabka-Zdrój – Zakopane,
- linie kolejowe:
  - linia nr 98 relacji Sucha Beskidzka – Chabówka,
  - linia nr 99 relacji Chabówka – Zakopane.

Wewnętrzny układ komunikacyjny gminy Raba Wyżna tworzą:

- drogi powiatowe:
  - droga zbiorcza nr 1662 K,
  - droga zbiorcza nr 1665 K,
  - droga lokalna nr 1668 K,
  - droga lokalna nr 1665 K,
  - droga lokalna nr 1678 K,
  - droga lokalna nr 1664 K,
- drogi gminne,

uzupełnione o sieć ścieżek i tras pieszych i rowerowych, w tym o charakterze turystycznym.

XIV.2. Zasady kształtowania parametrów podstawowej sieci drogowej – ulicznej i sytuowania obiektów budowlanych przy drogach

Określa się zasady kształtowania parametrów podstawowej sieci drogowej – ulicznej, przedstawionej na rysunku Studium.

Droga ekspresowa S7

- zakaz bezpośrednich zjazdów, obsługa tylko poprzez węzły drogowe wyznaczone w projekcie technicznym drogi,
- ochrona przed hałasem terenów przyległych,
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających – 40 m.

Droga ekspresowa nie będzie obsługiwać bezpośredniego otoczenia, charakteryzuje się więc bezkolizyjnymi jezdniami o ruchu jednokierunkowym, dostępnymi jedynie w węzłach. Lokalizacja drogi wymusza dla powiązań lokalnych budowę dodatkowych dróg tzw. serwisowych, ograniczających bezpośredni dostęp, tzn., wjazd i zjazd z drogi ekspresowej. Skrzyżowanie drogowe, które jest niezbędne dla powiązań komunikacyjnych, a jednocześnie będzie wjazdem i zjazdem z drogi ekspresowej, zlokalizowane zostanie w Skawie (węzeł Zabornia).

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, materiałów planistycznych i analitycznych oraz wniosków składanych na etapie przystąpienia do prac nad zmianą Studium, wykazała występowanie w zagospodarowaniu przestrzennym gminy obszaru problemowego związanego z lokalizacją na terenie gminy projektowanej drogi ekspresowej S7 i powiązanego z nią węzła komunikacyjnego Zabornia. Problemu tego nie można było rozwiązać na etapie sporządzania Studium ze względu na brak projektu realizacji przedmiotowej drogi i węzła komunikacyjnego, dlatego obszar ten wskazano na rysunku Studium jako obszar problemowy – węzeł komunikacyjny Zabornia. Ostateczne przeznaczenie terenu w ramach tego obszaru powinno nastąpić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego po doprecyzowaniu rozwiązań technicznych.

Droga główna ruchu przyspieszonego: droga krajowa nr 47 oraz droga krajowa nr 7

- zakaz bezpośrednich zjazdów i obsługi nowo wyznaczanych działek budowlanych,
- w miejscach lokalizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie drogi niezbędne jest zapewnienie innego skomunikowania tych terenów z drogą klasy GP np. poprzez wyznaczenie dróg serwisowych lub układu komunikacyjnego opartego na istniejących lub projektowanych skrzyżowaniach z tą drogą,
- dopuszcza się realizację nowych skrzyżowań zgodnie z warunkami wynikającymi z przepisów odrębnych,
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających – 30 m.

Droga główna: droga wojewódzka nr 958

- należy dążyć do ograniczania bezpośrednich zjazdów i bezpośredniej obsługi nowo wyznaczanych działek budowlanych,
- w miejscach lokalizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie drogi powinno się zapewnić inne skomunikowanie tych terenów z drogą klasy G np. poprzez wyznaczenie dróg serwisowych lub układu komunikacyjnego opartego na istniejących lub projektowanych skrzyżowaniach z tą drogą,
- dopuszcza się realizację nowych skrzyżowań zgodnie z warunkami wynikającymi z przepisów odrębnych,
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających – 25 m.

Dla wybranych dróg publicznych, tworzących podstawowy układ komunikacyjny w gminie Raba Wyżna, określa się klasy techniczne, zgodnie z rysunkiem Studium. W uzasadnionych przypadkach na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się zmianę klasy technicznej dróg wskazanych w Studium. Dopuszcza się możliwość lokalizacji dróg publicznych niewskazanych w Studium, na zasadach zgodnych z przepisami odrębnymi. Dla dróg publicznych niewyznaczonych w Studium klasy techniczne do określenia na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy dążyć do zapewnienia, w jak największym

zakresie, dostępu do dróg publicznych dla wydzielanych działek budowlanych w istniejących i planowanych terenach budowlanych.

Dla dróg gminnych ustala się następujące zasady kształtowania infrastruktury drogowej:

- ulepszanie nawierzchni dróg gruntowych i żwirowych,
- remont nawierzchni dróg asfaltowych,
- uregulowanie stanu prawnego dróg,
- modernizacja dróg pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa pieszym i rowerzystom,
- likwidowanie zaległości w zakresie wyposażenia dróg w urządzenia typu: oznakowanie przejść dla pieszych, oświetlenie, a także parkingi publiczne w rejonie koncentracji potrzeb parkingowych.

Ustala się następujące ogólne zasady kształtowania sieci drogowo – ulicznej:

- 1) w liniach rozgraniczających ulic możliwość lokalizowania:
  - a) zieleni pod warunkiem nie utrudniania organizacji ruchu,
  - b) sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (w tym telekomunikacyjnej),
  - c) ścieżek rowerowych,
  - d) w odniesieniu do dróg krajowych dla prowadzenia infrastruktury technicznej niezwiązanej z funkcjonowaniem drogi zarezerwować należy teren poza pasami dróg krajowych;
  - e) obiekty budowlane przy drogach powinny być usytuowane zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) przy trasowaniu nowych dróg oraz przebudowie istniejących należy uwzględnić wymagania ochrony środowiska,
- 3) dopuszcza się inne niż określone przepisami odrębnymi szerokości dróg w liniach rozgraniczających, w sytuacjach gdy uwarunkowania terenowe uniemożliwiają wprowadzenie określonych szerokości.

Parkowanie pojazdów

Potrzeby parkingowe powinny być zabezpieczone na terenie lokalizacji własnej inwestora. Minimalna ilość miejsc parkingowych powinna być obliczona wg wskaźników w zależności od proponowanego zagospodarowania.

Zaleca się, aby w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określać minimalne wskaźniki parkingowe dla obiektów nowo realizowanych i rozbudowywanych, na poziomie:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 2 m.p. tym miejsca garażowe/dom,
- dla obiektów administracji – 25 m.p./1000 m² p.uż.,
- dla handlu (sklepy, punkty usługowe) – 30 m.p./1000 m² p. uż.,
- dla hurtowni - 5÷15 m.p./1000 m² p.uż.
- dla zakładów produkcyjnych – 35 m.p./100 zatrudnionych,
- dla szkół ponadpodstawowych – 30 m.p./100 zatrudnionych,
- dla restauracji i kawiarni – 35 m.p./100 miejsc konsumpcyjnych,
- dla obiektów sportowych – 20 m.p./100 użytkowników jednocześnie,
- dla przychodni zdrowia: rejonowych – 10 m.p./1000 m² p.uż.; pozostałych – 2 m.p./gabinet,
- dla klubów i domów kultury – 20 m.p./100 użytkowników jednocześnie,
- dla stacji obsługi samochodów – 4 m.p./1 stanowisko naprawcze,
- dla banków – 40 m.p./1000 m² p.uż.,
- dla kościołów – 10 m.p./1000 mieszkańców,
- dla cmentarzy – 7 m.p./ha,
- dla pozostałych obiektów – 30 m.p./1000 m² p.uż.

Dopuszcza się urządzenie parkingów ogólnodostępnych w obrębie linii rozgraniczających ulic – przy zachowaniu wymaganych parametrów technicznych ulic.

Pożądane jest uporządkowanie systemu parkowania w rejonach koncentracji potrzeb parkingowych (dworzec, szkoły, obiekty handlowe, obiekty sportowe, obiekty użyteczności publicznej itp.) oraz zapewnienie urządzeń do parkowania rowerów przy celach podróży. Postuluje się, aby w uzasadnionych przypadkach w celu ograniczenia ruchu kołowego, określać maksymalną ilość miejsc postojowych, szczególnie w obszarach o walorach krajobrazowych.

XV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

XV.1. Zaopatrzenie w wodę

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia w wodę:

- a) uporządkowanie stanu prawnego istniejących ujęć wód oraz ich stref ochronnych,
- b) polepszenie warunków sanitarnych w strefach ochronnych ujęć wody celem poprawy jakości wody pitnej,
- c) modernizacja istniejącego ujęcia wody na potoku Kosicze w Rabie Wyżnej wraz z realizacją zbiornika wyrównawczego; w oparciu o zmodernizowane ujęcie przewiduje się rozbudowę istniejącej sieci wodociągowej na terenie miejscowości Raba Wyżna i zwiększenie ilości odbiorców podłączonych do sieci wodociągowej,
- d) wykorzystanie w dalszym ciągu istniejącego ujęcia wody ze źródeł Nr 1, 2 i 3 na terenie Bukowiny Osiedla dla zaopatrzenia w wodę tej miejscowości,
- e) budowa nowych ujęć wodociągowych oraz sieci wodociągowej dla zaopatrzenia w wodę miejscowości Skawa, Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa, Bielanka, Harkabuz, Podsarnie,
- f) wykorzystywanie w dalszym ciągu studni głębinowych dla zaopatrzenia w wodę pojedynczych odbiorców np. na terenie miejscowości Skawa,
- g) przewiduje się, że odbiorcy nie podłączeni do sieci wodociągowej w dalszym ciągu zaopatrywać się będą z indywidualnych studni kopanych.

Dla kompleksowego rozwiązania zaopatrzenia gminy w wodę niezbędne będzie dokładne zbilansowanie zasobów wody w obszarze gminy oraz analiza możliwości jej pozyskania, gdyż należy spodziewać się niedoborów wody zwłaszcza w północnej części gminy (Skawa).

W chwili obecnej analizę taką utrudnia niejasny status istniejącego ujęcia wody na rzece Rabie. Ujęcie to jest w złym stanie technicznym, nie posiada urządzeń uzdatniających wodę, a jego lokalizacja nie odpowiada wymogom obecnych przepisów. Brak również aktualnego potwierdzenia ilościowego poboru wody. Prawdopodobnie ujęcie wykorzystywane jest okresowo do poboru wody dla Rabki-Zdroju do czasu uruchomienia innych możliwości zasilania miasta w wodę. W przypadku rezygnacji z poboru wody z Raby przez gminę Rabka-Zdrój można będzie planować pobór wody z rzeki Raby na potrzeby zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę gminy Raba Wyżna (z istniejącego ujęcia wody po jego modernizacji lub z projektowanego nowego ujęcia zlokalizowanego na północ od istniejącego – pod „Szczyptówką”).

Rozwój ludnościowy gminy, związany z uruchamianiem nowych terenów inwestycyjnych, bez rozwiązania problemu zaopatrzenia w wodę w oparciu o wodociąg publiczny, zagraża dalszą degradacją wód.

XV.2. Odprowadzanie ścieków

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie odprowadzania ścieków:

- a) dla miejscowości Skawa przewiduje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzaniem, ścieków do projektowanej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w północnej części wsi,
- b) dla miejscowości Raba Wyżna i Rokiciny Podhalańskie przewiduje się rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Rokicinach Podhalańskich,
- c) dla miejscowości Bielanka i Sieniawa przewiduje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzaniem ścieków do projektowanej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Sieniawie lub Rabie Wyżnej,
- d) dla miejscowości Harkabuz i Podsarnie przewiduje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do projektowanej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Podsarniu,
- e) tereny przeznaczone w niniejszej zmianie Studium pod zabudowę, zlokalizowane w sąsiedztwie Obszaru Natura 2000 – Czarna Orawa, należy skanalizować przed dopuszczeniem na nich zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- f) dla miejscowości Bukowina Osiedle przewiduje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do projektowanej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w północnej części wsi.

Poprawa sytuacji w zakresie jakości wód powierzchniowych i podziemnych wymaga wyposażenia w kanalizację sanitarną wszystkich zespołów zabudowy wyposażonych w wodociągi. System obowiązujący na terenie całej gminy jest systemem kanalizacji rozdzielczej, obejmującym wyłącznie realizację kanalizacji sanitarnej. W kanalizację deszczową z urządzeniami podczyszczającymi powinny zostać wyposażone drogi i parkingi o zwiększonym natężeniu ruchu pojazdów. Dla pozostałych terenów przewiduje się odprowadzanie wód opadowych do istniejących rowów bądź do gruntu.

Poza zasięgiem kanalizacji zbiorczej jako tereny indywidualnego unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków pozostać mogą pojedyncze enklawy zabudowy rozproszonej. W tych terenach dopuszcza się stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników wybieralnych, pod warunkiem zapewnienia wywozu ścieków do wysokosprawnej oczyszczalni komunalnej.

XV.3. Gospodarka odpadami

Zgodnie z przepisami ustawy o odpadach przyjmuje się następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów,
- poddanie odzyskowi odpadów, których powstawania w danych warunkach techniczno – ekonomicznych nie da się uniknąć,
- unieszkodliwianie odpadów,
- bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się z uwagi na warunki techniczno – ekonomiczne poddać odzyskowi lub unieszkodliwić.

Zakłada się, że gospodarka odpadami będzie zorganizowana w oparciu o wywóz odpadów na wysypiska położone poza obszarem gminy przez wyspecjalizowane jednostki.

Aczkolwiek, z punktu widzenia ochrony środowiska, obecnie system wywozu odpadów komunalnych poza obszar gminy jest rozwiązaniem korzystnym, to aspekty ekonomiczne mogą przemawiać za poszukiwaniem tańszego rozwiązania.

Ewentualne alternatywne rozwiązania problemu odpadów stałych mogą być rozważane, z uwagi na wagę i koszty przedsięwzięcia, w skali szerszej, np. powiatu lub związku gmin, przy czym o wyborze

właściwego rozwiązania powinno, oprócz aspektów ekonomicznych, rozstrzygać kryterium korzyści dla środowiska przyrodniczego gminy.

Niezależnie od wyboru docelowego rozwiązania pożądane będzie wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do powtórnego wykorzystania z wyodrębnieniem odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

XV.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w energię elektryczną odbywa się poprzez układ sieci średniego napięcia powiązany ze stacjami 110/Sn leżącymi poza terenem gminy. Ten układ zasilania pozostaje nadal w eksploatacji, z możliwością remontu, modernizacji i rozbudowy.

Zgodnie z koncepcją rozbudowy układu elektroenergetycznego najwyższych napięć przewiduje się budowę na terenie Raby Wyżnej rozdzielni sieciowej 110 kV. Stacja ta powiązana zostanie z układem istniejących i projektowanych sieci energetycznych 110 kV przebiegających przez teren gminy. Projektowane linie energetyczne 110 kV zostały wprowadzone na rysunek Studium zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego i obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się zmianę przebiegu projektowanych linii energetycznych 110 kV na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dla linii elektroenergetycznych obowiązują strefy ochronne, które wynoszą:

- dla linii 110 kV – 18 m licząc od osi linii w obie strony,
- dla linii 15 kV – 7,5 m licząc od osi linii w obie strony.

Niezależnie od powyższych inwestycji sukcesywnie podejmowane będą działania zmierzające do poprawy istniejącego stanu zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców na terenie gminy. Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną:

- zapewnienie niezawodności dostawy energii elektrycznej,
- zapewnienie właściwych parametrów jakościowych dostarczanej energii,
- rozbudowa i modernizacja istniejących linii średniego i niskiego napięcia oraz urządzeń elektroenergetycznych,
- budowa nowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV,
- wskazane zastępowanie linii napowietrznych liniami kablowymi.

W zakresie alternatywnych źródeł energii zakłada się przede wszystkim pozyskiwanie energii słonecznej poprzez instalację kolektorów słonecznych. Na terenie gminy Raba Wyżna nie przewiduje się lokalizacji elektrowni wiatrowych.

XV.5. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący obecnie układ sieci gazowej na terenie gminy obejmuje wsie: Raba Wyżna, Rokiciny Podhalańskie, Skawa, Bielanka i Sieniawa. Źródłem zasilania w gaz tych miejscowości jest gazociąg wysokoprężny DN 100 CN 6,4 MPa oraz stacja redukcyjno - pomiarowa gazu I stopnia znajdująca się na terenie miejscowości Rokiciny Podhalańskie. Odbiorcy zasilani są z sieci średniego ciśnienia. Istniejący system gazociągów średnioprężnych został zaprojektowany i zrealizowany w latach 90-tych, przepustowość sieci posiada rezerwy dla pokrycia docelowych potrzeb komunalnych i grzewczych w/w wsi. Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia w gaz:

- rozbudowa układu sieci gazowej dla niezgazyfikowanych jeszcze miejscowości: Bukowina Osiedle, Harkabuz i Podsarnie, poprzez projektowane gazociągi średniego ciśnienia,
- sukcesywna rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci gazowej średniego ciśnienia.

Wokół przewodów gazowych wysokiego ciśnienia obowiązują strefy ochronne, które wynoszą:
– dla gazociągu DN 100 – 15 m licząc od osi przewodu w obie strony.

W strefie tej nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Dla sieci gazowej obowiązują ustalenia wynikające z przepisów odrębnych.

XV.6. Ciepłownictwo

Charakter zabudowy obszaru gminy predestynuje do indywidualnego sposobu ogrzewania obiektów, nie planuje się budowy scentralizowanych systemów ogrzewania. Gospodarka cieplna na terenie gminy pozostanie zdecentralizowana, oparta o indywidualne źródła ciepła.

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie ciepłownictwa:

- sukcesywna przebudowa kotłowni opalanych paliwem stałym na kotłownie opalane czystym ekologicznie paliwem (gaz, olej opałowy),
- modernizacja poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło poprzez zastosowanie nowoczesnych urządzeń pozwalających na poprawę komfortu użytkowania,
- redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego poprzez wdrażanie nowych technologii w zakresie spalania paliw oraz stosowania paliw ekologicznych,
- podjęcie przedsięwzięć racjonalizujących użycie ciepła przez odbiorców.

XV.7. Telekomunikacja

W rozwoju systemu komunikacji niezbędna jest poprawa niezawodności, jakości i prędkości transmisji. Rozwój komunikacji stacjonarnej jest niewystarczający. Podstawowym kierunkiem powinno być dalsze stwarzanie warunków technicznych umożliwiających niwelowanie różnic w dostępie do sieci telekomunikacyjnej między miastem a wsią. Rozwijająca się sieć telekomunikacyjna, poza wykorzystaniem przyłączy do prowadzenia rozmów, musi również umożliwiać korzystanie z nowoczesnych usług telekomunikacyjnych.

Konieczna jest dalsza rozbudowa i modernizacja sieci telekomunikacyjnej oraz zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do szerokopasmowego Internetu. Utrzymuje się istniejące urządzenia i sieci teletechniczne z możliwością ich rozbudowy i przebudowy w zależności od potrzeb. Istniejącą sieć teletechniczną w miejscach kolizji z projektowanym układem komunikacyjnym oraz infrastrukturą techniczną należy przebudować zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Rozwój systemu telekomunikacyjnego powinien odbywać się stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie.

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie telekomunikacji:

- wspieranie realizacji nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych,
- wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- zapewnienie dostępu do Internetu w miejscach publicznych m.in. biblioteki, domy kultury,
- lokalizacja masztów antenowych telefonii komórkowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

XVI. KIERUNKI WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW

- 1) Przyjmuje się rozwiązania planistyczne zawarte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako podstawę dla określenia kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy;

- 2) W zakresie komunikacji: zachowuje się rezerwę pod projektowaną drogę ekspresową S7 oraz drogę główną ruchu przyspieszonego nr 7 (obwodnica Skawy) i związane z nimi węzły komunikacyjne oraz istniejący układ drogowo – uliczny;
- 3) W zakresie infrastruktury: rezygnuje się z budowy stacji węzłowej 400kV/110kV i linii energetycznej wysokiego napięcia 400kV, natomiast przewiduje się zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa realizację rozdzielni sieciowej 110kV w miejscowości Raba Wyżna i projektowanych linii energetycznych 110kV, zachowuje się projektowane ujęcia wody i oczyszczalnie ścieków;
- 4) W zakresie ochrony środowiska: wyklucza się spod zainwestowania powiązania ekologiczne w ramach obszarów ochrony ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych – korytarzy ekologicznych;
- 5) W zakresie dóbr kultury: podtrzymuje się ochronę cennych obiektów i obszarów oraz punktów i ciągów widokowych, wskazanych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 6) W zakresie zabudowy mieszkaniowej: podtrzymuje się pasmowy, zlokalizowany wzdłuż dróg, układ zabudowy, uzupełniając jego istniejącą strukturę;
- 7) W zakresie przemysłu: podtrzymuje się zasadę porządkowania struktury funkcjonalnej, tworząc obszar aktywizacji gospodarczej – strefę przemysłową w Rabie Wyżnej w rejonie projektowanego węzła komunikacyjnego na drodze głównej ruchu przyspieszonego nr 7 przy granicy z gminą Spytkowice;
- 8) W zakresie turystyki: proponuje się rozwój turystyki krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki, zagospodarowanie wyznaczonych szlaków turystycznych pieszych i rowerowych, wskazuje się obszary sołectw Rokiciny Podhalańskie, Sieniawa, Bielanka, Harkabuz, Bukowina Osiedle jako tereny o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA WYODRĘBNIONYCH TERENÓW

W celu tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju oraz ucytelnienia struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy wyznaczone zostają następujące tereny o różnych funkcjach:

M – tereny zabudowy mieszkaniowej;

ML – tereny zabudowy rekreacji indywidualnej;

MU – tereny o dominującej funkcji mieszkaniowej z dopuszczeniem funkcji usługowej;

UM – tereny o dominującej funkcji usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej;

U – tereny usług;

UP – tereny usług publicznych;

US – tereny usług sportu i rekreacji;

PU- tereny przemysłu, składów, magazynów i usług;

ZC – tereny cmentarzy;

ZP – tereny zieleni urządzonej;

ZL – tereny ekosystemów leśnych;

Rł – tereny rolnicze w ramach połączeń środowiskowych;

R – tereny rolnicze;

KK – tereny kolejowe – tereny zamknięte.

Dla powyższych terenów określa się główne funkcje, kierunki i standardy zagospodarowania terenu. Uzupełnieniem dla tych ustaleń są treści kierunków ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, kierunków i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, kierunków rozwoju systemu komunikacji i systemów infrastruktury technicznej oraz wskazania wynikające z ogólnych zasad polityki przestrzennej.

XVII.1. Tereny zabudowy mieszkaniowej – M

Główne funkcje:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa wraz z:
  - zielenią urządzoną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 10 m;
- dachy wielospadowe, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki; dla budynków mieszkalnych kąt nachylenia połaci dachowych 30° - 50°, dla budynków gospodarczych i garażowych 20° - 50°;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- należy dążyć do wykształcenia jednorodnego charakteru architektonicznego poszczególnych rejonów wsi;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m² dla zabudowy jednorodzinnej, 1200 m² dla zabudowy zagrodowej, dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- co najmniej 50% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji, związanych z rozwojem turystyki (m.in. krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki) przede wszystkim w miejscowościach o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII.2. Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej – MI

Główne funkcje:

- zabudowa rekreacji indywidualnej wraz z:
  - zabudową mieszkaniową jednorodziną, zagrodową,
  - zielenią urządzoną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 10 m;
- dachy wielospadowe, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki; dla budynków mieszkalnych i rekreacji indywidualnej kąt nachylenia połaci dachowych 30° - 50°, dla budynków gospodarczych i garażowych 20° - 50°;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- należy dążyć do wykształcenia jednorodnego charakteru architektonicznego poszczególnych rejonów wsi;

- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m² dla zabudowy rekreacji indywidualnej i zabudowy jednorodzinnej, 1200 m² dla zabudowy zagrodowej, dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- co najmniej 60% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji, związanych z rozwojem turystyki (m.in. krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki) przede wszystkim w miejscowościach o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII.3. Tereny o dominującej funkcji mieszkaniowej z dopuszczeniem funkcji usługowej – MU

Główne funkcje:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa wraz z:
  - zabudową usługową,
  - zielenią urządzoną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 10 m, dla usług dopuszcza się maksymalną wysokość zabudowy do 12 m, dla usług publicznych do 15 m, a dla obiektów kultu religijnego maksymalna wysokość powinna wynikać z analizy terenowej;
- dachy wielospadowe, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki; dla budynków mieszkalnych kąt nachylenia połaci dachowych 30° - 50°, dla budynków usługowych, gospodarczych i garażowych 20° - 50°; dla usług publicznych dopuszcza się również inne formy dachów;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- należy dążyć do wykształcenia jednorodnego charakteru architektonicznego poszczególnych rejonów wsi;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m² dla zabudowy jednorodzinnej i usługowej, 1200 m² dla zabudowy zagrodowej, dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 50% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dla zabudowy usługowej – co najmniej 30% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji, związanych z rozwojem turystyki (m.in. krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki) przede wszystkim w miejscowościach o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII.4. Tereny o dominującej funkcji usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej – UM

Główne funkcje:

- zabudowa usługowa wraz z:
  - zabudową mieszkaniową jednorodziną,

- zielenią urządzoną,
- obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 10 m, dla usług dopuszcza się maksymalną wysokość zabudowy do 12 m, dla usług publicznych do 15 m, a dla obiektów kultu religijnego maksymalna wysokość powinna wynikać z analizy terenowej;
- dachy wielospadowe, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki; dla budynków mieszkalnych kąt nachylenia połaci dachowych 30° - 50°, dla budynków usługowych, gospodarczych i garażowych 20° - 50°; dla usług publicznych dopuszcza się również inne formy dachów;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m², dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- dla zabudowy usługowej – co najmniej 30% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 50% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji, związanych z rozwojem turystyki (m.in. krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki) przede wszystkim w miejscowościach o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII.5. Tereny usług – U

Główne funkcje:

- zabudowa usługowa wraz z:
  - zielenią urządzoną i izolacyjną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m, dla usług publicznych dopuszcza się maksymalną wysokość zabudowy do 15 m, a dla obiektów kultu religijnego maksymalna wysokość powinna wynikać z analizy terenowej;
- dachy wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych 20° - 50°, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki, dla usług publicznych dopuszcza się również inne formy dachów;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m², dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji, związanych z rozwojem turystyki (m.in. krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki) przede wszystkim w miejscowościach o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych.

XVII.6. Tereny usług publicznych – UP

Główne funkcje:

- usługi publiczne, w tym m.in. usługi administracji, oświaty, opiekuńczo – wychowawcze, zdrowia, łączności, kultury, obiekty kultu religijnego, boiska, obiekty i urządzenia sportowe, wraz z:
  - zielenią urządzoną i izolacyjną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 15 m, a dla obiektów kultu religijnego maksymalna wysokość powinna wynikać z analizy terenowej;
- dachy wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych 20° - 50°, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, kryte materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki, dopuszcza się również inne formy dachów;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem i zdegradowanych;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m², dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego.

XVII.7. Tereny usług sportu i rekreacji – US

Główne funkcje:

- usługi sportu i rekreacji wraz z:
  - zielenią urządzoną i izolacyjną,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m, określona wysokość nie dotyczy obiektów i urządzeń, których wysokość wynika bezpośrednio z wymogów technicznych i konstrukcyjnych;
- dowolna forma dachów, dla dachów wielospadowych kąt nachylenia połaci dachowych do 50°;
- co najmniej 70% powierzchni poszczególnych działek powinno stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego.

XVII.8. Tereny przemysłu, składów, magazynów i usług – PU

Główne funkcje:

- przemysł, składy i magazyny, przetwórstwo rolno-spożywcze, usługi wraz z:

- zielenią urządzoną i izolacyjną,
- obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m, za wyjątkiem obiektów i urządzeń, których wysokość wynika z wymogów technicznych;
- dowolne formy dachów;
- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla funkcji podstawowej;
- zieleń izolacyjna przy granicy z terenami o funkcji mieszkaniowej;
- postulowana minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki 800 m², dopuszcza się wydzielenie mniejszych działek w uzasadnionych przypadkach lub jeżeli wynika to z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego.

XVII.9. Tereny cmentarzy – ZC

Główne funkcje:

- cmentarze wraz z:
  - zielenią urządzoną,
  - obiektami i urządzeniami towarzyszącymi funkcji podstawowej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy powinna wynikać z analizy terenowej;
- odległość cmentarza od zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

XVII.10. Tereny zieleni urządzonej – ZP

Główne funkcje:

- parki wraz z:
  - usługami, w tym usługi publiczne, usługi turystyki, usługi sportu i rekreacji,
  - obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- park wpisany do rejestru zabytków, znajdujący się w miejscowości Raba Wyżna, wymaga konserwacji, rewaloryzacji, podjęcia prac porządkowych i pielęgnacyjnych, zahamowania degradacji drzewostanu, odtworzenia układu komunikacyjnego;
- ustala się utrzymanie, a tam gdzie jest to możliwe odtworzenie układu kompozycyjnego, pielęgnację i konserwację z uzupełnieniami ubytków i nowymi nasadzeniami na podstawie specjalistycznej dokumentacji, zachowanie i konserwację historycznych elementów małej architektury oraz likwidację obiektów i funkcji kolizyjnych;
- dopuszcza się w ramach rewaloryzacji założeń parkowych i obiektów budowlanych lokalizację usług, w tym usług publicznych, usług turystyki, usług sportu i rekreacji;
- wszelkie działania w obrębie parków wpisanych do rejestru zabytków należy wykonywać zgodnie z przepisami o ochronie zabytków;
- co najmniej 70% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię terenu biologicznie czynnego.

XVII.11. Tereny ekosystemów leśnych – ZL

Główne funkcje:

- lasy, zadrzewienia i zalesienia.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy, z możliwością rozbudowy, nadbudowy i remontu pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla terenów M;
- utrzymanie istniejących lasów wraz z ich zagospodarowaniem w miarę możliwości dla celów turystyczno-rekreacyjnych;
- zachowanie przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych walorów terenów leśnych, stanowiących element systemu ekologicznego obszarów chronionych oraz istotny walor dla rozwoju rekreacji;
- gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o specjalistyczne operaty urządzeniowo – leśne sporządzane przez właściwe służby;
- zakaz lokalizacji nowej zabudowy;
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej, obiektów małej architektury i urządzeń turystycznych, w rozumieniu przepisów odrębnych;
- utrzymanie istniejących terenów rolniczych – naturalnej obudowy cieków wodnych w ramach korytarzy ekologicznych;
- zabezpieczenie dojazdu do terenów leśnych.

XVII.12. Tereny rolnicze w ramach połączeń środowiskowych – Rł

Główne funkcje:

- tereny rolnicze w ramach połączeń środowiskowych.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy, z możliwością rozbudowy, nadbudowy i remontu pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla terenów M;
- zakaz lokalizacji nowej zabudowy;
- dopuszcza się możliwość lokalizacji sieci infrastruktury technicznej, linii napowietrznych i podziemnych, dróg obsługi rolnictwa, a także dróg publicznych;
- utrzymanie istniejących zadrzewień śródpolnych, naturalnej obudowy cieków wodnych w ramach korytarzy ekologicznych;
- dopuszcza się możliwość zalesień terenu;
- dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej w oznaczonym na rysunku Studium terenie Rł, pomiędzy istniejącym i projektowanym przebiegiem drogi krajowej nr 47 w miejscowości Sieniawa, po realizacji drogi głównej ruchu przyspieszonego w nowym przebiegu.

XVII.13. Tereny rolnicze – R

Główne funkcje:

- tereny rolnicze.

Główne kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy, z możliwością rozbudowy, nadbudowy i remontu pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla terenów M;
- zakaz lokalizacji nowej zabudowy, za wyjątkiem zabudowy uzupełniającej istniejące siedliska pod warunkiem nie przekraczania parametrów określonych dla terenów M;

- dopuszcza się ziemne stawy rybne, jeżeli ich lokalizacja nie będzie sprzeczna z przepisami odrębnymi, z uwzględnieniem występowania potencjalnej strefy ochrony pośredniej ujęć wodociągowych, w zakresie zabezpieczenia przyszłych potrzeb związanych z zapotrzebowaniem w wodę;
- dopuszcza się możliwość lokalizacji sieci infrastruktury technicznej, linii napowietrznych i podziemnych, dróg obsługi rolnictwa, a także dróg publicznych;
- utrzymanie istniejących zadrzewień śródpolnych, naturalnej obudowy cieków wodnych w ramach korytarzy ekologicznych;
- dopuszcza się możliwość zalesień terenu;
- dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż kopalin wskazanych na rysunku Studium.

XVII.14. Tereny kolejowe – tereny zamknięte – KK

Zmiana zasięgu terenów zamkniętych może nastąpić, jeżeli wynikać to będzie ze zmiany przepisów odrębnych ustanawiających ich granice.

XVIII. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Określa się tereny wyłączone spod nowej zabudowy:

- 1) Obszar Natura 2000 – Czarna Orawa (PLH120002);
- 2) Obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- 3) Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych wg opracowania PIG – SOPO z 2010 r.

Określa się tereny z ograniczonym prawem do zabudowy:

- 1) Tereny zieleni urządzonej;
- 2) Tereny ekosystemów leśnych;
- 3) Tereny rolnicze w ramach połączeń środowiskowych;
- 4) Tereny rolnicze;
- 5) Obszary ochrony ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych – korytarze ekologiczne;
- 6) Strefy ochronne od linii elektroenergetycznych;
- 7) Strefy ochronne od gazociągu wysokiego ciśnienia;
- 8) Strefy ochronne od osi skrajnego toru i granicy terenu kolejowego.

W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się obszary wskazane pod zabudowę, które w niniejszej zmianie Studium zaliczone zostały do terenów wyłączonych spod nowej zabudowy ze względu na położenie w obszarze zagrożonym osuwaniem się mas ziemnych – teren zagrożony ruchami masowymi wg opracowania PIG – SOPO z 2010 r. Obszary te, naniesione na rysunek Studium (jako tereny wskazane pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego objęte terenami zagrożonymi ruchami masowymi wg opracowania PIG – SOPO z 2010 r.), wskazuje się do ponownej analizy pod kątem możliwości utrzymania ich przeznaczenia z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego po przeprowadzeniu szczegółowych badań, obejmujących analizę oddziaływania zabudowy na rozwój ruchów masowych.

XIX. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Określa się, że inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym służące zaspokojeniu potrzeb przede wszystkim mieszkańców gminy Raba Wyżna mogą być lokalizowane na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji lokalizacyjnych podejmowanych zgodnie z procedurą określoną w aktualnych przepisach prawa, w tym w formie:

- obiektów usług publicznych,
- urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej zgodnie z przyjętymi programami rozwiązań tych urządzeń,
- terenów usług sportu i rekreacji,
- terenów zieleni urządzonej,
- cmentarzy,
- inne cele publiczne określone na zasadzie przepisów odrębnych.

Określenie docelowej i zamkniętej listy inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym dla nieokreślonego okresu funkcjonowania Studium jest niemożliwe. Uznaje się, że lista takich inwestycji powinna być określana na czas kadencji samorządu gminy z uwzględnieniem występujących potrzeb, realnych możliwości finansowych ich wykonania, stopnia przygotowania warunków lokalizacyjnych.

XX. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i związane z nimi obszary wynikają z jednej strony z przyjętych programów rządowych, wojewódzkich, ofert inwestorów, a z drugiej propozycji samorządu lokalnego wyrażonych w dokumentach określających i kształtujących politykę rozwoju gminy.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego określa zadania ponadlokalne, które realizują cele publiczne. Poniżej wymieniono zadania, które dotyczą bezpośrednio gminy Raba Wyżna:

- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 958,
- modernizacja drogi krajowej nr 7 wraz z budową obejścia Skawy,
- modernizacja drogi krajowej nr 47,
- budowa linii energetycznych wysokiego napięcia 110kV, rozdzielni sieciowej 110kV,
- budowa zbiornika retencyjnego w zlewni rzeki Raby w ramach realizacji Programu Małej Retencji Województwa Małopolskiego.

XXI. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Do obszarów przestrzeni publicznej zaliczamy powszechnie dostępne miejsca związane z użytkowaniem publicznym, wydarzeniami historycznymi, kulturowymi lub tradycją, wraz z elementami tworzącymi obudowę tych przestrzeni, a także powszechnie dostępne obszary o szczególnych walorach krajobrazowych, kulturowych, przyrodniczych.

Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów przestrzeni publicznej.

XXII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. ustalają obowiązek określenia w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- obszary przestrzeni publicznej.

W Studium nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² i obszarów przestrzeni publicznej.

XXIII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gmina Raba Wyżna posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych. Tereny, dla których zamierza się sporządzić zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmują m.in.:

- tereny oznaczone na rysunku Studium, jako obszary wskazane do sporządzenia zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w większych kompleksach przewidziane do etapowego przystępowania do sporządzenia tych zmian;
- tereny oznaczone na rysunku Studium jako obszar problemowy – węzeł komunikacyjny Zabornia wraz z niezbędnym do prawidłowego określenia sposobu zagospodarowania otoczeniem;
- nowe tereny inwestycyjne w odniesieniu do obowiązujących w gminie dokumentów planistycznych, które mogą zostać objęte zmianami punktowymi, jednakże granice tych zmian powinny obejmować również drogi niezbędne do zapewnienia właściwej obsługi komunikacyjnej.

Powyższe tereny mogą nie wyczerpywać w pełni potrzeb w zakresie konieczności zmiany obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Stąd w razie wystąpienia rzeczywistych potrzeb realizacyjnych musi być przeprowadzona ocena zasadności przystąpienia do opracowania zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego terenu i podjęta odpowiednia uchwała przez Radę Gminy Raba Wyżna.

Granice i zasięgi powyższych terenów mogą zostać doprecyzowane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o analizę powiązań funkcjonalnych i strukturalnych, uwarunkowania ekofizjograficzne i powiązania przyrodnicze, powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne.

W związku z faktem, iż obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zapewniają rezerwy budowlane dla gminy Raba Wyżna na okres ok. 60 lat, a nowe tereny inwestycyjne wprowadzone w niniejszej zmianie Studium zwiększają je o dodatkowe ok. 15 lat, niewskazane jest sporządzanie zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących jednorazowo całe kompleksy wskazane na rysunku Studium. W związku z niewielkim ruchem budowlanym w gminie w ostatnich latach wskazane jest opracowywanie zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w etapach, realizowane w zależności od bieżących potrzeb. W pierwszej kolejności powinny być opracowane zmiany w terenach przylegających do obszarów już zainwestowanych, gdzie istniejąca infrastruktura komunikacyjna i techniczna umożliwi wprowadzenie zagospodarowania zgodnego ze Studium. Elementem kształtowania polityki przestrzennej gminy powinno być w przypadku podjęcia opracowania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przeciwstawienie się tendencjom dalszego rozpraszania zabudowy i oczekiwaniom przeznaczania na cele budowlane dowolnie wskazanych terenów, położonych w oddaleniu od istniejącej zabudowy lub w terenach o silnej ekspozycji krajobrazowej.

W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się obszary wskazane pod zabudowę, które w niniejszej zmianie Studium zaliczone zostały do terenów wyłączonych spod nowej zabudowy ze względu na położenie w obszarze zagrożonym osuwaniem się mas ziemnych – teren zagrożony ruchami masowymi wg opracowania PIG – SOPO z 2010 r. Obszary

te, naniesione na rysunek Studium (jako tereny wskazane pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego objęte terenami zagrożonymi ruchami masowymi wg opracowania PIG – SOPO z 2010 r.), wskazuje się do ponownej analizy pod kątem możliwości utrzymania ich przeznaczenia z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego po przeprowadzeniu szczegółowych badań, obejmujących analizę oddziaływania zabudowy na rozwój ruchów masowych.

XXIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Obszary, które wymagają zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wskazane zostały na rysunku Studium. Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymagającego zgody, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

XXV. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Ustala się zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej dla terenów użytków rolnych oraz lasów i gruntów leśnych, zgodnie z wytycznymi określonymi w rozdziale XII Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

XXVI. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Na terenie gminy Raba Wyżna istnieją potencjalne zagrożenia powodziowe w dolinie rzeki Skawy, Raby, Orawki i Bukowińskiego Potoku.

Dla rzeki Skawy w 2003 r. zostało wykonane „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Skawy”, stanowiące I etap studium ochrony przeciwpowodziowej. Dla rzeki Raby w 2010 r. zostało wykonane opracowanie „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w zlewni Raby, jako integralny element studium ochrony przeciwpowodziowej”, stanowiące I etap studium ochrony przeciwpowodziowej. Na podstawie w/w opracowań dla Skawy i Raby wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, których granicę stanowi zasięg zalewu wodą Q1%.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią dla Skawy i Raby, których granicę stanowi zasięg zalewu wodą Q1%, naniesione zostały na rysunek Studium. W Studium w/w obszary zaliczone zostały do terenów wyłączonych spod nowej zabudowy, z utrzymaniem istniejącej zabudowy z możliwością przebudowy i remontu. Na wskazanych obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, po ich uwzględnieniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią, a w szczególności z ustawy Prawo wodne (Dz. U. 2001 Nr 115 poz. 1229 ze zmianami). Na pozostałych obszarach zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$, wskazanych na rysunku Studium (dla rzeki Raby – wskazanych w opracowaniu IMGW z 1987 r., dla rzeki Skawy – określonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego), dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy pod warunkiem przeprowadzenia badań wykazujących możliwość posadowienia budynków. Postuluje się przeprowadzenie badań na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tego obszaru lub przed jego sporządzeniem.

Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się uszczegółowienie przebiegu granic obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w oparciu o zaktualizowane opracowania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudniać ochronę przed powodzią, a w szczególności:

- lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych a także innych materiałów mogących zanieczyścić wody,
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania,
- sadzenia drzew i krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiących element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służących do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk,
- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności które mogłyby utrudniać ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód.

Dla cieków wodnych, dla których Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej nie wykonał odpowiednich opracowań (tj. Orawka i Bukowiński Potok), utrzymuje się pozostałe obszary zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$, wskazane na rysunku Studium, wyznaczone przez inne dokumenty (tj. określone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), do czasu realizacji przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej odpowiedniego opracowania, które określi właściwy zasięg zalewów. Do tego czasu obowiązuje zakaz lokalizacji nowej zabudowy w zasięgu wyznaczonych na rysunku Studium obszarów. W przypadku wyznaczenia w w/w opracowaniu innych obszarów, zakaz zabudowy obowiązywać będzie wyłącznie w ich zasięgu.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Granice obszarów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, wyznaczone w opracowaniu Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej (PIG 2010) naniesione zostały na rysunek Studium. Obejmują one osuwiska aktywne ciągle, osuwiska aktywne okresowo, osuwiska nieaktywne oraz tereny zagrożone ruchami masowymi. W Studium w/w obszary zaliczone zostały do terenów wyłączonych spod nowej zabudowy, z utrzymaniem istniejącej zabudowy z możliwością przebudowy i remontu.

Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się uszczegółowienie przebiegu granic obszarów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych w oparciu o zaktualizowane opracowania Państwowego Instytutu Geologicznego.

W obrębie w/w obszarów postuluje się następujące działania:

- zakaz lokalizacji nowej zabudowy,
- przeznaczenie terenu głównie na funkcje związane z terenami zieleni,
- umocnienia zboczy przy użyciu materiałów i środków naturalnych.

Na pozostałych obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, wskazanych na rysunku Studium, wyznaczonych przez inne opracowania (tj. określone na mapie geologiczno – gospodarczej Polski, szczegółowej mapie geologicznej Polski, w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zaobserwowane w 2010 r.), dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy pod warunkiem przeprowadzenia badań wykazujących możliwość posadowienia

budynków i brak negatywnego oddziaływania zabudowy na stabilność terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych. Postuluje się przeprowadzenie badań na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tego obszaru lub przed jego sporządzeniem.

XXVII. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na obszarze gminy nie występują obszary górnicze, w związku z tym nie określono obiektów i obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

XXVIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na obszarze gminy nie występują pomniki zagłady.

XXIX. OBSZARY WYMAGAJCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Do obszarów wymagających rehabilitacji zaliczono:

- 1) tereny objęte strefą ochrony konserwatorskiej tj. tereny następujących obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru wraz z otoczeniem: kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa, kaplica III Upadku P. Jezusa, kaplica cmentarna rodziny Zduniów i zespół dworsko – parkowy w Rabie Wyżnej, park dworski w Rokicinach Podhalańskich, zespół parkowo – dworski i kościół św. Antoniego Padewskiego w Sieniawie – jako formy rehabilitacji uznaje się humanizację zabudowy i terenów poprzez ich komunalne uzbrojenie, podniesienie standardu ładu przestrzennego, poziomu estetyki;
- 2) tereny zabudowy jednorodzinnej poprzez uzbrojenie komunalne.

Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów wymagających przekształceń i rekultywacji.

XXX. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy występują tereny zamknięte – tereny kolejowe. Strefa uciążliwości od terenów kolejowych wynosi 10 m od linii rozgraniczającej te tereny, ale nie mniej niż 20 m od osi skrajnego toru. Obowiązuje w niej zakaz lokalizowania nowej zabudowy.

XXXI. ZABEZPIECZENIE WARUNKÓW OBRONNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ

W Studium uznaje się:

- 1) możliwość wykorzystania istniejących terenów zielonych (parków, boisk sportowych, placów) w sytuacjach szczególnych na cele obronności;
- 2) maksymalne ograniczenie zabudowy obszarów przyległych do Raby, Skawy i innych cieków z uwzględnieniem dojazdów do ich brzegów pojazdów mechanicznych w sytuacji szczególnej;
- 3) za niezbędne, by w ramach istniejącej i realizowanej sieci wodociągowej zapewnione były hydranty naziemne oraz zabezpieczona niezbędna łączność z możliwością wykorzystania tych elementów w sytuacji szczególnej i dla celów przeciwpożarowych;
- 4) za wytyczną, dążenie aby na etapie określenia warunków zabudowy uwzględnione były w podpiwniczeniach (lub odpowiednich pomieszczeniach parterowych) nowej zabudowy, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej i znaczących zakładów pracy, pomieszczenia o konstrukcji odpornej na zagruzowanie z możliwością bezkolizyjnej i szybkiej ich adaptacji dla celów ochrony ludności w sytuacji zagrożenia.

Tereny wolne od zabudowy, a oznaczone na rysunku Studium jako tereny rolnicze mogą być wykorzystane na ewakuację mieszkańców i ewentualne doraźne budowle ochronne w przypadkach szczególnych zagrożeń.

XXXII. INTERPRETACJA ZAPISÓW STUDIUM

Treść tekstu i rysunku Studium wyraża kierunki polityki przestrzennej gminy Raba Wyżna, nie jest jednak ścisłym przesądzeniem o granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

W stosunku do tekstu i rysunku Studium przyjmuje się następującą interpretację:

- 1) w związku z ogólnością mapy topograficznej, na której sporządzono Studium nie jest możliwe precyzyjne wyznaczenie granic terenów, dlatego mogą występować niewielkie przesunięcia w stosunku do granicy działki ewidencyjnej i faktycznej lokalizacji zagospodarowania; ostateczne ustalenie granic terenów powinno być dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, co umożliwi dokładne zlokalizowanie granicy terenu inwestycyjnego w odniesieniu do granicy działki inwestycyjnej;
- 2) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w szczególności dopuszcza się korekty przebiegu wyznaczonych linii rozgraniczających dróg publicznych, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb oraz możliwości technicznych wytyczania i budowy tych dróg;
- 3) układ komunikacyjny wskazany na rysunku Studium ma przebieg orientacyjny i nie obejmuje w pełni lokalnego układu komunikacyjnego;
- 4) wskazane w Studium przebiegi sieci infrastruktury technicznej są przebiegami orientacyjnymi i mogą ulec korektom na etapie planów miejscowych lub projektów technicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5) urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej oraz ich strefy ochronne stanowią element informacyjny, dopuszcza się zmiany w uzasadnionych przypadkach, zgodnie z przepisami odrębnymi
- 6) w Studium przedstawiono zgeneralizowany obraz użytkowania każdego z terenów, tzn., że określone na rysunkach przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (a nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami, które jednak nie mogą być przeciwstawne funkcji dominującej i pogarszać warunków jej egzystencji;
- 7) w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się, aby funkcja dopuszczona w danym terenie wyznaczonym w studium, nie będąca funkcją główną, stanowiła przeznaczenie podstawowe terenu wyznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- 8) określenia: tereny zabudowy mieszkaniowej dotyczą dominujących rodzajów zabudowy, na terenach tych mogą być lokalizowane także i inne rodzaje budownictwa mieszkaniowego oraz lokalizacje nie przeciwstawne formie podstawowej, a w tym głównie usługi, zieleń oraz elementy infrastruktury społecznej;
- 9) uznaje się za istotne koordynowanie polityki przestrzennej w odniesieniu do graniczących z gminą Raba Wyżna gmin, celem zapobiegania przeznaczania terenów na cele, które mogłyby wywrzeć negatywny wpływ na zlokalizowane funkcje w gminie Raba Wyżna;
- 10) podane powierzchnie działek zróżnicowanych form zabudowy jednorodzinnej są traktowane jako optymalne, z tym, że w konkretnych warunkach powierzchnie te i usytuowanie budynków muszą spełniać przede wszystkim ustalenia prawa odnoszące się do minimalnych odległości od granic sąsiadów, komunikacji, elementów uzbrojenia komunalnego;
- 11) podane parametry są wskazaniem i w uzasadnionych przypadkach, w oparciu o szczegółowe analizy terenowe sporządzone na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mogą ulec zmianie;

- 12) wybrane ustalenia w zakresie zagospodarowania w obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody określone zostały ogólnie i mogą one ulec zmianie w przypadku zmiany przepisów je ustanawiających.

XXXIII. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustala się następujące wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- 1) określenie proporcji funkcji terenów, dla których Studium wskazuje dwie lub więcej funkcji;
- 2) określenie granic terenów wyłączonych spod zabudowy;
- 3) zachowanie istniejącej sieci ulic i dróg wpisujących się w naturalnie ukształtowaną konfigurację terenu;
- 4) dbałość o realizację wydzielonych terenów zieleni urządzonej w terenach zabudowy mieszkaniowej;
- 5) zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych;
- 6) określenie zasad i zakazów w zakresie umieszczania szyldów i reklam;
- 7) obowiązek uwzględnienia przy określaniu linii zabudowy zlokalizowanej przy terenach leśnych, odległości zgodnych z przepisami odrębnymi, poprzez pozostawienie pasa wolnego od zabudowy od granicy lasu;
- 8) dla zachowania swobodnych przejść w korytarzach ekologicznych o randze krajowej, wprowadzenie zakazu grodzenia terenów innych niż budowlane;
- 9) określenie zasad budowy sieci infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających dróg ze szczególnym uwzględnieniem możliwości równoczesnej budowy sieci infrastrukturalnych;
- 10) określenie linii rozgraniczających i zasad zagospodarowania terenów dla obiektów infrastruktury technicznej;
- 11) zasady budowy i przebudowy dróg z uwzględnieniem możliwości równoczesnej budowy i przebudowy infrastruktury technicznej;
- 12) uszczegółowienie zapisów odnoszących się do centrum gminnego i centrów lokalnych w celu wyodrębnienia charakteru miejsca za pomocą wprowadzanego przeznaczenia terenu, rozmieszczenia funkcji, parametrów zabudowy, rozmieszczenia obiektów małej architektury i zieleni urządzonej, kształtowania elewacji zabudowy;
- 13) użyte w niniejszej zmianie Studium pojęcie „zabudowa” odnosi się jedynie do budynków;
- 14) należy zwrócić szczególną uwagę na ustalenia planu pod kątem obowiązujących przepisów w zakresie linii kolejowych;
- 15) dopuszcza się utrzymanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego funkcji innych niż określone w studium, jeżeli wynikają one ze stanu faktycznego, jednak należy dążyć do ograniczania i ostatecznego ich wykluczenia z sąsiedztwa terenów, dla których stanowią uciążliwość;
- 16) utrzymuje się zagospodarowanie związane z prowadzeniem tartaków i stolarni, jednak należy dążyć do ograniczania i ostatecznego ich wykluczenia z sąsiedztwa terenów zabudowy mieszkaniowej, rekreacji indywidualnej, usług o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych, usług publicznych, sportu i rekreacji. Do czasu realizacji powyższego należy wprowadzić zieleni izolacyjną zmniejszającą wpływ uciążliwości tartaków i stolarni na sąsiednie tereny. Dopuszcza się lokalizację nowych tartaków i stolarni w terenach usług, również realizowanych w ramach terenów UM i MU, jeżeli obszar inwestycji będzie umożliwił wprowadzenie niezbędnego ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich, w tym poprzez realizację zieleni izolacyjnej;
- 17) dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej w oznaczonym na rysunku Studium terenie R1, pomiędzy istniejącym i projektowanym przebiegiem drogi krajowej nr 47 w miejscowości Sieniawa, po realizacji drogi głównej ruchu przyspieszonego w nowym przebiegu.

XXXIV. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

Rada Gminy Raba Wyżna zgodnie z podjętą uchwałą Nr XL/349/2009 z dnia 29 października 2009 r. w sprawie: przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna uznała potrzebę aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raba Wyżna, przyjętego uchwałą Nr XXVIII/188/2000 Rady Gminy Raba Wyżna z dnia 30 listopada 2000 r. Zmianą objęty został obszar gminy w jej granicach administracyjnych.

Zasadność zaktualizowania Studium wynika z:

- ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki Studium jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wprowadzenia Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233);
- potrzeby posiadania przez Radę Gminy aktualnej wersji Studium, służącej jako podstawa do opracowywania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy lub jej fragmentów w zgodności z aktualną wersją Studium, o czym mówi cytowana ustawa w art. 20.

Przyjęte w Studium rozwiązania związane z gospodarowaniem przestrzenią posiadają przede wszystkim zadania wiążące się z:

- podporządkowaniem działalności w sferze aktywizacji i przekształceń społeczno – gospodarczych na terenie gminy, zachowaniu, wzmocnieniu wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- harmonizowaniem celów ochronnych, ekologicznych, społecznych i gospodarczych na zasadzie ekorozwoju, poprzez:
  - poprawę stanu i odporności środowiska przyrodniczego,
  - poprawę ładu przestrzennego na terenie gminy,
  - ochronę obiektów i zespołów zabytkowych,
- kompleksowym kształtowaniem prawnych i programowych podstaw rozwoju w zakresie:
  - gospodarki przestrzennej,
  - zadań długookresowych, dotyczących szczególnie infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego,
- tworzeniem ośrodków rekreacji i sportu,
- lokalizacją potencjalnych inwestycji gospodarczych w terenach przemysłu i terenach usług,
- budownictwem mieszkaniowym a szczególnie terenami dla jego realizacji,

Przedstawione w treści studium uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego odnoszą się do wyżej wymienionych zadań między innymi poprzez:

- 1) określenie miejsca gminy w systemie osadniczym kraju oraz jej związków z otoczeniem (poprzez układy przyrodnicze i kulturowe),
- 2) systemu środowiska przyrodniczego i zasad jego ochrony oraz wykorzystania go jako waloru rozwojowego gminy,
- 3) dziedzictwa kulturowego, zasad jego ochrony i wykorzystania go jako waloru rozwojowego gminy,
- 4) kierunków zagospodarowania gminy, uwzględniających potrzeby lokalizacji zespołów działalności gospodarczej, zespołów mieszkaniowych i rodzajów działalności rekreacyjno – wypoczynkowej, handlowej,

- 5) zasad rozwiązywania problemów związanych z układem komunikacyjnym i infrastrukturą techniczną poprzez planowanie przestrzenne i zagospodarowanie przestrzeni.

Przyjęte w Studium kierunki rozwoju wynikają bezpośrednio z istniejących uwarunkowań osadniczych, przyrodniczych, kulturowych, infrastrukturalnych oraz ze wskazań i rozwiązań przyjętych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego.

Stosunek do przedstawionych uprzednio uwarunkowań rozwoju, w tym odnoszących się bezpośrednio do kształtowania polityki przestrzennej znajduje swoje odzwierciedlenie w przyjętych w Studium kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy oraz politykach odnoszących się do problematyki przyrodniczej, dziedzictwa kulturowego, komunikacyjnej, uzbrojenia komunalnego.

Uznaje się, że generalnym celem polityki rozwojowej gminy jest cel uniwersalny: „podnoszenie standardu warunków życia mieszkańców przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju” także i poprzez realizację polityki przestrzennej w zakresie:

- 1) uzyskiwania coraz to wyższej sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych poprzez przekształcanie a co najmniej korektę układu komunikacyjnego, podnoszenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną terenów i zainwestowania kubaturowego;
- 2) wykorzystania położenia i funkcji gminy w strukturze osadniczej kraju, różnorodnych jej związków zewnętrznych oraz terytorialnych warunków jej rozwoju dla podnoszenia atrakcyjności jako obszaru korzystnego do inwestowania i koncentracji funkcji przemysłowych, usługowych oraz rekreacyjnych;
- 3) wzmacnianie zjawisk kulturalnych na wysokim poziomie, poprzez utrzymanie i rozwijanie zróżnicowanych wydarzeń artystycznych,
- 4) przeciwdziałanie degradacji walorów gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, potencjału intelektualnego mieszkańców.

W ten sposób respektowana jest generalna zasada kontynuacji i rozwijania zasadniczych kierunków rozwoju gminy i stałej oceny uwarunkowań tego rozwoju.